Arhimandrit Sofian Boghiu staretul Mănăstirii Antim din Bucureşti

Smerenia şi dragostea, însuşirile trăirii ortodoxe

Carte tipărită cu binecuvântarea
Prea Fericitului Părinte Teoctist.
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române
Ediţia a II-a revizuită şi adăugită
Fundaţia Tradiţia Românească
Asociaţia Studenţilor Creştini Ortodocşi Români
Bucureşti, 2002

Cuvânt înainte

Culegere de povăţuiri duhovniceşti, contemporană nouă – aşadar o dovadă că gândirea şi trăirea creştină sunt nu numai cu putinţă, ci vii şi lucrătoare în această epocă pe care Cuviosul Paisie, Staretul Mănăstirii Neamţ, o numea, încă de acum trei veacuri, <vremile cumplite de acum> –, cartea de faţă este, deopotrivă, un document al vieţii religioase româneşti de la cumpăna dintre al doilea mileniu şi cel de-al treilea. Înţelegerea deplină a acestor sfaturi către tineri, rostite de Părintele Arhimandrit Sofian, s-ar cuveni lărgită cândva prin referiri la filiaţia spirituală a Prea Cuvioşiei sale, la ucenicia sa în vetre vestite ale monahismului nostru de dincolo şi dincoace de Prut, prin mărturii despre Părinţii de un gând şi o vieţuire cu dânsul din mănăstirile Cernica, Sfântul Antim sau Plumbuita, ca Ioan cel Străin, Daniil (Sandu Tudor), Petroniu, Benedict Ghius, Felix Dubneac, Damian Stogu şi alţii.

În anii imediat următori celui de-al doilea război mondial, în special până la înteţirea prigoanei comuniste (dar şi după aceea), se aflau în Bucureşti sfinte lăcaşuri cu viaţă liturgică intensă, cu slujitori de mare vrednicie; erau duhovnici îmbunătăţiţi care au împlinit împreună misiunea providenţială de îmbărbătare şi îndrumare creştină a credincioşilor Bisericii noastre.

Cursul vieţii duhovniceşti într-o comunitate creştină se aseamănă adesea firelor de apă, numite ponoare, când se strecoară pe sub pământ şi izbucuri, când ies din nou la suprafaţă.

Tradiţia rugăciunii neîncetate şi a căutării căilor desăvârşirii părea să fi intrat la noi într-o perioadă de secetă în secolul al XIX-lea, după înflorirea învăţăturilor filocalice şi a vieţuirii monahale din deceniile de aur ale reînnoirii isihaste de sub povata Cuviosului Paisie şi a ucenicilor lui. Dar undele cristaline şi dătătoare de viaţă ale Tradiţiei au ieşit din nou la lumină, curate şi puternice, în anii dintre cele două războaie; ele au rodit în ogorul credinţei româneşti atunci când râvna trezvitoare a Părintelui Dumitru Stăniloae şi a duhovnicilor din sihăstriile Carpaţilor le-a deschis matcă nouă către cei însetaţi de <apă săltătoare întru viaţă veşnică>, din care cel ce va bea <nu va mai înseta în veac> (Ioan 4, 14). În ponoare, sub cele patru decenii de suspiciune şi represiune oficială fată de orice manifestare de <misticism>, aceste izvoare de apă vie au fost păstrate limpezi în taina relaţiei dintre duhovnici şi ucenici, arătându-şi din nou puterea regeneratoare în Biserica Ortodoxă Română umilită, nedreptăţită, dar nebiruită.

Care au fost resursele de Adevăr şi Trăire ce au întărit creştinătatea românească în anii ei de încercare s-a văzut după decembrie 1989 din ridicolul ofensivei sectelor trimise pentru o <misiune> inutilă şi absurdă într-o tară în care Cuvântul fusese predicat cu două milenii în urmă de Sfântul Apostol Andrei, întemeindu-se astfel una dintre cele mai vechi şi mai puternice Biserici. S-a văzut, de asemenea, din cererea şi răspândirea îmbelşugată a cărtilor mult timp interzise de cenzura ateistă, a acestor izvoare de învăţătură şi vieţuire creştină pe care se întemeiase cu cinci veacuri în urmă însăşi cultura românească. S-a văzut, mai ales, din întoarcerea către Cuvântul dumnezeiesc a celor lipsiţi de puterea Lui ziditoare: cum ar fi tinerii studioşi ai acestei ţări, nu numai teologi, ci din toate ramurile cunoaşterii, dornici, pentru viaţa lor, de temei sigur şi orientare nerătăcită, căutători ai Luminii care risipeste întunericul şi confuzia <veacului cumplit de acum>.

Rostul providenţial al întâlnirii dintre povetele

iscusite ale Părintelui Sofian şi setea de adevăr a tinerilor din Asociaţia Studenţilor Creştini Ortodocşi Români (ASCOR) apare din mărturisirea care încheie cartea de faţă. În numele celor de un gând şi o inimă cu el, care i-au încredinţat, pentru anii grei de început, problemele asociaţiei, cu intuiţie sigură şi ascultare de ucenic, Tudor Popescu a cerut răspunsuri şi soluţii iscusitului dascăl şi chip de viaţă duhovnicească din Mănăstirea Sfântului Antim, Părintelui ale cărui cuvinte ziditoare de suflet împletesc firul tradiţiei paisiene cu experienţa grupului de rugăciune şi reflecţie creştină <Rugul Aprins>.

Prin această carte, o parte dintre studenţii bucureşteni preocupati de viaţa întru Hristos au ales să-i ceară cuvânt de mântuire Părintelui Sofian, întărit în lucrarea lui de învăţătura Părinţilor filocalici (împrospătată de Părintele Stăniloae şi de pilda unui isihast al vremurilor noastre, venit chiar din infernul totalitar sovietic) şi sporit prin încercările proprii din temniţele comuniste.

În sfaturile Părintelui Arhimandrit, tinerii din ASCOR au aflat arme de apărare în lupta cu cel puţin patru capcane cu care se confruntă azi căutătorii Adevărului. Cartea de faţă se adresează însă nu numai tinerilor, ci oricui îşi începe urcuşul duhovnicesc, pentru că, în acest domeniu, cei mai mulţi suntem abia la începutul drumului, indiferent de vârstă.

Citind, să-i mulţumim Părintelui Staret pentru povetele sale, cunoscând că recunoştinţa noastră i-o putem arăta într-un singur chip: împlinind cele pe care cu înţelepciune şi cu dragoste ni le spune.

Academician Virgil Cândea

Scurte repere biografice

— S-a născut la 7 octombrie 1912 în Basarabia, comuna Cuconestii-Vechi, judeţul Bălţi;

— La vârsta de 14 ani, în toamna anului 1926, intră ca frate la schitul Rughi-Soroca;

— Între anii 1928 – 1932 a urmat scoala de cântăreţi bisericeşti de la mănăstirea Dobrusa-Soroca;

— Seminarul monahal de la mănăstirea Cernica, între

anii 1932 – 1940;

— La 25 decembrie 1937, ca elev în seminar, primeşte tunderea în monahism, schimbându-şi numele din Serghie în Sofian;

— La 6 august 1939 este hirotonit diacon, în catedrala din oraşul Bălţi de către Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Tit Simedrea, pe atunci episcop de Bălţi;

— Urmează Academia de Arte Frumoase din Bucureşti, între anii 1940 – 1945;

— Facultatea de Teologie din Bucureşti între anii 1942 – 1946; licenţiat în teologie în octombrie 1946, cu lucrarea <Chipul Mântuitorului în iconografie>;

— În 1945 este hirotonit preot pe seama mănăstirii Antim din Bucureşti;

— Între anii 1945 – 1950 participă la întâlnirile Rugului Aprins de la mănăstirea Antim;

— La 15 iunie 1950 este numit staret al mănăstirii Antim;

— Între anii 1954 – 1958 este staret la mănăstirea Plumbuita din Bucureşti;

— În anul 1958 este arestat şi închis sub acuzaţia de uneltire contra ordinii sociale prin activitate mistică duşmănoasă în cadrul organizaţiei Rugul Aprins”; este condamnat la 16 ani de muncă silnică, dar este eliberat în urma decretului general de graţiere din 1964;

— În anul 1967 revine la mănăstirea Antim; până în anul 1998, când grave probleme de sănătate nu i-au mai permis, părintele arhimandrit şi-a format cu răbdare, în scaunul spovedaniei, sute de ucenici, fiind numit, pe drept cuvânt, <apostolul Bucureştiului>.

„Voi cine ziceţi că sunt Eu?”

Când unii oameni nu găsesc răspuns la întrebarea Ta: „Voi cine ziceţi că sunt Eu?”, atunci eu, Doamne, sunt fericit că pot să te văd pe Tine, Dumnezeu-Om şi Om-Dumnezeu.

În scutecele sărace, pe paiele din ieslea grajdului întunecos din Bethleem, Te văd om! În glasul îngerilor, în lumina care îţi învăluie locuinţa săracă, Te recunosc

Dumnezeu!

Când fugi în Egipt de frica lui Irod, Te văd om slab. Când, în Egipt, văd idolii din temple striviţi la pământ prin sosirea Ta, Te văd Dumnezeu atotputernic.

Când în Nazaret, înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor, creşti cu anii şi cu înţelepciunea, Te văd om care n-ai ajuns încă la vârsta desăvârşită.

Iar când la doisprezece ani stai în mijlocul învăţaţilor din Templu, ascultându-i şi întrebându-i, pe lângă uimirea cărturarilor mă uimesc şi eu şi mărturisesc înţelepciunea veşnică, ascunsă în omenirea Ta.

Om eşti când Ţi-e foame, om eşti când dormi în corabie. Dar când Te plimbi pe valuri, când porunceşti furtunii şi vânturilor, când saturi cinci mii de oameni cu cinci pâini – Te văd Dumnezeu.

Când Te cobori în râu şi Te botezi, când Te plângi că nu ai nicio piatră unde să-ţi odihneşti capul, când Te laşi prins şi legat, Te văd om, înconjurat de slăbiciuni omeneşti.

Când însă cerul se deschide şi de sus Dumnezeu Tatăl glăsuieşte „Acesta este Fiul Meu cel iubit întru care am binevoit”, când aşterni la pământ pe călăii Tăi, când sub picioarele Tale pământul se cutremură, când soarele se întunecă, nesuferind să vadă răstignirea Ta, atunci Te văd Dumnezeu.

Când Te văd mort pe cruce, văd pe omul durerilor.

Om eşti în mormântul pecetluit.

Când ieşi din mormânt, nestricând pecetile, eşti Dumnezeu.

Cu aceşti ochi, cu această inimă, cu această credinţă, mă apropii şi eu de ieslea săracă din Bethleem, care a fost leagănul Tău, Doamne. Îmi plec genunchii cu păstorii cei simpli şi cu magii cei înţelepţi şi mă închin Dumnezeului meu, făcut Om pentru mine şi pentru noi toţi.

Bethleem, 1970

Despre ceasul neaşteptat al morţii

De multe ori moartea îi prinde pe oameni nepregătiţi! De ce Dumnezeu nu îngăduie să ne cunoaştem momentul

morţii? Ce este bine să facem?

Frati creştini.

La porţile cetăţii Nainului – aşa cum ne spune Sfântul Evanghelist Luca (7, 11 – 16) – se întâlnesc două convoaie de oameni: din cetate ieşea un convoi de îngropare, în care o mamă văduvă, cu inima sfâşiată de durere, petrecea la cimitir pe unicul său fiu, iar din afara cetăţii venea Iisus Hristos, urmat de ucenicii Săi şi de o mulţime de credincioşi.

Domnul Iisus, înduioşat de marea durere a sărmanei văduve, se apropie de ea şi îi spune cuvintele: „Nu plânge!”. Apoi, apropiindu-se de sicriul tânărului şi unicului ei fiu, rosteşte dumnezeieştile Sale cuvinte: „Tinere, ţie îţi zic, scoală-te!”. Iar cel mort până în clipa aceea s-a ridicat şi a început a grăi. În marea tăcere care s-a aşternut atunci peste cele două convoaie, Mântuitorul l-a redat pe tânăr, viu, mamei sale. Biata mamă, poate, a mai plâns şi după aceea, dar plânsul ei era plâns de bucurie, pentru că durerea încetase; iar mulţimea a fost cuprinsă de frică şi toţi preamăreau pe Dumnezeu pentru această înviere din morţi, săvârşită în văzul tuturor.

Frati creştini.

Tânărul din Nain, mort când nu se aştepta, ne dovedeşte fiecăruia dintre noi că moartea fără de veste îi poate surprinde nu numai pe bătrâni şi bătrâne, ci chiar şi pe tineri.

De obicei tânărul, şi nu numai el, se gândeşte la toate, numai la moarte nu vrea să se gândească. Dacă îi aminteşte cineva despre aceasta, el râde cu dispreţ sau cu nepăsare, ca şi cum nu va muri niciodată şi deci nu se cuvine să-i întuneci viaţa cu asemenea gânduri. Ca şi cum moartea este numai pentru alţii, nu şi pentru el.

Totuşi moartea vine pe neaşteptate şi pentru copilul din leagăn, şi pentru tânărul nepăsător, şi pentru bătrânul înălbit de ani.

Cartea Sfântă ne spune că ceasul morţii, la fel ca şi „ziua Domnului vine aşa, ca un fur noaptea” (I Tesaloniceni 5, 2). Ştiţi că tâlharul niciodată nu se anunţă când vine la

furat. El apare când nu te aştepţi, când toţi dorm fără nicio grijă. Aşa face de multe ori şi moartea! Când omul crede că viaţa nu-i mai este ameninţată de nicio primejdie, când se scufundă în treburile obişnuite ca într-un somn adânc, tocmai atunci se apropie moartea, ca să-i curme rătăcirea vieţii.

De multe ori moartea îi prinde pe oameni nepregătiţi!

În cartea profetului Daniel din Biblie, ni se aminteşte visul regelui Nabucodonosor din Babilon. Într-o noapte, acel falnic rege din Babilon a visat un copac uriaş, cu vârful până la cer şi cu ramurile până la marginile pământului; frunzele copacului erau frumoase, iar roadele sale erau mari şi gustoase şi din ele se hrăneau seminţiile oamenilor şi toate vieţuitoarelor. Dar, pe când copacul se înălţa tot mai falnic, un glas din cer s-a auzit zicând: „Doborâţi copacul şi tăiaţi-i crengile, scuturaţi frunzele lui şi împrăştiaţi roadele lui” (Daniel 4, 11).

Regele Nabucodonosor s-a îngrozit. La cererea lui, profetul Daniel îi tălmăceste visul, care însemna sfârşitul năprasnic al vieţii lui Nabucodonosor, ca pedeapsă pentru nedreptăţile sale.

Dar visul, cu porunca de a „doborî copacul”, mai înseamnă şi sfârşitul jalnic al fiecărui om. Căci ce altceva este omul decât un pom sădit pe pământ – care, la porunca lui Dumnezeu, cade ca şi lovit de trăsnet – ori un fir de iarbă cosit sau smuls din rădăcină?

Se întâmplă uneori ca, în vecinătatea noastră, să cunoaştem un om îndestulat cu de toate, bine văzut de cei din jur, care îl privesc şi îl laudă ca pe un pom frumos şi plin de roadă. Ramurile neamului său se întind în lung şi în lat, în rubedenii numeroase. Este sănătos şi tânăr, toţi din jurul lui îi urează să trăiască mulţi ani.

Dar, tocmai în clipa când parcă nicio umbră nu-i tulbură fericirea, deodată, răsună şi pentru el cumplitul glas: „Doborâţi copacul!”. Şi porunca se împlineşte, iar moartea îl loveşte pe neaşteptate: sugrumat de cancer sau de o boală de inimă, zdrobit de un accident nedorit de nimeni sau lovit, sub o altă formă, de o moarte năprasnică.

Cei din jur află cu uimire că cel plin de viaţă până acum câteva ore s-a stins din lumea de aici, pentru totdeauna.

Câte întâmplări din acestea nu v-a fost dat să vedeţi în jurul dumneavoastră, în familiile dumneavoastră sau între cunoscuţi?!

Ceea ce este mai dureros nu este numai faptul că moartea vine fără de veste, ci mai ales că ea îi surprinde pe oameni nepregătiţi pentru acest pas decisiv.

Nu putem şti cât de pregătit sau cât de nepregătit de moarte a fost tânărul din Nain. Fiind însă unicul fiu al unei văduve, lipsit de îndrumarea şi autoritatea tatălui său, poate îşi va fi adunat şi el destule păcate ale tinereţilor sale până în ceasul neaşteptat al morţii.

Acel tânăr însă a avut atunci ocazia unică de a se întâlni pe drumul către cimitir cu însuşi Stăpânul vieţii şi al morţii, cu Iisus Mântuitorul care, înduioşat de lacrimile mamei, îl cheamă pe tânăr iarăsi la viaţa aceasta pământească.

Fără îndoială că acel tânăr a văzut dincolo un peisaj de neuitat, încât tot restul vieţii şi l-a trăit cu mai multă luare-aminte decât toţi ceilalţi tineri de vârsta lui. Dar câţi tineri pot avea experienţa uluitoare a tânărului văduvei din Nain? Aproape niciunul!

Totuşi, câţi tineri, şi nu numai tineri, din vremea noastră, nepregătiţi de moarte, îşi continuă viaţa în dezordine, cu nepăsare, ca şi cum n-ar muri niciodată?

Şi, dacă s-ar putea lega un dialog cu un astfel de tânăr după ce a trecut pragul celeilalte lumi, l-ai putea întreba:

Ce-ai făcut, tinere? Te-ai nenorocit pentru totdeauna! Pentru că sufletul tău era plin de păcate: de părinţi n-ai ascultat, de Dumnezeu nu te-ai temut, ci adeseori L-ai înjurat şi L-ai tăgăduit, de rugăciune nu te-ai îngrijit, de desfătări nu te-ai ferit, la urmările faptelor tale celor rele nu te-ai gândit, la suflet şi la judecata lui Dumnezeu n-ai cugetat.

Te-ai nenorocit pentru veşnicie, pentru că pomul vieţii tale nu numai că s-a tăiat fără de veste, dar se va şi

arunca în foc.

Drept răspuns, tânărul, după ce a gustat puţin din moarte şi a văzut ce este dincolo, nu va mai râde cu dispreţ, ci se va căi cumplit pentru lipsa lui de seriozitate şi de înţelepciune, dar atunci va fi prea târziu.

Asemenea surprize cumplite se pot întâmpla oricui, oriunde şi la orice vârstă.

De ce Dumnezeu nu îngăduie să ne cunoaştem momentul morţii?

Poate fiecăruia dintre dumneavoastră i-a venit cândva în gând întrebarea aceasta: de ce oare Dumnezeu n-a lăsat vreun semn anumit după care să putem cunoaşte sosirea morţii şi să ne putem pregăti în acest fel din vreme?

La această întrebare ne răspunde un Sfânt Părinte: „Dumnezeu n-a voit să cunoaştem ceasul cel din urmă al vieţii noastre pentru ca fiecare ceas să-l socotim ca fiind cel din urmă şi deci oricând să fim pregătiţi!”

Însuşi Mântuitorul ne sfătuieşte astfel în pilda celor zece fecioare atunci când spune: „privegheaţi, că nu ştiţi ziua, nici ceasul când vine Fiul Omului” (Matei 25, 13).

Totuşi, să ne închipuim că am şti dinainte ziua şi ceasul când vom muri. Ar fi oare ştiinţa aceasta spre binele sufletelor noastre? Nicidecum. O asemenea descoperire nu ne-ar fi de folos şi cred că o groază cumplită ar cuprinde sufletele oamenilor.

De frică, unii şi-ar pierde minţile. Alţii, dintr-o pornire de deznădejde, ştiind că numai atât de puţin mai au de trăit, şi-ar cheltui viaţa în cele mai urâte plăceri.

Nu se poate şti câţi dintr-o sută s-ar mai gândi atunci la suflet şi la judecata din urmă.

De aceea, mai bine este aşa cum a rânduit Dumnezeu, să nu ne cunoaştem ceasul sfârşitului nostru, dar să fim gata oricând a da socoteală de faptele noastre fără să ne fie ruşine de felul în care ne-am trăit viaţa.

Ce este bine să facem?

Frati creştini.

De moarte nimeni nu poate scăpa. Toţi suntem datori

să plătim acest tribut obstesc, atunci când va rândui Dumnezeu pentru fiecare dintre noi.

Dacă ceasul morţii ne este necunoscut şi suntem îndemnaţi să priveghem şi să ne pregătim ca pentru cel mai mare şi ultimul examen din viaţa noastră pământească, atunci această aşteptare a clipei din urmă nu trebuie să fie o stare pasivă, de nelucrare, plină de groază, ci, dimpotrivă, trebuie să fie o aşteptare senină, însoţită de muncă statornică, plină de hărnicie şi de voie bună. Să avem însă, în acelaşi timp, o grijă neîncetată pentru a ne păstra – pe cât se poate – sufletul cinstit, inima curată şi trupul neîntinat de patimi, ştiind că trupul împreună cu sufletul nostru sunt locasul Duhului Sfânt din noi.

Să medităm asupra faptului că toate trec, toate curg, iar noi odată cu ele străbatem drumurile vieţii. Aşa precum toamna se despoaie copacii de frunze şi seva lor începe să se împuţineze, aşa şi viaţa noastră scade în fiecare an, în fiecare lună şi în fiecare oră.

Floarea tinereţii se veştejeşte, lumina bucuriilor pământeşti se stinge, bătrâneţea cea grea se apropie, prietenii mor, cei de aproape se depărtează şi ne părăsesc…

Mormintele celor dragi zac fără de glas, doar sufletele unora dintre morţii noştri au ajuns în mâna lui Dumnezeu.

Aşa trece viaţa noastră, aşa trecem fiecare dintre noi, ca nişte umbre pe faţa pământului, până când nu ne mai vede nimeni, până când aproape toţi ne uită, ajungând nişte morţi uitaţi de orice inimă…

Drept aceea:

— Să ne sfinţim viaţa prin Sfintele Taine, lăsate de Dumnezeu oamenilor;

— Să trăim în bună înţelegere unii cu alţii;

— Să nu ne bârfim între noi, să nu ne înşelăm unii pe alţii, să nu ne invidiem şi să nu ne urâm unii pe alţii, ci dimpotrivă să ne sârguim a trăi ca fraţii, fiind cu toţii fii ai aceluiaşi Părinte Ceresc pe care îl numim Tatăl nostru;

— Să ne ostenim a ne trăi vremelnica noastră viaţă aşa după cum ne îndeamnă Sfântul Apostol Pavel: „Îngăduindu-vă unii pe alţii şi iertând unii altora, dacă are cineva vreo plângere împotriva cuiva; după cum şi Hristos v-a iertat vouă, aşa să iertaţi şi voi.

Iar peste toate acestea, îmbrăcaţi-vă întru dragoste, care este legătura desăvârşirii.

Şi pacea lui Hristos, întru care aţi fost chemati, ca să fiţi un singur trup, să stăpânească în inimile voastre” în veci. Amin (Coloseni 3, 13 – 15).

Duminica a XX-a după Rusalii, 19 X 1985

Valoarea sufletului

Sufletul rămâne o mare Taină – Chipul lui Dumnezeu în om

„Putem pierde orice, afară de suflet, căci dacă ne rămâne acesta încă n-am pierdut nimic”.

Suntem atenţi cu adevărat la dorurile sufletului?

„Ce-i foloseşte omului să câştige lumea întreagă, dacă-şi pierde sufletul?

Sau ce ar putea să dea omul, în schimb, pentru sufletul său?” (Marcu 8, 36 – 37)

Frati creştini.

În aceste cuvinte puţine şi simple, dar pline de înţeles adânc, Mântuitorul ne aduce aminte de preţul şi valoarea fără seamăn a sufletului nostru.

Ce este oare sufletul omenesc şi de ce este el aşa de scump înaintea lui Dumnezeu, încât nimic din lumea aceasta nu-i vrednic de el?

Ce este acest suflet al nostru, dacă însuşi Cerul se bucură când un suflet rătăcit se întoarce la Dumnezeu (Luca 15, 7) şi dacă însuşi Dumnezeu a luat trup omenesc şi S-a jertfit pentru mântuirea şi fericirea lui?

Sufletul rămâne o mare Taină

Ca să ne putem da seama ce este sufletul şi ce însemnătate are el pentru viaţa noastră pământească, cel mai simplu este să comparăm cadavrul unui om mort de curând cu trupul unui om viu. Şi cadavrul are oase, muşchi, nervi şi sânge; dar nu se mişcă, nu simte, nu

vorbeşte şi nu gândeşte ca omul viu.

Ce-i lipseşte oare?

Îi lipseşte puterea aceasta tainică şi nevăzută insuflată de însuşi Dumnezeu în făptura primului om, putere care pune în mişcare trupul şi pe care o numim suflet.

Sufletul este şi va rămâne pentru viaţa de aici o mare taină, ascunsă vremelnic în trupul omenesc. El a fost comparat cu un diamant ceresc de mare preţ.

Dacă privim prin el făpturile şi lucrurile lumii, toate strălucesc cu o frumuseţe care întrece toate frumuseţile acestei lumi. Dacă privim prin el mormintele, ele se deschid şi morţii se văd ca şi viii. Dacă privim prin el Cerul, cu lumea duhurilor înţelegătoare, toate se luminează şi vedem plinătatea Împărăţiei vieţii.

Toţi oamenii ar dori să descopere această mare taină şi să pipăie acest diamant ceresc. Dar sufletul nu se poate vedea şi nu se poate pipăi. Zadarnic îl vom căuta în muşchi, în sânge, în oase, în nervi, în creier, în inimă sau în orice altă părticică de materie.

Căci, deşi el există şi în corp şi în afară de corp – aşa cum există un cântec în disc sau un gând în minte –, sufletul fiind imaterial nu se poate vedea şi nici pipăi.

El este duh aşezat de Dumnezeu în om şi este partea prin care fiinţa noastră se înrudeste cu însuşi Creatorul întregului univers. Căci sufletul este duh, aşa cum Duh este şi Dumnezeu (Ioan 4, 24).

Chipul lui Dumnezeu în om

Când a fost plăsmuit omul cel dintâi a zis Dumnezeu în sfatul Sfintei Treimi: „Să facem om după chipul şi după asemănarea Noastră” (Facere 1, 26), iar mai apoi citim că „a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său’ (Facere 1, 27). Tot la începutul Scripturii aflăm că „luând Domnul Dumnezeu ţărână din pământ, a făcut pe om şi a suflat în faţa lui suflare de viaţă şi s-a făcut omul cu suflet viu’ (Facere 2, 7).

Sufletul este deci chipul lui Dumnezeu în noi după fire, după har şi după slavă.

După fire, sufletul omenesc este asemenea Tatălui în ceea ce priveşte mintea, care este izvorul cunoştinţei; este asemenea Fiului în ceea ce priveşte Cuvântul lăuntric aşezat în noi de la Botez şi care este începutul înţelepciunii; şi este asemenea Duhului Sfânt în ceea ce priveşte libertatea voinţei, care este rădăcina tuturor bunătătilor.

După har, sufletul poate fi asemenea Fiului lui Dumnezeu, pentru că prin taina Sfântului Botez sufletul primeşte darul înfierii, devenind şi el fiul lui Dumnezeu după har.

După slavă, sufletul este asemenea cu însuşi Dumnezeu prin puterea luminii dumnezeieşti revărsată asupra sa, aşa cum spune Sfântul Evanghelist Ioan: „Iubiţilor, acum suntem fii ai lui Dumnezeu şi ce vom fi nu s-a arătat până acum. Ştim că dacă El se va arăta, noi vom fi asemenea Lui, fiindcă Îl vom vedea cum este” (I Ioan 3, 2).

Deci cel care vrea să afle ce este sufletul, să ştie că este marea operă a Sfatului lui Dumnezeu. Este întipărirea vie a Sfintei Treimi în fiinţa omenească.

În Împărăţia lui Dumnezeu nu este altceva mai frumos, mai scump şi mai plăcut decât vederea Feţei lui Dumnezeu, „spre care şi îngerii doresc să privească” (I Petru 1, 12). Ei nu se mai satură uitându-se la dumnezeiescul chip, ca la un izvor nesfârşit de frumuseţe şi de lumină. Cineva spunea: dacă Chipul sau Fata lui Dumnezeu s-ar arăta o singură clipă în iad, iadul ar ajunge Rai; iar dacă o singură clipă Fata lui Dumnezeu nu s-ar mai arăta în Rai, acesta s-ar preface în iad. Să nu uităm că sufletul omenesc este după chipul acestei fete dumnezeieşti. De aceea sufletul este odorul cel mai scump înaintea lui Dumnezeu.

În suflet stă toată puterea, toată valoarea fiinţei omeneşti, tocmai pentru că el este făcut după chipul lui Dumnezeu şi în vederea unei nesfârşite asemănări cu El.

„Putem pierde orice, afară de suflet, căci dacă ne rămâne acesta încă n-am pierdut nimic”.

În suflet stă toată superioritatea fiinţei umane fată de restul vieţuitoarelor, în el se află tot ceea ce face din om stăpânul universului. În suflet stau raţiunea sau mintea, priceperea şi judecata, cu ajutorul cărora omul pătrunde tainele naturii şi o cucereşte spre folosul său. Prin darul vorbirii oamenii se înţeleg şi se apropie unii de alţii, iar prin darul creării valorilor de artă şi prin celelalte daruri spirituale, omul se ridică deasupra tuturor celorlalte făpturi de pe pământ.

Obârşia sufletului este Dumnezeu, iar locasul lui este omul. Măreţia, valoarea şi nobleţea sufletului stau deci în originea sa dumnezeiască.

Pentru mântuirea acestui suflet a trimis Dumnezeu pe însuşi Fiul Său în lume.

Pentru sufletul omului a pătimit Mântuitorul pe Golgota şi şi-a vărsat scump Sângele Său pe cruce.

Pentru el a întemeiat Domnul Biserica Sa pe pământ.

Pentru el au fost făcute toate frumuseţile lumii acesteia.

Pentru el există Împărăţia Cerurilor şi toate bunătătile vieţii veşnice, pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit „şi la inima omului nu s-au suit”.

(I Corinteni 2, 9).

Nu există deci pe pământ vreun lucru mai valoros decât sufletul. Dacă am pune într-o balantă, de o parte, lumea întreagă cu toate bogătiile, frumuseţile şi plăcerile ei, iar de cealaltă parte un singur suflet omenesc, balanţa va înclina spre partea acestuia din urmă. Mântuitorul însuşi ne spune foarte clar: „Ce-i foloseşte omului să câştige lumea întreagă, dacă-şi pierde sufletul?”

Putem agonisi toate bogătiile pământului, putem dobândi toată slava şi admiraţia lumii întregi, putem să ne însuşim înţelepciunea şi ştiinţa tuturor neamurilor şi a tuturor înţelepţilor, dar dacă ne-am vândut sufletul diavolului sau l-am lăsat să se pângărească prin păcat şi să meargă în iad, am pierdut totul. Căci toate celelalte nu au nicio valoare înaintea lui Dumnezeu, dacă nu dobândim mântuirea.

Sau altfel spus, putem pierde orice, afară de suflet, căci dacă ne rămâne acesta încă n-am pierdut nimic. Toate se pot reface, se pot dobândi la loc, afară de suflet.

Dar cum putem pierde sufletul? Piere el, oare, prin moarte?

Nu, pentru că sufletul este nemuritor şi trăieşte veşnic chiar după moartea trupească. Ceea ce omoară sufletul este păcatul, iar primejdia care-l ameninţă pe lumea cealaltă este iadul.

Suntem atenţi cu adevărat la dorurile sufletului?

Frati creştini.

Dacă sufletul este lucrul cel mai de preţ al fiinţei noastre, cea dintâi şi cea mai mare grijă a noastră trebuie să fie grija fată de suflet şi fată de mântuirea lui. Sufletul trebuie să fie centrul de greutate al tuturor preocupărilor şi străduinţelor noastre.

Bine şi firesc este să ne îngrijim şi de cele ale trupului: de mâncare, de îmbrăcăminte, de adăpost şi de celelalte.

Dar în primul rând Sfânta Evanghelie ne îndeamnă să ne ocupăm de suflet, de hrana şi de mântuirea lui: „Au nu este sufletul mai mult decât hrana şi trupul decât îmbrăcămintea? (...) Căutaţi mai întâi Împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă”, ne învaţă Mântuitorul (Matei 6; 25, 33). Iar atunci când a fost ispitit de diavol, Domnul Hristos a spus: „Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu’ (Matei 4, 4). Adică pâinea este într-adevăr trebuincioasă pentru hrana trupului, dar ea nu îndestulează, nu satură întreaga fiinţă a omului. Căci omul are şi un suflet, iar sufletul acesta are şi el nevoie de hrana şi de băutura lui, pe care dacă nu i-o dai, tânjeşte şi slăbeşte, ca şi trupul lipsit de pâine şi apă.

Într-una din Fericiri, Mântuitorul fericeşte pe „cei ce flămânzesc şi însetoşează de dreptate”; deci există şi o altă foame decât cea de după pâine şi o altă sete decât cea după apă. Sufletul flămânzeşte şi însetează ca cerbul după izvoarele apelor; el însetează după adevăr, bine şi frumos,

ca planta după lumina şi căldura soarelui. El nu poate creşte şi nu se poate dezvolta decât sub razele binefăcătoare ale iubirii şi ale bunei înţelegeri între oameni. Sufletul nu se adapă decât cu apa limpede a lacrimilor pocăintei şi rugăciunii, nu se simte bine decât în aerul curat al faptelor bune şi al harului dumnezeiesc aflător în Biserică.

Pentru curăţirea lui sufletul are apa Botezului şi a pocăintei; pentru hrană şi întărire are masa dumnezeiască a Sfintei Împărtăşanii; pentru sfinţire şi desăvârşire are în această viaţă Biserica şi pe slujitorii ei sfinţiţi, iar pentru plata ostenelilor lui de pe pământ, Dumnezeu i-a pregătit în cealaltă lume fericirea Raiului.

Dar, fraţi creştini, oare cum ne purtăm noi cu sufletul nostru?

Nu cumva l-am detronat din locul de mare cinste în care l-a aşezat Dumnezeu înăuntrul fiinţei noastre? Nu cumva l-am izgonit la marginea preocupărilor, a grijilor şi a frământărilor noastre de toate zilele? Suntem noi atenţi cu adevărat la întrebările, la neliniştile, la nevoile şi la dorurile lui către lumină, către curăţie, către frumuseţe şi adevăr?

Rămâne să răspundă fiecare, în chip cinstit, cum se poartă cu propriul său suflet, de care – să ştie bine! – va da seama înaintea lui Dumnezeu care i l-a încredinţat! De obicei nu ne oboseşte niciodată necontenita trudă şi alergare după cele de trebuinţă pentru îndestularea trupului; pentru asemenea preocupări găsim şi timp, şi bani, şi energie, şi bună dispoziţie.

Când însă este vorba de cele necesare pentru suflet, ne apar în cale mii de piedici. Nu avem timp să mergem la biserică şi nici măcar să ne aplecăm ochii asupra unei pagini din Cartea Sfântă. Nu avem bani ca să ajutăm pe săracii care au nevoie de sprijinul nostru şi nu avem nici energie, nici voinţă pentru a ne împotrivi ispitelor şi patimilor care ne asaltează.

Ne alarmăm la cel mai mic semn de boală a trupului şi alergăm îndată după doctori, după leacuri, dar suntem

nepăsători la tremurul şi la suferinţa sufletului slăbănogit de nehrană şi lăsat în paragină. Ne întristăm foarte mult când pierdem o sumă de bani, un petic de pământ, o haină sau un prieten bun, dar nu ne sinchisim defel când pierdem sufletul, întinându-l cu noroiul minciunii, al răutăţii şi al desfrânării, al beţiei şi al celorlalte patimi.

Cu cât însă vom neglija, vom uita sau vom dispreţui mai tare sufletul şi nevoile lui, cu atât viaţa noastră va fi mai zbuciumată şi mai nefericită.

Ca să nu ajungem aşa, să ne rezervăm măcar o parte din energia şi puterea de muncă, din agonisita şi din timpul nostru pentru sărmanul suflet, pentru această comoară tăinuită, ascunsă de Dumnezeu înăuntrul fiinţei noastre. Să ne aducem aminte de el cât mai des. Să-l eliberăm pe cât se poate din robia nedreaptă şi apăsătoare a trupului, a grijilor pătimaşe.

Să-i dăm înapoi dreptul de întâietate, rangul de cârmaci şi centru al fiinţei, al vieţii şi al preocupărilor noastre. Să-l ferim mai ales de tina păcatelor, căci sufletul este chipul lui Dumnezeu în noi.

Purtăm în noi icoana Lui. Iar când păcătuim e ca şi când aruncăm în noroi icoana lui Dumnezeu.

Să-l curăţim de păcate prin baia lacrimilor lăuntrice ale pocăintei şi ale mărturisirii adevărate; să-l hrănim cu lumina cunoştinţelor folositoare, cu simţămintele curate de milă, de dreptate şi iubire, ce înnobilează inima; să-l îmbărbătăm cu voinţa dârză de a face numai binele, care oţeleste caracterul; să-l întărim cu rugăciunea, care ne pune în legătură cu Dumnezeu; să-l hrănim cu hrana cerească a Sfintei Împărtăşanii, ce ne uneşte pe deplin cu Hristos, Mântuitorul nostru.

Să ne apropiem, aşadar, cât mai mult de noi înşine, de sufletul nostru şi să-l îndemnăm la trezvie şi la săvârşirea tuturor faptelor bune, şoptindu-i în taină aceste cuvinte de sfântă îmbărbătare:

„Suflete al meu, suflete al meu, scoală, pentru ce dormi?

Sfârşitul se apropie şi te vei tulbura, ci te deşteaptă,

ca să se milostivească spre tine Hristos Dumnezeu, Care pretutindenea este şi toate le plineşte”. Amin.

21 septembrie 1969

Învăţături despre smerenie

Arma cea mai puternică împotriva diavolului – Ce este smerenia?

— Smerenia sfinţilor – Exemplul

Mântuitorului – Falsa smerenie – Cumpătarea – „Nu dăznădăjdui! – ” Trăim într-o epocă foarte primejduită şi de aceea trebuie să fim tari, să fim smeriti

— Cea mai smerită făptură umană

Bună seara. Ne bucurăm că în această frumoasă zi, în care sărbătorim Buna-Vestire, îl avem în mijlocul nostru pe părintele arhimandrit Sofian Boghiu, staretul mănăstirii Antim. Tinerii din ASCOR şi Liga Tineretului l-au rugat mult pe Prea Cuvioşia sa să ne vorbească în acest post al învierii şi îi mulţumim Părintelui Sofian pentru că a acceptat invitaţia noastră. Părintele staret a ales să vorbească în seara aceasta despre smerenie. Părinte, vă ascultăm.

— Mă bucur că ceea ce am să vă spun în seara aceasta este sub patronajul Mântuitorului şi al Maicii Domnului, în această zi de Bună Vestire a întrupării lui Dumnezeu în lume. Şi Mântuitorul, şi Maica Domnului au fost şi sunt mereu smeriti. Dumnezeirea lui Iisus Hristos e slavă dumnezeiască; ea se coboară pe pământ într-un trup omenesc, aleasă fiind pentru această lucrare cea mai smerită fiinţă de pe globul pământesc; astfel are loc începutul împăcării lumii cu Dumnezeu, prin întruparea Domnului Iisus Hristos.

Aşa cum s-a anunţat, doresc să vorbesc, cu ajutorul lui Dumnezeu, despre cea mai înaltă virtute creştinească: smerenia. Smerenia este foarte bună şi foarte necesară şi pentru societatea în care trăim, dar mai ales pentru fiecare persoană în parte ca să putem fi primiţi în Împărăţia lui Dumnezeu. Fără smerenie, spun Sfinţii Părinţi, nu se poate intra în Cer, în Împărăţia vieţii veşnice.

Pentru acest subiect i-am consultat pe Sfântul Ioan

Scărarul, în volumul IX al Filocaliei şi pe Sfântul Dorotei al Gazei (Gaza e un oraş din Ţara Sfântă, în sud, către Marea Mediterană).

Arma cea mai puternică împotriva diavolului

Zis-a avva Antonie cel Mare: „Am văzut toate cursele vrăjmasului întinse pe pământ şi suspinând am zis: Oare cine poate să le treacă pe acestea? Şi-am auzit glas zicându-mi: smerenia!”. Astfel de curse semănate pe pământ, pe care le-a văzut Sfântul Antonie cel Mare, sunt şi astăzi mereu întinse de vrăjmasul diavol împotriva oamenilor ca să-i încurce în calea lor către Dumnezeu, către mântuire.

Şi la întrebarea Sfântului Antonie: „Cine poate să treacă nevătămat prin aceste curse?”, oare de ce nu ne-a recomandat Mântuitorul Hristos rugăciunea, postul, milostenia, credinţa sau alte fapte bune, ci a recomandat smerenia? Pentru că toate celelalte fapte bune sunt scumpe şi de folos nouă, creştinilor, dar cea mai puternică armă împotriva curselor diavolesti este smerenia. Aşa cum cea mai vicleană armă a diavolului împotriva noastră este mândria. Şi, Doamne, câtă mândrie este astăzi pe globul pământesc!

Foarte rare sunt fiinţele care să fie smerite cu adevărat. Smerenia autentică, spun Sfinţii Părinţi, este singura virtute care nu poate fi infectată sau umilită de diavol. De ce? Pentru că este plină de har dumnezeiesc.

Vrăjmasul diavol, tatăl minciunii şi al mândriei, se amestecă în toate faptele bune şi le deformează. Vrea cineva să postească? I se şopteşte de către vrăjmasul diavol că, dacă posteşte, va slăbi, nu va putea munci şi nu va putea învăţa. Şi îi fură postul. Vrea cineva să se roage? Diavolul îi risipeste mintea, îi aduce imagini spurcate sau îi aduce somn şi oboseală şi astfel îi fură rugăciunea. Vrea cineva să facă milostenie? Diavolul îi aduce frică de sărăcie, îi aduce zgârcenia şi ura de săraci şi aşa este înşelat de diavol, acest tată al minciunii, răpindu-i faptele bune.

Ce este smerenia?

Smerenia însă, cu ajutorul Bunului Dumnezeu, strică toate cursele satanei. Smerenia împreună cu dragostea sunt puternice pentru că izvorăsc din însăşi persoana Mântuitorului Hristos, Care ne îndeamnă: „Învăţaţi-vă de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi găsi odihnă sufletelor voastre”. Dumnezeu, pacea noastră, este însăşi dragostea plină de smerenie, care ocroteste creatura Sa fată de duşmanul diavol, duşman de moarte al omului – aşa cum este numit de însuşi Mântuitorul –, diavolul fiind ucigaş de oameni dintru început. Fericit este, fraţilor, cel ce are smerenie; smerenia nu se mânie, nici nu poate să mânie pe cineva. Smerenia nu bârfeste, nu osândeşte pe nimeni, nu dispreţuieşte. Omul smerit nici în gând nu dispreţuieşte pe colegul său. Şi dacă-l vede pe acesta greşind, ori că are vreun defect sau mai multe, cuviincios, între patru ochi, îi atrage atenţia cu grijă ca să nu-l jignească, să nu-l ruşineze; în acest fel caută să-l îndrepte, să-l ajute cu adevărat. Aceasta este smerenia.

Câte tulburări nu sunt în lume din cauza lipsei acestei smerenii, a acestei virtuţi dumnezeieşti!

Şi câtă pace, câtă liniştire ne aduce cu sine smerenia atunci când corabia vieţii noastre este cuprinsă de furtuna necazurilor şi a durerilor! Nimic nu poate birui o asemenea virtute pentru că orice lucru supărător i s-ar întâmpla celui smerit el se judecă îndată pe sine şi se învinovăţeşte.

Nu rabdă să fie învinovăţit cineva din pricina sa, nu rabdă să fie aruncată vina asupra altcuiva. El îşi ia răspunderea în cazul respectiv. Şi aşa trece prin viaţă netulburat, fără supărare şi cu toată odihna.

Există două smerenii, precum şi două mândrii.

Cea dintâi mândrie este când cineva dispreţuieşte pe aproapele său, socotindu-l ca fiind un om de nimic, iar pe sine ca fiind mai presus decât el. În cazul în care va continua cu acest dispreţ şi, dacă nu se va trezi repede şi nu se va sârgui să scape de o asemenea patimă, va veni încetul cu încetul şi a doua mândrie prin care omul se trufeste şi se împotriveşte lui Dumnezeu şi pune pe seama sa isprăvile săvârşite, nu pe seama lui Dumnezeu care ne

spune: „Fără Mine nu puteţi face nimic”.

Sunt, de asemenea, şi două smerenii. Smerenia cea dintâi constă în a socoti pe aproapele său mai înţelept decât sine şi întrecându-l pe el în toate; a se socoti pe sine mai prejos decât toţi. Ce greu este acest lucru: a renunţa la orgoliul nostru, la mândria noastră şi a ne umili din toată inima! E foarte greu, dar foarte preţios înaintea lui Dumnezeu. Iar a doua smerenie constă în a pune pe seama lui Dumnezeu toate faptele noastre bune. Aceasta este smerenia desăvârşită a sfinţilor. Aceasta se naşte în chip firesc în suflet prin împlinirea poruncilor dumnezeieşti.

Smerenia sfinţilor

În volumul I din Filocalie este următorul cuvânt: <în împlinirea poruncilor se ascunde Dumnezeu>. Citim, de asemenea, în cele nouă Fericiri – Fericirea a şasea – şi acest cuvânt: „Fericiţi cei curaţi cu inima că aceia îl vor vedea pe Dumnezeu”. Se întâmplă cu cel smerit ca şi cu pomul. Când pomii poartă rod mult, rodul încovoaie ramurile şi le trage în jos, iar cel ce nu poate să facă rod se înalţă şi stă drept. Aşa este şi cu sufletul: când se smereste, aduce rod. Cu cât aduce rod mai mult, cu atât se smereste mai mult.

De aceea sfinţii, cu cât se apropiau mai mult de Dumnezeu, cu atât se vedeau pe ei înşişi mai păcătoşi. Aşa îl auzim pe Avraam. Când L-a văzut pe Domnul, s-a numit pe sine pământ şi cenuşă. Prorocul Isaia, când a fost chemat în misiunea sa de proroc, a exclamat: „Vai mie, sunt necurat”. Când profetul Daniel era în groapa cu lei, a mers Avacum prorocul la el cu mâncare, din partea lui Dumnezeu, zicându-i: „Primeşte mâncarea aceasta, pe care ţi-a trimis-o Dumnezeu”. Ce-a spus atunci Daniel? <Şi-a adus aminte Dumnezeu de mine? El, care era un sfânt mare al Vechiului Testament, „bărbatul doririlor”, cum îl numeşte Scriptura. Vezi câtă smerenie a avut în inima lui când era în groapa cu lei? De aceea fiarele nu l-au vătămat. Şi nu numai o dată, ci şi a doua oară când a venit prorocul cu mâncare de la Dumnezeu, s-a minunat şi a zis din nou: „Şi-a adus aminte Dumnezeu de mine?”

Priviţi smerenia sfinţilor, în ce sfinţire se aflau inimile lor! Nici când erau trimişi de Dumnezeu în ajutorul oamenilor, cei cu adevărat smeriti nu primeau, fugind de prilejul de a fi slăviţi. Astfel, Moise i-a zis lui Dumnezeu, când a fost chemat să scoată poporul din robia Egiptului: „Mă rog Ţie, Doamne, trimite pe altul în locul meu, mai puternic, că eu sunt slab la glas şi zăbavnic cu limba” (Moise era gângav). Profetul Ieremia a zis: „Sunt prea tânăr pentru misiunea pe care mi-o dai, Doamne”. Şi, simplu spunând, fiecare dintre sfinţi avea această smerenie dobândită în urma împlinirii poruncilor lui Dumnezeu.

Nimeni nu poate să spună prin cuvânt cum se naşte în suflet această smerenie, dacă nu o află omul prin încercare, prin faptă. Ea trebuie trăită. Să te smeresti cu adevărat, la momentul potrivit şi, astfel, capeti această virtute. Numai din auzite sau din pagini de literatură bisericească nu poţi dobândi smerenia. Citind numai, se scutură de pe noi ce am reuşit să adunăm cu destulă trudă şi rămânem tot goi, şi tot săraci, şi tot mândri, şi tot neştiutori.

Când avva Agaton din Pateric era să se sfârşească, aflându-se pe patul de moarte, l-au întrebat pe el fraţii: „Părinte, te temi şi tu de judecata lui Dumnezeu?”; iar el a zis: „Am făcut tot ce am putut ca să păzesc poruncile, dar om sunt şi eu. De unde să ştiu dacă lucrul meu a plăcut lui Dumnezeu? Căci alta este judecata lui Dumnezeu şi alta cea a oamenilor”. Iată cum Sfântul Agaton ne-a deschis ochii ca să pricepem câte ceva din taina smereniei.

Cu alt prilej, un frate a întrebat pe un bătrân: „Ce este smerenia, părinte?” Şi a zis bătrânul: „Smerenia este un lucru mare şi dumnezeiesc, iar la smerire se ajunge prin ostenelile trupeşti în cunoştinţă şi prin a se socoti cineva mai prejos decât toţi şi a se ruga totdeauna lui Dumnezeu”. Cine împlineşte aceste trei povete dobândeşte această mare taină, taina smereniei, care este o virtute dumnezeiască şi de neînţeles.

Exemplul Mântuitorului

În încheiere, adaug şi această precizare: Sfinţii Părinţi sunt unanim de acord că, prin întruparea Sa (fapt unic în tot Universul), Fiul lui Dumnezeu este cu adevărat modelul smereniei. Prin întrupare, trăind viaţa Sa pământească plină de umilinţă, plină de smerenie şi sfârşind prin moartea pe cruce, prin toate aceste fapte, Mântuitorul rămâne, pentru veşnicie, adevăratul model al smereniei.

Acum, după 2000 de ani de la întruparea Sa, Domnul Iisus, prezent în Cer şi pe pământ, continuă să fie iubit, dar şi hulit, înjurat şi tăgăduit. Maica Sa, Sfânta Fecioară Maria, de asemenea, continuă să fie hulită şi tăgăduită. Gândiţi-vă la sectanţi, cât o smeresc, cât o umilesc pe Maica Domnului, această sfântă a sfintelor, această Sfântă Fecioară care a întrecut în curăţie pe îngeri, după cum se spune: cea <mai cinstită decât heruvimii şi mai mărită, fără de asemănare, decât serafimii> – aşa îi cântăm Maicii Domnului. Pe aceasta duşmanii ei o neagă şi aduc fel de fel de hule împotriva ei. Iar Maica Domnului, bună fiind, smerită fiind, îi iartă şi îi aşteaptă să se întoarcă la calea cea bună!

În sfânta Sa smerenie, smerenie plină de dragoste, Domnul nostru Iisus Hristos ne iartă, ne rabdă şi continuă să ne iubească; aşa cum a iertat pe ucigaşii Săi de pe cruce. Pe El să-L rugăm, din adâncul inimilor, ca să stingă răutatea şi mândria din sufletele noastre şi să aprindă în noi candela sfintei Sale smerenii plină de dumnezeiască dragoste. Atât... În rest, urmează ca fiecare dintre noi – şi dumneavoastră bărbaţi şi femei, studenţi şi studente – să punem în aplicare această dumnezeiască virtute a smereniei. Aceasta îi place lui Dumnezeu mai mult decât orice. Dumnezeu şi Maica Sfântă să ne ajute!

* * *

— Mulţumim părintelui Sofian. În continuare, în a doua parte a acestei întâlniri, vă rugăm să îi adresaţi întrebări părintelui staret.

Pentru început, o primă întrebare: faptul că astăzi, în România, aproape toate merg rău, se datorează şi lipsei

noastre de smerenie?

— Sunt convins!

Dacă cei de care depinde starea fericită a ţării noastre ar gândi mai sincer şi cu mai multă bună-cuviinţă, s-ar putea schimba multe lucruri în România. Dar nu depinde numai de ei îndreptarea lucrurilor. Trebuie o colaborare în această muncă obştească, chiar dacă, de obicei, celor care conduc le este bine, iar celorlalţi le este rău. În clipa când ieşeam de la mănăstirea Antim m-au întâmpinat poate zece săraci, şi mai în vârstă, şi copii, cerându-mi bani pentru pâine. Aşa am ajuns, cu acest Bărăgan plin de grâne şi Moldova la fel: să n-avem pâine!

Dacă nu avem pâine, să avem credinţă şi smerenie înaintea lui Dumnezeu şi să cerem pâinea noastră cea de toate zilele. Aceasta este, în primul rând, pe înţelesul nostru, al tuturor, pâinea de fiecare zi, dar este mai presus de toate pâinea împărtăşaniei, pâinea Sfintei Euharistii. Aceasta este pâinea cea spre fiinţă, spre existentă.

Câţi din cei care sunt aici s-au spovedit sau se spovedesc şi câţi se împărtăşesc? Unii nu se pot împărtăşi decât mai rar, din cauza unor crime ascunse, din cauza unor păcate tăinuite, care până la urmă tipă: avorturile. Cine este ucigaş de fiinţe nevinovate şi fără apărare nu se poate împărtăşi imediat, pentru că îşi spurcă trupul, acest templu al Duhului Sfânt din noi, îl spurcă. Acolo locuieşte Dumnezeu de la Sfântul Botez şi, alungând pe Dumnezeu din noi, rămânem goi, numai cu diavolul, din cauza păcatelor noastre.

Şi de aceea, răspunsul la prima întrebare este că smerenia, dragostea şi sinceritatea ne sunt de foarte mare folos, pentru a se putea îndrepta viaţa noastră şi a societăţii româneşti în general.

Falsa smerenie

— Vă rugăm să ne vorbiţi despre falsa smerenie.

— La noi în mănăstire este cineva care face câteva plecăciuni – aşa, când este într-o toană foarte bună – şi, dacă-l mai zgândări puţin, spune: „Iartă-mă, părinte, că am făcut un gest de smerenie bizantină”, adică un gest de

smerenie falsă. Sunt unii care mimează smerenia: sunt tăcuţi, cuviincioşi, respectuoşi, dar te lucrează pe ascuns; te vorbesc de rău, te hulesc şi răutatea ascunsă din inima lor alungă acest duh al Mântuitorului care zice: „Învăţaţi-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima>. E vorba aici de o smerenie interioară, plină de sinceritate, de curăţie. Smerenia aceasta, numai a gurii, nu are nicio valoare, dimpotrivă, înjoseşte virtutea smereniei. Sunt falsuri dintr-acestea – să mă ierte cine mă aude şi nu-i convine – şi în politică: politicianul promite foarte generos, dar după aceea face tot ce ştie el. Dar acesta este un domeniu pe care-l cunoaşteţi foarte bine şi nu-i nevoie să-l mai discutăm.

— În zilele noastre, a fi smerit nu echivalează cu a te lăsa călcat în picioare? Cum rămâne atunci cu demnitatea noastră de creştini? Cum trebuie procedat pentru a nu face confuzie între aceste lucruri?

— Ştiu că este un gând răspândit între creştini după care smerenia este umilinţă netrebnică. Nu trebuie să uităm însă că, pe Cel care S-a smerit pe cruce, cu mâinile şi picioarele găurite de cuie şi cu suliţa împunsă în coastă, în Vinerea Mare, smerirea cea adevărată, dumnezeiască, L-a ajutat să învieze din morţi.

Smerenia este o mare demnitate sufletească. Dumneavoastră ştiţi, fără să vă mai spun amănunte, că un om mândru, plin de sine, orgolios, se bate cu pumnul în piept, iar ceilalţi nu mai există pentru el. O părere pe care i-o spui nu o primeşte; eu sunt un prost, el e foarte deştept. Pe asemenea oameni nu prea îi aveţi la inimă, aşa cred. Sunt şi în familii, sunt şi în universităţi şi în toate instituţiile omeneşti asemenea persoane, care se supraevaluează. Dar există şi persoane care răspund cuviincios, smerit, în orice împrejurare. Şi pe cine alegeţi? Eu cred că alegeţi pe un om cu bună-cuviinţă. Ai încredere în el, e serios şi tot ce produce el e valoros. Sunt popoare, de pildă poporul german, care fac nişte lucruri plăcute, totdeauna lăudate, pentru că pun în ele cinste şi conştiinciozitate, nu uşurătate; şi îi preţuim, pentru că

sunt nişte oameni serioşi şi nişte oameni cinstiţi sufleteşte.

Un act de smerenie măruntă – aşa cum mărunţi suntem şi noi –, de bună-cuviinţă şi de seriozitate este sinceritatea.

Aşa este omul: când este smerit, este şi sincer, este şi conştiincios, iar ceea ce face el dăinuieşte. Pe când la oamenii mândri şi lucrul lor e superficial, făcut în grabă şi cu lipsă de vrednicie, de seriozitate. Ei nu cred în nimic, nu cred în Dumnezeu sau, chiar dacă mai cred, se închină de formă. Un om smerit e un om care ţine legătura cu Dumnezeu prin rugăciune. Şi Dumnezeu, fiindcă este smerit şi plin de dragoste, îl inspiră pe cel smerit ca în toate să fie pe cât se poate de împlinit. Aceasta însă rămâne pentru fiecare să experimenteze în propria sa viaţă.

— Sfânta Scriptură şi Sfinţii Părinţi spun că, atunci când ne rugăm, Duhul Sfânt se roagă în noi. Cum să înţelegem acest lucru?

— Să înţelegem cum scrie. În fiecare dintre noi, de la Botez, este Împărăţia lui Dumnezeu sălăşluită în inima noastră duhovnicească. În capitolul al treilea de la I Corinteni, Sfântul Apostol Pavel ne întreabă, ca şi cum e un lucru pe care trebuie să îl cunoaştem fiecare foarte bine: „Nu ştiţi, oare, că voi sunteţi templu al lui Dumnezeu şi că Duhul lui Dumnezeu locuieşte în voi?”. Adică Duhul Sfânt este în noi. Nu numai El, ci şi Sfânta Treime, toată Împărăţia lui Dumnezeu este în noi. Marea liturghie lăuntrică acolo se săvârşeste. Liturghia din afară este imitaţia celei dinlăuntru şi a celei dumnezeieşti din ceruri. Aşa că Duhul Sfânt din noi se roagă şi ne îndeamnă la rugăciune.

O, de-am înţelege noi acest strigăt şi acest impuls, acest îndemn al Duhului Sfânt din noi. Cât ne cheamă, cât ne îndeamnă, cât ne întăreşte! Să ne rugăm şi să ţinem legătura cu Dumnezeul părinţilor noştri! Aşadar, Duhul Sfânt se roagă în noi, după cum spune fericitul Sfânt Apostol Pavel.

— Teoretic ştim cât este de folositor să fim smeriti.

Cum să facem să şi simţim acest lucru?

— E o problemă foarte grea şi foarte necesară. În Pateric un frate l-a întrebat pe un avvă: „Părinte, ce este smerenia?” Şi părintele bătrân i-a răspuns: „Smerenia este dumnezeiască şi nu se poate dobândi decât prin lucrare, prin lucrarea poruncilor, plinirea poruncilor”.

Dacă vrem să fim smeriti, să ţinem rânduielile creştine. Când vă întâlniţi acasă cu Noul Testament, citiţi predica de pe munte a Mântuitorului care se află în capitolele V, VI şi VII de la Evanghelia după Matei. Acolo este vorba despre smerenie, e vorba despre post, e vorba despre generozitate, dăruire, e vorba despre păzirea în curăţie a trupului, a acestui templu al Duhului Sfânt. Mulţi, începând din tinereţe, îşi pervertesc trupul, dragi tineri şi vârstnici, îşi pervertesc trupul şi au acest răspuns pentru părinţii sau prietenii lor: „Lasă-mă să-mi trăiesc viaţa”. Ce-i viaţa pentru ei? Petrecere, desfrâu, lux şi necredinţă. Nu au nevoie de Dumnezeu.

Ca să fii smerit, v-am spus ce condiţii ni se cer, dar depinde de fiecare dintre noi să le împlinim. Spune părintele din Pateric: ostenelile trupului contează foarte mult pentru dobândirea smereniei. Adică postul, metaniile, asceza aceasta trupească şi sufletească, păzirea ochilor să nu vadă deşertăciunile vieţii, păzirea gurii să nu spună vorbe rele – „pune, Doamne, pază gurii mele şi uşă de îngrădire împrejurul buzelor mele>, aşa cum se cântă la slujba de seară.

— Vă rugăm să comentaţi un citat din Sfântul Siluan Athonitul: „Noi nu suntem smeriti şi de aceea ne chinuim pe noi înşine şi pe cei care trăiesc împreună cu noi”.

— Sfântul Siluan a scris o carte care circulă mult în lumea creştină. Când am citit-o, am simţit cum mă luminez. Se găseşte în această carte însăşi esenţa scopului vieţii: a trăi în Duhul lui Dumnezeu. Aşa cum spune el, dacă trăim această smerenie şi această dragoste şi bunătate la care ne îndeamnă Mântuitorul, noi înşine, fiecare dintre noi suntem mulţumiţi, plini de viaţă, plini de doriri bune, de muncă şi avem relaţii personale autentice

cu ceilalţi oameni, relaţii întemeiate pe o dragoste adevărată.

Dacă nu urmăm calea lui Dumnezeu ne purtăm ca nişte duşmani unii faţă de alţii. Sunt în familiile noastre persoane care, de douăzeci sau treizeci de ani, nu-şi vorbesc, deşi provin din aceeaşi mamă şi din acelaşi tată. Sunt persoane care de douăzeci-treizeci de ani nu s-au spovedit şi nu s-au împărtăşit. Nu se poate ca în asemenea vase de lut, mânjite de toate păcatele, să rodească smerenia sau fapta cea bună. Trebuie întâi curăţit acest vas de lut (aşa este numit trupul de către Sfântul Pavel: vas de lut).

Asta suntem noi. Pentru trupul nostru facem totul în viaţă, chiar şi sacrilegii. Facem totul ca să fie întreţinut acest vas de lut din care, într-o bună zi, cedează ceva; iar acest aparat extraordinar de meşteşugit, alcătuit de Dumnezeu, această maşină unică mai presus de orice maşină sofisticată din lume, se stinge, se topeşte şi aleargă la ea şobolanii şi serpii şi toate jivinele pământului ca să se hrănească cu ceea ce noi, cu preţul vieţii noastre, am adunat şi am pus în acest cort de lut, în acest trup omenesc.

De aceea, fraţi creştini, nu sunt pentru defăimarea trupului, pentru că acesta poartă întru el harul lui Dumnezeu, poartă Sfânta Treime. Trupul acesta pe care-l purtăm toată viaţa, pe toate străzile, va învia împreună cu sufletul nostru. Astfel încât trupul nu trebuie urgisit, el are nevoie şi de asceză, dar trebuie să fie şi îngrijit.

Aşa să străbatem această viaţă pământească, ţinând seama şi de trup, şi de suflet, însă trupul să fie pe al doilea plan, deoarece atunci când vom muri, trupul va rămâne ţărânei. Sufletul va avea prioritate, el va fi judecat întâi de Dumnezeu, pentru ca la sfârşitul istoriei, în Ziua de Apoi, să fie judecat şi trupul împreună cu sufletul, primind atunci răspuns şi răsplată pentru toată viaţa noastră.

— Risipirea gândurilor este un semn al mândriei? Cel smerit are vreodată gândurile risipite?

— Cel smerit are şi el gânduri risipite, după cum

spune şi Sfântul Agaton: „Sunt om”. Aşa şi noi, suntem oameni şi gândul ne zboară. La acest zbor contribuie foarte mult şi diavolul. Diavolul are un singur gând, extraordinar de important: să nu ne lase să ne rugăm. Întreaga lui osteneală este pentru a tăia această legătură dintre noi şi Dumnezeu. Atunci e satisfăcut şi atunci ne împinge în risipirea gândurilor.

Cel smerit, care are permanent în el Duhul lui Dumnezeu, fără îndoială că, atunci când se simte înstrăinat de Dumnezeu, îşi dă seama îndată, se mustră imediat în conştiinţă, oriunde se află şi cere de la Dumnezeu şi de la Maica Domnului ajutor ca să depărteze din inima şi din viaţa lui acest nor de gânduri. Are şi el gânduri, ca orice om, dar ia repede măsuri pentru a se elibera de ele. Pe când, în cazul celui mândru, asta-i pâinea lui: gânduri pătimaşe, fel de fel de amintiri, fel de fel de imagini şi – mai ales în viaţa pe care o trăim acum – filmele de la televizor, acele filme de după miezul nopţii.

Eu nu am televizor şi nici nu o să am vreodată. Nu vreau aşa ceva şi n-am timp să mă uit. Dar se plâng mulţi, nu numai vârstnici, dar şi tinerii se revoltă împotriva acestor gânduri, împotriva acestor imagini ticăloase, păcătoase, pe care le aduce televizorul în viaţa lor sufletească. Nu le uită. Li se lipeste de minte câte o imagine spurcată şi nu mai pot scăpa de ea. Parcă a uitat-o, dar când face rugăciune, chiar când e în biserică, în centrul Sfintei Liturghii, îi vine această plăcintă – iertati-mi cuvântul –, această imagine urâtă, îl murdăreşte şi îl spurcă pe dinăuntru.

Aşa încât smeritul se roagă să-l scape Dumnezeu de aceste risipiri, de această înstrăinare de Dumnezeu. Cel mândru se complace în astfel de lucruri; sfatul meu este să nu se mai complacă în asemenea gânduri ruşinoase. Eu le spun: „dragă tinere student care ai asemenea imagini spurcate şi te desfătează aceste filme erotice şi parcă ai sta numai lângă ele, aceasta este o irealitate, este o înşelare, este o imagine mincinoasă acolo, undeva, pe ecran. Gândeşte-te! Sunt tineri căsătoriţi, foarte mulţi,

care îşi ating acest scop pe care băiatul sau fata îl urmăresc, acest lucru murdar, într-un fel”. Este bine să depărteze asemenea năluciri care-l mânjesc şi să se gândească la faptul că, după căsătorie, care este făcută cu binecuvântarea lui Dumnezeu, vor trăi toată viaţa împreună, bărbat şi femeie.

Totuşi, dacă fericirea omenească ar consta numai în această legătură trupească, nu s-ar întâmpla atâtea divorţuri în lume, atâtea despărţiri şi chiar crime între tinerii care s-au căsătorit. Unde-i „fericirea” după care ai alergat toată viaţa, până la căsătorie? Unde-i ceea ce ţi s-a spus în film, arătându-ţi numai lucruri foarte plăcute şi înfloritoare pe dinafară? Erau nişte minciuni. Adevărata viaţă este atunci când te căsătoreşti, când ai copii, când te rogi, când îţi înveţi copiii să se roage, să postească şi ei, să fie cuviincioşi, sinceri şi prietenoşi cu cei din jur. De asta are nevoie lumea de astăzi, de această prietenie sinceră, de această dragoste sinceră, pe lângă minciuna şi trufia care ne copleşesc.

Cumpătarea

— Cum se poate practica smerenia în căsătorie?

— Foarte uşor. În primul rând, soţul şi sotia să fie cuviincioşi unul fată de altul, să nu se jignească unii pe alţii, să fie de acord în creşterea copiilor. Se întâmplă în familii ca tata să-şi iubească copiii într-un anumit fel, respectându-le toate gusturile şi să-i facă astfel obraznici. Mama caută să-i învete să se roage, să postească, să nu spună vorbe de ruşine. Or, copilul ascultă, e foarte inteligent şi foarte atent, primeşte şi priveşte în jurul lui, iar acest dezacord între mamă şi tată este un dezastru pentru el.

Aşa încât smerenia înseamnă în primul rând bună-cuviinţă şi respect reciproc între soţ şi sotie; înseamnă lupta împotriva mândriei. Acest lucru trebuie transmis în familie şi, dacă se poate, nu numai copiilor. Copiii sunt influenţaţi: ceea ce văd în casă, aceea fac în viaţa lor.

Mai sunt însă şi nepoti, strănepoţi, cumnaţi şi cumnate care au nevoie de această virtute dumnezeiască,

de această smerenie, care înseamnă, între altele, şi buna-cuviinţă fată de celălalt. Să nu spui ceva prin care să-l umilesti pe celălalt, să-l ruşinezi, ci să încerci să-l ajuţi cu adevărat. Dacă îi spui sincer nişte lucruri, el simte, te aude şi te respectă. Dacă îi spui cu un aer de învăţător, atunci te înghite, dar nu respectă ceea ce-i spui. De aceea, sinceritatea şi buna-cuviinţă sunt primele virtuţi care întăresc şi susţin virtutea smereniei într-o căsnicie.

— Unii Sfinţi Părinţi consideră că vârful virtuţilor ar fi dreapta socoteală. Aceasta şi pentru că o smerenie înţeleasă greşit se poate transforma într-o lipsă totală de atitudine. Ce ne puteţi spune?

— Sfântul Siluan Athonitul ne îndeamnă să ne apropiem de această idee a Sfinţilor Părinţi, care se găseşte şi în Filocalie: aceea a dreptei socoteli. Dreapta socoteală sau echilibrul în viaţa noastră înseamnă a merge pe o cale dumnezeiască, pe calea de mijloc. Acest echilibru al vieţii să-l avem totdeauna în faţa noastră. Pentru că se întâmplă să fie abateri la stânga sau la dreapta. Cineva care este evlavios şi doreşte să facă voia lui Dumnezeu şi să plinească poruncile se angajează în post, în rugăciune, în milostenie, în asprimea vieţii şi este foarte bine. Dar să meargă pe o cale echilibrată.

Pentru că sunt unii care postesc, postesc foarte aspru, chiar post negru; şi el lucrează într-un mediu toxic şi mănâncă, de pildă, fără ulei, acuma în Postul Mare. Maşina aceasta omenească are însă nevoie de material pentru întreţinerea ei. Dacă asuprim trupul prea tare, ne îmbolnăvim, cerem ajutorul doctorului şi el ne dă regim de spital. Din cauza unei asemenea boli pe care o are un postitor exagerat, el trebuie să mănânce mâncăruri în afara postului, mâncăruri de carne şi celelalte. Asta fiindcă, în loc să postească două zile pe săptămână, miercurea şi vinerea post mai aspru şi în celălalt timp al săptămânii să postească normal, cumpătat, el a exagerat. Şi atunci în loc să ţină aşa întregul post, mănâncă de dulce în Vinerea Mare. Aceasta reprezintă nedreapta socoteală, înţelegerea strâmbă a acestei vieţi duhovniceşti.

Sau în ceea ce priveşte rugăciunea. Sunt persoane care se roagă foarte mult. Nu ştiu câte acatiste de-a lungul unei zile, însă uneori uită şi ce acatist au citit. Şi spune „Tatăl nostru’ şi, la un moment dat, îl mai spune încă o dată. Uită că i-a spus. Aşa de risipită este mintea lui. Aceasta nu mai este dreaptă socoteală. Dreaptă socoteală este acest echilibru, această observare permanentă a sufletului nostru; înseamnă a ne stăpâni, a avea în mână toată fiinţa noastră. Când rătăcim, căutăm îndată să ne întoarcem pe calea cea bună. Aceasta ar fi dreapta socoteală la care ne îndeamnă Sfinţii Părinţi.

Aceştia spuneau după cum practicau şi ei în viaţa lor particulară. Sfântul Antonie, care era un maestru duhovnicesc, spunea: Fraţilor, am cunoscut mari postitori care, neavând cunoştinţă de pilde duhovniceşti, au postit până când n-au mai putut să trăiască din cauza îmbolnăvirii. Am văzut rugători cu minte risipită, care n-au avut niciun folos din rugăciunile lor. Am văzut oameni milostivi, care şi-au risipit toată averea lor dând-o la săraci şi mai pe urmă s-au mândrit şi-au pierdut tot. Şi tot el adaugă că cea mai mare virtute este dreapta socoteală, echilibrul în viaţa noastră, în fiecare zi din viaţa noastră.

Să dăm tuturor ceea ce li se cuvine şi, în primul rând, nouă, acestui om lăuntric, care are nevoie şi el de hrană şi hrana noastră, aşa cum spune Mântuitorul, nu este numai pâinea, ci este cuvântul lui Dumnezeu. Adică un om are nevoie şi de pâinea aceasta pentru viaţa lui fizică, dar are nevoie şi de pâinea cea spre fiinţă, pe care o cerem în „Tatăl nostru’ ca să putem continua o viaţă cumpătată, în vederea mântuirii.

— Nationalismul creştin poate fi acuzat de lipsă de smerenie?

— Dacă eşti sincer, nu. Pentru că suntem datori să iubim pe aproapele nostru. Aproapele nostru, spune Mântuitorul, este oricine, chiar un duşman; dar aproapele nostru este, în primul rând, fratele meu, sora mea de sânge. Iubind pe aceşti apropiaţi ai mei, iubesc şi neamul meu, poporul meu. Şi atunci, dacă iubesc (în sensul

profund creştin) poporul meu, mă numesc nationalist. Dacă este sinceră această afirmaţie, atunci smerenia nu ar trebui să ne lipsească.

La Voronet – cred că aţi fost fiecare pe acolo – un perete întreg de sus până jos înfăţişează Judecata Viitoare. Şi acolo, între altele, sub toate elementele acestei Judecăti, este şi învierea neamurilor, venirea neamurilor la Judecata lui Dumnezeu. Vin grupaţi: evreii, turcii, românii, vin toţi la Judecată, pe neamuri.

Atunci ne vom întreba: dacă un conaţional de-al meu, fiind călugăr, meseriaş sau politician, a făcut nişte fapte bune, eu de ce n-am putut să fac? Aceleaşi condiţii au fost şi pentru mine.

Prin urmare, la Judecata viitoare se va avea în vedere şi această grupare pe neamuri. În cadrul acesta al neamului de-a lungul istoriei vom fi fiecare judecaţi. Neamul românesc are şi sfinţi foarte mulţi, avem şi oameni de bună-credinţă, foarte cuviincioşi, avem însă şi criminali. Fiecare îşi va primi răspuns şi răsplată după cum şi-a dus viaţa pământească.

— Papa de la Roma, crezându-se infailibil, are smerenie?

— Eu nu mă gândesc la actualul papă, mă gândesc istoric. Istoric, papalitatea a avut şi sfinţi. Sfântul Grigore, de pildă, Grigore Dialogul, care a făcut o liturghie ce se slujeşte numai în Postul Mare. Şi a fost sfânt şi papă.

Aşa că eu nu acord importantă acestei calităţi politice sau omeneşti – că este infailibil, că el nu greşeşte niciodată. Asta numai Dumnezeu o poate spune; totuşi a nu greşi niciodată, omeneşte vorbind, este o minciună. Asta nu o spun eu, o spune Sfântul Ioan Evanghelistul în prima sa epistolă: „dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înşine şi adevărul nu este întru noi”. Suntem păcătoşi, greşim, dar avem şi această posibilitate de îndreptare.

Dacă Sfântul Părinte – cum i se spune – nu greşeşte, Dumnezeu să-l binecuvânteze şi să-l ajute să nu gresească, să fie cu adevărat infailibil, adică fără greşeală. Însă din câte ştim, numai Mântuitorul a fost fără greşeală, fără

păcat. A avut toate cele omeneşti ca şi fiecare dintre noi, însă nu a avut păcate. <Cine dintre voi mă vădeşte de păcat? spune Domnul Hristos. Foarte mulţi duşmani a avut Mântuitorul şi puteau să-L arate cu degetul, dar nu găseau niciun păcat la El. Era fără păcat. El era infailibil. De papă nu răspundem.

<Nu deznădăjdui!

— Părinte arhimandrit, vă rugăm mult să comentaţi cuvintele pe care le-a auzit Sfântul Siluan: „Ţine-ţi mintea în iad şi nu deznădăjdui”.

— Nu prea ştiu să răspund… Ce înseamnă a ţine mintea în iad şi a nu deznădăjdui? Această expresie n-am mai întâlnit-o la Sfinţii Părinţi, decât la Sfântul Siluan Athonitul. Pentru mine, mi-am explicat-o aşa: în această viaţă, adeseori iadul este în inima fiecăruia – când avem scandaluri în familie sau la serviciu, viaţa noastră seamănă atunci cu iadul. Dacă eşti într-o asemenea atmosferă, într-o asemenea situaţie, să nu deznădăjduieşti! Dumnezeu este şi acolo, Dumnezeu te poate scoate şi dintr-un asemenea iad. Dacă nu deznădăjduim, dacă nu ne descurajăm în aceste neputinţe omeneşti şi dacă avem – prin rugăciune – această legătură trainică şi permanentă cu Dumnezeu, ne putem mântui.

Dar vă puteţi mântui şi prin nedezlegarea acestei probleme, a acestei întrebări. Vă puteţi mântui. Fiţi smeriti cu adevărat şi veţi dobândi dragoste; dragoste smerită să aveţi şi vă asigur că vă veţi mântui. Asta cred eu acum şi pentru mine.

— Cum aţi învăţat şi cum aţi exersat smerenia în iadul închisorilor comuniste?

— În închisorile comuniste, unde am stat câţiva ani, toţi cei care erau în celulă cu mine se rugau, se pocăiau, îşi depănau păcatele, regretau; erau nişte oameni aflaţi pe calea aceasta, a pocăintei. Erau smeriti, cuviincioşi şi duceau o viaţă creştină. Vă spun cinstit că adeseori m-am simţit mai bine în închisoare decât afară. De mic sunt în mănăstire şi aici am avut tot ce mi-a trebuit pentru viaţa trupească şi sufletească.

În închisoare era cam aceeaşi situaţie; aveam strictul necesar ca să putem trece de la o zi la alta. Era acolo o viaţă cu preocupări duhovniceşti. Se învăţau pe de rost texte din Sfânta Scriptură, atunci când în închisoare nu era voie să intre o fiţuică de hârtie sau un vârf de creion. Pe talpa bocancului, unsă cu spumă de săpun, se scria cu o grifă (care era furată de afară, o dată pe când fusesem scosi la aer curat). Şi aşa se scria un text din Evanghelia lui Matei, un text din Evanghelia Sfântului Ioan, din epistola Sfântului Iacob. Şi cum se aflau aceste texte? Cioc, cioc, cioc, cu alfabetul Morse, prin perete. Erau puşcăriaşi mai vechi, care apucaseră vremurile când în închisoare intra şi Biblia şi aceştia au învăţat atunci texte din ea; au învăţat aceste lucruri sfinte şi le transmiteau pe calea auzului, prin alfabetul Morse în perete şi aşa se puteau învăţa. Scriau câte un text scurt învăţat pe de rost după ce îl scriau fiecare mai întâi pe tabla inimii şi a memoriei. Aceste texte sfinte, cu aceste mijloace foarte sărace.

Era o atmosferă creştină în închisoare. Toate insultele de la anchete erau bobârnace pentru a ne curăţi de mândrie. Erai smerit de nevoie, dar ni se cere să fim smeriti de bunăvoie; dacă nu suntem smeriti de bunăvoie, ne smeresc alţii din afară, ne insultă şi ne spun fel de fel de cuvinte grele. Aşa încât era o atmosferă smerită în închisoare. Smerită de nevoie, dar şi de voie, pentru că, în necazurile de acolo, aproape fiecare simţea vie în inima sa pacea lui Iisus.

— Referitor la situaţia din închisoare şi nu numai, care ar fi diferenţa între a fi smerit şi a fi umilit?

— Se ajută una pe alta. Dacă, din cauza mândriei, nu ne convine să fim umiliţi, e una; şi e o suferinţă, pentru că nu acceptăm, nu acceptăm umilinţa. Să mă facă cineva prost şi toate celelalte... şi eu să nu reacţionez, să nu mă apăr. Însă numai în momentul în care acceptăm aceste umilinţe din afară am ajuns la smerenie. Dacă nu le accepţi, e o suferinţă pentru tine.

Între umilinţă şi smerenie este o apropiere, pentru că

prin umilinţă vine smerenia, dacă umilinţa este acceptată din interior. Mântuitorul a fost umilit, a fost umilit de oameni; dar a fost şi smerit prin dumnezeirea Lui, izvorul smereniei şi al dragostei Lui. Dacă nu este acceptată umilinţa, apare o revoltă în noi. Dacă este acceptată umilinţa, devine smerenie şi atunci e unită şi cu rugăciunea şi te rogi pentru duşmanul tău care te-a umilit. Dacă ajungi la această stare, ai smerenia şi o porţi înaintea lui Dumnezeu.

— Părinte, cum putem renunţa la orgoliul intelectual?

— Orgoliul intelectual este un fel de nebunie. Pentru că ţi se pare că toţi se învârtesc în jurul tău, că tu eşti stâlpul de lumină pentru toată omenirea, şi trecută, şi viitoare. Acesta e orgoliul cu gradul cel mai înalt. E o mare prostie, pentru că totdeauna au fost oameni mai învăţaţi decât mine, mai pricepuţi decât mine, mai frumoşi decât mine, mai înţelepţi decât mine; mulţi alţii, dintre contemporani şi din istorie, au fost în trecut şi apar în viitor. Încât a mă face pe mine centrul inteligentei, centrul centrelor, asta este o lipsă de bună-cuviinţă în primul rând. Şi e bine să-şi revină o astfel de persoană. Poate că nu de doctor are nevoie, ci este bine să mai postească, să se mai roage lui Dumnezeu, să mai citească nişte lucruri duhovniceşti, să-şi dea seama pe ce lume este. Şi, dacă e sincer în acelaşi timp, se vindecă; dar, dacă nu urmează calea lui Dumnezeu, moare nebun.

— Poate greşesc, dar mi se pare că unii oameni au o predispoziţie mai mare spre smerenie. Ce părere aveţi?

— Sunt de acord cu ideea şi îi felicit pe oamenii aceştia, numai să fie cu adevărat smeriti. Această virtute apropie desăvârşirea sfinţeniei. Sfinţii au fost cu adevărat mari nevoitori, nu puneau nimic pe seama lor, ci pe seama lui Dumnezeu.

Mie îmi este frică de oamenii care socotesc smerenia laşitate. E o mare demnitate smerenia, o demnitate la care ne îndeamnă şi Mântuitorul. Maica Domnului, această fiinţă pământeană, care este mai presus decât toate femeile şi decât toate fetele din lume, este cea mai smerită

făptură a lui Dumnezeu. Maica Domnului! Iar ea a fost preabinecuvântată de Dumnezeu să nască pe Iisus Hristos, ca să ne aducă adevărata învăţătură, adevărata pâine a vieţii, prin care să existăm. Deci smerenia aceasta cât de puţină este, numai să fie corectă, e foarte bine venită, ea ne apropie de smerenia şi desăvârşirea sfinţilor.

— Pentru a-i învăţa pe ucenici smerenia, unii bătrâni folosesc asprimea. Este corectă această metodă?

— Sunt nişte excepţii. Sunt, de pildă, păcătoşi, în Pateric şi în viaţa de toate zilele, care vor să se pocăiască şi nu-i lasă cineva dinlăuntru. Şi atunci îşi mai dau nişte palme. Când eşti acasă singur cu tine, îţi aduci aminte de păcatele tale şi, ca să nu te pedepsească Dumnezeu, te pedepsesti tu.

În Pateric sunt câteva cazuri dintr-acestea: se pedepsesc bătându-se, autobătându-se. Spre exemplu, un tânăr voia să se poată ruga cu lacrimi. Şi le cerea şi nu veneau – era împietrit. Şi atunci a lăsat cămaşa şi, cu un şervet ud, făcut frânghie, se lovea peste spinare: „Nu vrei să plângi? Îţi dau eu ţie lacrimi ca să plângi”, vorbea el cu sine însuşi. Aşa că sunt asemenea cazuri, asprimi ale smereniei.

Dacă îţi dă Dumnezeu lacrimi, dacă îţi dă această căintă pentru păcatele tale, ai căpătat smerenia. Însă trebuie menţinută după aceea. E greu şi de întreţinut smerenia. Dacă nu o cultivi, se stinge. Cine ştie ce ispite dau peste tine şi rămâi cum ai fost mai înainte! Ca şi cu rugăciunea lui Iisus; dacă este spusă continuu, cu smerenie şi cu asceză, cu stăpânire de sine, se prinde de inimă, de viaţa noastră, dar dacă nu o mai practicăm, se stinge, încetează.

„Trăim într-o epocă foarte primejduită şi de aceea trebuie să fim tari, să fim smeriti”.

— Dacă puteţi să daţi o definiţie a smereniei pentru un tânăr… Şi care sunt metodele pentru a ajunge la smerenie?

— Definiţia smereniei este aceeaşi şi pentru un tânăr, şi pentru ceilalţi creştini. Din tot ceea ce am spus până

acum se poate extrage definiţia smereniei. Un tânăr, ca să poată să se smerească, ar trebui să-şi facă mai des examen de conştiinţă, cum făceau creştinii din trecut. În fiecare seară creştinul se gândea, începând de dimineaţă şi până atunci, ce-a făcut bine şi ce-a făcut rău şi constata că a făcut mai mult rău decât bine. Azi aşa, mâine aşa, şi atunci începea să se cunoască pe sine, să cunoască că în el domină mai mult păcatul şi răul decât binele şi virtutea. Şi atunci, dacă-i om serios acest tânăr, se angajează pe o cale sinceră a binelui.

Pentru că binele, dragi ascultători, binele este necesar şi în viaţa aceasta şi e de folos societăţii, dar şi în viaţa de dincolo. Sfântul Pavel spune că în Împărăţia lui Dumnezeu nu intră nimic necurat. Trebuie să ne purificăm, să aruncăm tot noroiul de pe noi, tot balastul acesta al păcatelor, să ne curăţim zi de zi ca să ajungem nişte oameni, în primul rând. Scris cu o mare: Oameni. Asta vrea să ne facă Scriptura, Dumnezeu: să fim oameni cu adevărat, să avem în noi omenia. Smerenia se poate asemăna cu omenia.

Din păcate, în lumea de astăzi este foarte puţină omenie. Fiecare e hrăpăret, trage la sine să fie plin de cât mai multe milioane şi altul nu are nici de pâine.

Aşa încât, acest tânăr să se gândească şi la toate lucrurile pe care le-am spus. A trăi viaţa zadarnic, a o trăi în patimi, în desfrâuri, în beţii, în petreceri fără rost este o pierdere de timp şi pierderea veşniciei, veşnicia fericirii pentru care suntem creaţi. Domnul nu ne-a făcut pentru iad, ne-a făcut pentru Rai, dar pentru Raiul unde nimic necurat nu intră. Urmează ca în această viaţă să trăim în aşa fel încât să ne pregătim zi de zi pentru zorii vieţii veşnice, care e plină de lumină, de bucurie, de sfinţenie şi de pacea lui Dumnezeu.

— Părinte, credeţi că sunt exagerate afirmaţiile care susţin că astăzi sunt destul de evidente semnele vremurilor de pe urmă?

— Poate sunt exagerate într-un fel. E vorba de Antihrist, de numărul lui, de anumite lucruri care vor veni.

Mai întâi anul 2000. A trecut un mileniu şi vine acum cestălalt, al doilea, iar lumea se aşteaptă la un cataclism, la ceva asemănător iadului. Un astfel de cataclism a început astă-noapte în Serbia.

Noi nu ştim ce gânduri are Dumnezeu cu acest sfârşit al lumii. Chiar apostolii l-au întrebat pe Domnul Iisus Hristos: <Spune-ne nouă când vor fi acestea şi care este semnul venirii Tale şi al sfârşitului veacului? >; Mântuitorul le-a răspuns: de ziua aceea şi de ceasul acela nimeni nu ştie, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl>. El ca om, Iisus Hristos ca om, nu ştia când va fi sfârşitul lumii. În a doua sa epistolă, Sfântul Apostol Petru scrie că, dacă se amână acest timp al sfârşitului lumii este pentru că Dumnezeu vrea să poată câştiga mai mulţi credincioşi pentru Împărăţia Sa. Printre cei care se zămislesc şi care nu sunt ucişi prin avort sau alte mijloace, cine ştie ce sfinţi ne va rândui Dumnezeu. Aşa încât, dacă Mântuitorul nu-şi permite să le răspundă apostolilor, cum pot să-mi permit eu? Aceasta este o taină a lui Dumnezeu.

Însă sfârşitul lumii pentru mine şi pentru fiecare dintre dumneavoastră este atunci când mor eu şi când muriţi dumneavoastră. Atunci totul este sfârşit. După moarte nu putem face nicio faptă bună. Murim pentru totdeauna. Cred că acesta este răspunsul. Sfârşitul lumii, de fapt, e sfârşitul nostru. Până atunci însă trebuie să ne pregătim ca să ne facem vrednici cât de cât pentru ce ne aşteaptă în veşnicie.

— Legat de întrebarea anterioară, din experienţa dumneavoastră ca duhovnic, cum puteţi aprecia în momentul de fată starea spirituală a românilor sau în general a umanităţii, comparativ cu alte perioade? Unele afirmaţii referitoare la sfârşitul lumii pleacă de fapt şi de la felul cum este percepută atmosfera spirituală din zilele noastre.

— Despre Antihrist, de pildă, vorbesc Sfântul Pavel şi Sfântul Ioan Evanghelistul. Însă, de-a lungul istoriei, fără îndoială că au fost vremuri mai evlavioase, cu mai multă credinţă. Mă gândesc la Evul Mediu; între cei de atunci, în

mijlocul lor, creşteau mulţi sfinţi, dar erau şi mulţi oameni răi. Proporţia însă a celor buni parcă era mai mare decât a celor răi. Diavolul îi vâna şi atunci pe creştini, îndemnându-i spre pieire. Dar parcă acum, în vremea noastră, diavolul a căpătat foarte multă putere în conştiinţele oamenilor lipsite de evlavie şi de Dumnezeu.

Am aflat, nu de mult, că în America de pildă, într-un oraş, e un templu al diavolului cu şase etaje. Un templu al diavolului! Sunt satanişti – îi ştim – în societatea noastră de astăzi, satanişti care au nişte jurăminte, un învăţământ şi un crez al lor cu totul potrivnic creştinismului.

În vechime erau păgânii şi aveau temple, cum sunt acum, de pildă, templele masonice. Cine a fost în America a văzut că în orice oraş e o biserică a Bunei-Vestiri, apoi un templu masonic, o biserică a Înălţării, apoi un templu masonic; există multe temple masonice pe străzile sau pe marile bulevarde ale Americii. Masonii nu sunt prietenii creştinilor, sunt duşmanii lor. Acum sute şi sute de ani erau templele păgâne, dar venea creştinismul năvală peste aceste temple. Ori le dărâmau, ori le pustiau de credincioşii lor, care treceau la creştinism. Acum sunt aceste instituţii care vor răul total al creştinilor; şi în primul rând este diavolul cu templele lui.

Aşa că trăim într-o epocă foarte primejduită şi, de aceea, mai ales acum trebuie să fim tari, este foarte necesar să fim smeriti. Diavolul este mândru, pe când Dumnezeu este smerit. Şi în numele mândriei diavolul cucereşte, pentru că omului îi place să fie mândru, nu să fie smerit. Şi atunci trec foarte mulţi – cu duiumul trec – de partea diavolului şi se întăreşte împărăţia lui. De aceea trebuie să ne păzim pe noi înşine, dar şi pe cel de lângă tine să-l păzeşti, să-l ajuţi să meargă pe calea lui Dumnezeu, care este calea vieţii. Cealaltă este calea morţii, a întunericului, a nimicniciei. Atât pot să vă spun.

— În mass-media românească ni se spune că masoneria este totuşi o organizaţie filantropică care doreşte binele umanităţii. Pe cine să credem?

— Ei fac şi bine, dar nu ştim ce rău se ascunde în

acest bine. De pildă... tot la biata Americă mă gândesc. Am fost acolo pentru ochi – sunt bolnav de ochi – şi, deşi ochii erau bolnavi, am văzut magazine foarte bogate, de câte o sută de metri lungime sau mai lungi, cu de toate: de la ac până la elicopter; într-un magazin american găseşti şi bunuri, bucate, fructe, toate bunurile materiale. Tot acolo este însă şi templul diavolului, acolo sunt şi demonizaţi sau satanişti, acolo sunt şi templele acestor masoni. Aşa încât sunt amestecate lucrurile. Bietul peste, săracul, din ape, din ocean, se agată şi el de o bucăţică de pâine sau de ceea ce e acolo în undită şi-o mănâncă cu lăcomie, fiindcă este flămând; şi îi rămâne undita în gât şi îl trage pescarul afară şi îl pune la frigare.

Cam aşa sunt aceste bunuri pământeşti care ne îmbie. Cine ni le oferă vrea să ne închidă mintea, iar ochii să ne rămână numai la ele. Şi sufletul, care este de o valoare extraordinară – „ce ar putea să dea omul, în schimb, pentru sufletul său? întreabă Mântuitorul –, aşteaptă ca un cerşetor, nu se ocupă nimeni de el, stă ca într-o temniţă în acest trup al nostru. Nu e bine ce facem. Să nu ne mărginim numai la bunurile materiale, pentru că acestea hrănesc doar trupul care după aceea devine mâncarea viermilor. Iar sufletul – care va rămâne în veşnicie şi se va uni cu trupul înviat – este gol de fapte bune, gol de virtuţi, gol de Dumnezeu. De aceea, să nu ne amăgim ca peştele care, pentru o bucăţică de hrană, îşi pierde viaţa.

Cea mai smerită făptură umană

— Întrucât astăzi este sărbătoarea „Bunei-Vestiri" vă rugăm să ne vorbiţi despre smerenia pe care a arătat-o Maica Domnului, atunci când a răspuns Arhanghelului Gavriil: „Fie mie după cuvântul tău'.

— Vă răspund, dar văd că vin mereu transporturi de întrebări din sală şi lângă mine e o coală întreagă cu alte întrebări. Mă gândesc dacă nu cumva aveţi şi alt program.

Este aici un părinte din Basarabia care vrea să plece la Iaşi şi trenul este pe la 9.00; dar, pentru că e vorba de Dumnezeu, de Sfânta Fecioară şi de mântuirea noastră, de

smerenie, această mare virtute, am să încerc să răspund.

Maica Domnului, cum am mai spus, este făptura umană care a avut sfinţenia vieţii şi smerenia, în cel mai înalt grad. Sfânta Fecioară a învăţat smerenia în templu. Până la vârsta de 14 ani, Maica Domnului a stat în templul din Ierusalim, sub îndrumarea bătrânilor preoţi de acolo şi a bătrânelor. Aşa a dobândit smerenia, teoretic, în primul rând, dar după aceea s-a conformat tuturor rânduielilor şi a dobândit smerenia inimii, smerenia cea adevărată.

Când Arhanghelul Gavriil îi spune Maicii Domnului că va naşte un fiu, în smerenia ei, spune: „Dar cum se poate asta? Eu nu ştiu de bărbat”. Iar Arhanghelul îi răspunde: „Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri”. Şi atunci ea, în umilinţa ei, deşi avea acest impediment în inima ei sfântă şi curată, îi spune acel accept, acel da: „Fie mie după cuvântul tău!”. A acceptat acest lucru care era imposibil după toată logica omenească: ca o femeie să nască fără de bărbat. Aici e smerenia ei.

Mai târziu Maica Domnului îşi dă seama că slujeşte lui Dumnezeu şi mântuirii oamenilor şi rosteşte acea cântare de mulţumire: „Măreşte suflete al meu pe Domnul”, şi cu toate celelalte stihuri care se cântă în Biserică. Ştia ce rod va aduce această smerenie a ei, acest accept al ei; ştia câtă bucurie va fi pentru lume şi câtă smerire va fi pentru ea. A fost şi ea huiduită şi necăjită toată viaţa, însă primeşte cu modestie Vestea cea Bună şi aduce pe lume, ca rod al smereniei sale, pe Iisus Hristos, Fiul Tatălui ceresc. Aici este marea smerenie a Maicii Domnului.

— Oare dacă ne gândim vreodată că ne-am smerit, nu ne mândrim atunci?

— Cel care este cu adevărat smerit nu se gândeşte la aceasta: „Vai, ce smerit sunt!” – râd şi curcile de noi. Dacă eşti smerit cu adevărat, nu-ţi vine acest gând, pur şi simplu nu-ţi vine.

Sfinţii întotdeauna îşi văd cele mai mici păcate. O bătrână de la tară, la spovedanie, spunea: „Părinte, am un

păcat: venea un pui de la closcă lângă mine şi am dat aşa cu mâna şi l-am lovit pe înger şi tare mă mustră conştiinţa”. Fiindcă a îndepărtat un pui de la closcă i s-a părut că a făcut un păcat. Această femeie era o fiinţă curată la suflet, smerită cu adevărat. Aşa sunt sfinţii. Cele mai mici pete de pe conştiinţa lor sunt pentru ei mari păcate, încât atunci când vine acest gând – „sunt smerit”, numai smerit nu eşti. Sau sunt frumoasă, sau sunt deşteaptă, sau ce haine am eu şi se uită în oglindă toată ziua. Astea sunt semnele mândriei acesteia prosteşti.

— Părinte, vă rog să-mi spuneţi cum să mă port cu o persoană care respinge sfaturile pentru credinţă cu multă agresivitate verbală? E bine să insist sau să tac şi să mă rog?

— Să vă rugaţi pentru el.

— Ce se întâmplă cu cei care spun: „Eu ştiu că Domnul mă iubeşte şi mă ajută, căci ori de câte ori am avut nevoie mi-a ajutat> – şi nu fac totuşi nimic pentru a se apropia de Dumnezeu? Ei cum pot fi ajutaţi să înţeleagă că drumul către Dumnezeu trece prin smerenie?

— Dacă trăiesc o viaţă corectă în conştiinţa lor, se întâlnesc cu smerenia.

— Acum câteva sute de ani, în vremuri grele ca cele de acum, se cerea poporului un plus de pocăintă, care ducea la smerenie. De ce nu se mai face aşa ceva şi astăzi?

— Pentru sărăcia smereniei.

În anul 1947 tara noastră a fost bântuită de o foamete, foamete de jos până sus. Pe atunci era un biet muncitor, chiar la noi la mănăstire – se făceau nişte turle acolo la biserica mare –, moş Iacob i se spunea. Căra cu roaba material de construcţie. Şi-l întreb: „Moş Iacob, ce mai faci?” Şi el plângea: „Uite, nu mai pot de foame. Primesc salariu 400.000 de lei – în ’47 – şi nu-mi ajunge decât pentru un kilogram de mălai. Da’ n-am cu ce-l mânca. Şi nu pot să-mi fac serviciul meu’. Aşa sărăcie este şi astăzi ca atunci, dar în smerenie. De aceea nu se poate împlini ceea ce doreşte întrebătorul.

— Părinte, ce înseamnă smerenia dinlăuntru şi

smerenia din afară?

— Da, e o mare deosebire; ca între trup şi suflet. Smerenia dinlăuntru e smerenia Mântuitorului, smerenia inimii; smerenia din afară sunt plecăciunile acestea false şi cuvintele de felicitări false – te felicită în faţă şi pe la spate te înjură: „ce prost e ăsta!” Şi când a spus aşa, s-a deosebit de smerenia aceasta a inimii, care este statornică. Smerenia inimii e smerenia de totdeauna. Cealaltă, din afară, este foarte falsă, mincinoasă.

— Părinte, vă rugăm să ne spuneţi dacă greutatea de a mărturisi păcatele la spovedanie se datorează mândriei sau mai sunt şi alte cauze şi cum se poate lupta cu această dificultate?

— Cum se poate lupta? Dacă, de pildă, vine un bolnav la doctor şi pe el deşi îl doare ficatul, îi spune doar: „Domnule doctor, am nişte simple ameţeli”; iar doctorul îi dă aspirină. Dar dacă spune: <Domnule doctor, sunt nenorocit – de pildă, este epileptic – cad fără să-mi dau seama, mă zvârcolesc, mă lovesc, mă doare după aceea; ce să fac?”, atunci doctorul îi aplică tratamentul unui epileptic şi îl ajută. Dar, dacă este nesincer fată de doctor, e nesincer fată de propria lui conştiinţă şi nu poate fi ajutat.

La fel se întâmplă şi cu cel care merge cu nesinceritate la doctorul de boli sufleteşti, adică la preotul duhovnic. Faptul că se spovedeste este pierdere de timp. La spovedanie trebuie să vii cu lacrimi, să-ţi asculţi conştiinţa care este încărcată cu fel de fel de lucruri nedemne de om: fapte urâte, primejdioase pentru aproapele meu, pentru familie, pentru mine însumi, pentru sufletul meu; mă duc la spovedanie încărcat de această căintă şi mă mărturisesc lui Dumnezeu care e martor atunci lângă duhovnic. Apoi Dumnezeu îl inspiră pe preot ca să spună ce trebuie celui care se spovedeste şi în acest fel îl ajută pe credincios să se poată vindeca, primind răspunsul potrivit pentru starea lui de moarte.

— Cum să scăpăm de gândurile rele?

— Cu efort personal, adică să le alungi. Cum le

alungi? Deschizi o carte, un album, te uiţi la un obiect, începi să te gândeşti la el, să rupi gândul cel păcătos. Nu poţi aşa uşor, atunci trebuie să te căieşti mai mult: „Doamne, sunt înaintea Ta care le ştii pe toate şi mă vezi aşa cum sunt. Ajută-mă, Doamne, să alung acest nor de gânduri din viaţa mea”. Şi se întâmplă ceva atunci. Dar trebuie să fii plin de căintă şi de voinţă ca să te scuturi, să te cureţi de aceste gânduri nemernice.

— Dacă rugăciunea inimii nu reuşeşte, este bine să continuăm, adică să o spunem mecanic?

— Nu este bine să o spunem mecanic fiindcă asta înseamnă că suntem nesinceri cu noi înşine. În rugăciunea inimii este angajat Iisus Hristos fată de noi. Şi atunci, deci, este foarte folositor să ne rugăm cu atenţie la fiecare cuvânt pe care îl spunem înaintea lui Dumnezeu. Şi chiar dacă nu avem răspunsul imediat, trebuie să avem răbdare şi trebuie să ştim că răspunsul la rugăciunea inimii este acela clasic de coborâre a minţii în inimă. Adică ceea ce gândeşti aceea să şi simţi.

Dacă spui cu atenţie rugăciunea, faptul că chemi numele lui Iisus Hristos în viaţa ta, aceasta te ajută mult; îţi dă spor de credinţă, spor de evlavie, spor de omenie, spor de întoarcere către tine, umilit, cu căintă. Pentru că e vorba de Numele lui Iisus care este un nume plin de putere. Chemat în noi, lucrează. Până să se coboare mintea în inimă este un drum mai lung, dar, chemându-l totuşi cu atenţie, cu luare-aminte şi cu smerenie, acest nume lucrează în noi şi ne ajută să sporim duhovniceşte.

Conferinţă ţinută în
Aula Universităţii din Bucureşti.
25 III 1999

O scurtă meditaţie

„Nu mă voi teme de mii de popoare, care împrejur mă împresoară”.

(Psalmi 3, 6)

Nu mă voi teme – zice psalmistul – de zeci de mii de noroade, având, Doamne, sprijinul şi ajutorul Tău; împresurători, numeşte David – literal – pe Abesalom şi pe

ajutătorii lui care îl duşmăneau, iar anagogic – pe diavoli, căci, după Sfântul Maxim Mărturisitorul, diavolii ne înconjoară în vrăjmăsia lor şi ne dau război în patru feluri:

1) din fată, când ne dau nădejdi de norociri şi de bunătăti deşarte;

2) din spate, când vor să ne spurce sufletele cu aducerea-aminte a păcatelor noastre trecute, mai ales a celor trupeşti;

3) din dreapta, când ne ajută pe ascuns a face faptă bună peste măsură cu scopul de a ne arunca în slava desartă;

4) din stânga, când ne silesc să facem vreun păcat greu întru cunoştinţă.

Orbirea sufletească

Cum apare orbirea sufletească?

— Nu trebuie să uităm de ochii sufleteşti! – „Sârguieşte dar şi te pocăieşte".

Frati creştini.

Multe boli şi multe suferinţe chinuiesc viaţa oamenilor. Dar cea mai grea suferinţă pare a fi orbirea. Neputând munci ca să poată trăi, de obicei, orbii cersesc. Dintre toate categoriile de cerşetori din lumea aceasta, orbii impresionează în chip deosebit pe cei care trec pe lângă ei. Oricât de zgârcit sau oricât de pornit ar fi cineva împotriva cerşetorilor, este cu neputinţă să nu-l înduioşeze cât de puţin mâna întinsă a unui orb.

Ceva asemănător s-a petrecut cu orbul din Ierihon – al cărui nume era Bartimeu, după cum aflăm din Evanghelia scrisă de Sfântul Marcu. El şedea jos, la marginea drumului şi cerea milostenie. Şedea lângă drumul care venea din Ierihon şi mergea spre Ierusalim. Pe această cale trecea multă lume şi cred că erau destui care îl ajutau. Şi totuşi el continua să rămână un nenorocit, oricâtă milostenie ar fi adunat.

Nenorocirea lui consta în faptul că el nu-l vedea nici pe cel care îi dădea milostenia, nu vedea nici ceea ce-i dădea, nu-şi vedea nici propria mână în care i se punea milostenia, nu se vedea nici pe sine însuşi. Măcar pentru

asemenea pricini putem spune că orbirea trupească este o stare dintre cele mai nenorocite din viaţa unui om.

Omul are ochi nu numai trupeşti, ci şi ochi sufleteşti. Cei trupeşti sunt asemănători cu ochii altor vietăţi de pe pământ: cai, lupi şi multe altele. Ochii cei sufleteşti însă se aseamănă cu ochii îngerilor şi cu ochii lui Dumnezeu.

Deci, pentru că omul are două feluri de ochi, trupeşti şi sufleteşti, apoi şi orbirea omului poate fi tot de două feluri: trupească şi sufletească. Orbirea trupească poate fi din naştere, din pricina unui accident sau din pricina unei boli. Din pricina orbirii trupeşti nu putem vedea lumea aceasta materială şi nici pe noi înşine, nu putem merge fără călăuză şi nu ne putem bucura de lumina, de culorile şi de toate frumuseţile lumii văzute.

Orbirea sufletească este însă cu mult mai primejdioasă decât cea trupească şi un asemenea orb este mai nenorocit decât orbul Bartimeu din Sfânta Evanghelie de astăzi. Dacă orbul trupesc nu vede soarele cel fizic, lumina lui, orbul sufletesc nu-L vede pe Soarele dreptăţii şi Părintele luminilor, cu strălucirea harului Său. Nu recunoaşte pe Cel care îi dă bunătăţi nepieritoare: viaţă, suflet, nemurire şi nu se vede nici pe sine însuşi aşa cum este cu adevărat.

Cum apare orbirea sufletească?

Ne putem întreba: de unde vine această orbire sufletească?

Ne va părea, poate, neplăcut răspunsul, dar acesta este adevărul: orbirea sufletească ne vine, fraţilor, prin ochii trupului. Ochii sunt cei doi luminători ai fetei, dar şi două punţi prin care păcatul este adus din afară înăuntrul sufletului.

După Sfântul Vasile cel Mare „ochii sunt cele două mâini netrupeşti întinse înainte, cu care sufletul atingându-se de departe de acelea pe care nu le poate atinge cu mâinile trupului, le cuprinde cu ochii şi le aduce la sine”. Dacă privirile ochilor sunt nestăpânite, ele îndeamnă sufletul la gânduri urâte şi la fapte necuviincioase.

Privind cu patimă la frumuseţe străină, chipul acelei

frumuseţi coboară din minte în inimă şi acolo, în cămara inimii duhovniceşti, unde trebuie să fie necontenit locasul lui Dumnezeu şi Împărăţia Lui, acolo coboară întunericul şi se săvârşeste păcatul. În această privinţă Mântuitorul ne învaţă: „Luminătorul trupului este ochiul; de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat. Iar de va fi ochiul tău rău, tot trupul tău va fi întunecat” (Matei 6, 22 – 23). Iar în alt loc ne spune aşa: „oricine se uită la femeie, poftind-o, a şi săvârşit adulter cu ea în inima lui” (Matei 5, 28). Sau invers, femeia care se uită cu poftă la bărbat a şi săvârşit păcatul în inima ei. Şi păcatul întunecă ochii cei dinlăuntru, iar omul devine înnegurat şi orb.

Biblia, această carte de căpătâi a omenirii, ne oferă multe pilde de orbire sufletească încă de la începutul lumii. Voi aminti câteva exemple.

Astfel, în cartea Genezei aflăm că femeia – prima femeie din lume – a văzut că rodul pomului cunoştinţei binelui şi răului era plăcut la vedere şi bun la mâncare; şi a luat, a mâncat şi a dat şi bărbatului său (Facere 3, 6). Şi cu adevărat li s-au deschis ochii, însă nu ca la îngeri sau ca la Dumnezeu, cum îi amăgise şarpele, ci li s-au deschis ochii ca la cei păcătoşi şi au văzut că sunt goi (Facere 3, 5). Li s-au deschis ochii, dar li s-a închis Raiul (Facere 5, 7).

Mai departe, tot în cartea Genezei, citim că „fiii lui Dumnezeu, văzând că fiicele oamenilor sunt frumoase, şi-au ales dintre ele sotii, care pe cine a voit. (…) Văzând însă Domnul Dumnezeu că răutatea oamenilor s-a mărit pe pământ şi că toate cugetele şi dorinţele inimii lor sunt îndreptate la rău în toate zilele, I-a părut rău şi S-a căit Dumnezeu că a făcut pe om pe pământ” (Facere 6; 2, 5 – 6).

Pentru orbirea sufletească şi pentru păcate cumplite, au fost nimicite cu foc cetăţile Sodoma şi Gomora şi acoperite de apa Mării Moarte (Facere 19, 16 – 26).

Din pricina ochilor trupului a fost orbit Samson care, văzând pe Dalila, a poftit-o şi astfel, orbind cu sufletul, a fost biruit de o femeie tocmai el, acela pe care nu-l puteau învinge mii de oameni (Judecători 16).

Orbit a fost Olofern de Iudita, care, cu gătelile ei, i-a luat ochii, cu frumuseţea ei i-a robit inima, iar cu sabia i-a tăiat capul (Iudita 13).

Orbit de pofta ochilor a fost împăratul David văzând pe Batseba, sotia lui Urie şi, tot aşa, cei doi bătrâni din Babilon, văzând pe Suzana la baie. Orbit a fost Irod privind pe Salomeea, fiica Irodiadei, jucând şi chiar înţeleptul Solomon a fost orbit sufleteşte de femeile străine şi a greşit şi el înaintea lui Dumnezeu (III Regi 11, 3 – 4).

Asemenea exemple sunt foarte multe în Sfânta Scriptură şi, fără îndoială, cu mult mai multe în viaţa oamenilor, de-a lungul istoriei.

Prin aceste ferestre deschise ale ochilor noştri, odată cu ispitele citate din Biblie, intră în noi valuri întregi de alte amăgiri şi pofte ca: mândria, lăcomia după avere şi lux, invidia, mânia, beţia, spectacole ce tulbură închipuirea ş.a. Pe rând sau toate laolaltă, întunecă lumina cea dinlăuntru a sufletului şi zguduie întreaga viaţă a omului.

Nu trebuie să uităm de ochii sufleteşti!

Omul nu este făcut de Dumnezeu numai pentru această lume a pământului. Ci această lume este pentru noi numai un câmp de luptă, un stadion de încercare a puterilor sufleteşti şi trupeşti, din care creştinul – făcând bine şi răspândind lumină în jurul lui – încearcă să iasă biruitor pentru ca să merite premiul, adică fericirea vieţii viitoare şi nesfârşite.

Pentru a ne descurca în această lume, ne sunt daţi şi ochii aceştia trupeşti, ca să vedem pe unde mergem, să ne informăm şi să cunoaştem realităţile de aici şi să ne bucurăm în chip nevinovat de toate lucrurile bune şi frumoase care ne înconjoară.

Dar nu numai atât. Aceşti ochi trupeşti ne sunt daţi şi ca să-i ţinem mereu în legătură cu ochii cei luminoşi ai sufletului nostru, prin care putem înţelege rostul cel adevărat al existentei şi în acest fel să putem cunoaşte pe însuşi Stăpânul vieţii, pe Cel care a zis: „Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa”.

De aceea, pe lângă multele griji ale vieţii noastre

pământeşti, să nu uităm niciodată de văzul cel dinlăuntru, de ochii cei sufleteşti, ca nu cumva să fie umbriţi sau întunecaţi de patimi, ci să fie curaţi şi luminoşi ca ochii pruncilor sau chiar ca ochii îngerilor. Şi dacă se spune despre unele lucruri sau fiinţe că ne sunt dragi ca lumina ochilor, apoi cu atât mai mult trebuie să ne fie dragă lumina sufletului nostru, partea aceasta din noi care dă sensul şi esenţialul fiinţei omeneşti.

„Sârguieşte dar şi te pocăieşte".

Mare primejdie este pentru fiecare dintre noi atunci când suntem cu sufletul bolnav, când suntem orbiţi de patimi şi nu ne dăm seama că suntem bolnavi.

„Dacă aţi fi orbi n-aţi avea păcat. Dar acum ziceţi: Noi vedem. De aceea păcatul rămâne asupra voastră", le zice Mântuitorul fariseilor (Ioan 9, 41). Cu alte cuvinte, Iisus le spune: „Dacă v-aţi recunoaşte orbi, n-aţi avea păcat, pentru că M-aţi ruga să vă vindec. Dar voi pretindeti că vedeţi adevărul, când de fapt sunteţi orbi şi nu voiţi să fiţi vindecati de Mine".

Când omul îşi dă seama că este bolnav cere un sfat de la cineva, aleargă la doctor, se roagă lui Dumnezeu – face ceva ca să scape de boala care îi ameninţă sănătatea. Dar dacă rămâne nepăsător, boala progresează şi într-o bună zi cade la pat şi moare. Tot aşa se întâmplă şi cu boala cea dinlăuntru, cu orbirea sau chiar cu moartea sufletului.

Pentru mulţi dintre noi se împlineşte cuvântul din Apocalipsă, în care Dumnezeu ne spune aşa: „Ştiu faptele tale, că ai nume, că trăieşti, dar eşti mort. Priveghează şi întăreşte ce a mai rămas şi era să moară" (Apocalipsă 3, 1 – 2).

Care sunt aceste fapte ucigătoare pe care le avem şi le purtăm cu noi, care ne întunecă sufletul încât ajungem să murim, deşi suntem încă în viaţă? Le-am amintit de curând: trufia, invidia, mânia, beţia, desfrâul, lăcomia, lenea, superficialitatea, necredinţa, lipsa de dragoste, osândirea pe nedrept a semenilor noştri etc.

Câte familii nu se destramă din pricina patimilor şi a

încurcăturilor neîngăduite pe care le are unul sau altul dintre soţi?!

Câte sotii nu-şi plâng amarul căsniciei când soţul vine acasă târziu şi beat, face scandal, îi sperie şi îi bate pe ea şi pe copii, iar mai apoi îşi părăseste familia şi se încurcă cu alta?!

Câţi creştini nu se roagă lui Dumnezeu numai când dă peste ei câte un necaz, iar când le merge bine uită şi de Dumnezeu, şi de suflet şi duc o viaţă urâtă şi străină de orice bine?!

Asemenea fapte, fraţi creştini, sunt ca nişte umbre negre, umbre grele, care învăluie sufletul şi conştiinţa noastră, îmbolnăvindu-ne de moarte.

În încheiere am să citez – tot din cartea Apocalipsei – cuvintele lui Dumnezeu care ni se potrivesc, în măsuri diferite, fiecăruia dintre noi:

„Ştiu faptele tale; că nu eşti nici rece, nici fierbinte. O, de ai fi rece sau fierbinte! Astfel, fiindcă eşti căldicel – nici fierbinte, nici rece – am să te vărs din gura Mea. Fiindcă tu zici: Sunt bogat şi m-am îmbogăţit şi de nimic nu am nevoie! Şi nu ştii că tu eşti cel ticălos şi vrednic de plâns, şi sărac şi orb şi gol!

Te sfătuiesc să cumperi de la Mine aur lămurit în foc, ca să te îmbogăţeşti, şi veşminte albe ca să te îmbraci şi să nu se dea pe fată ruşinea goliciunii tale, şi alifie de ochi, ca să-ţi ungi ochii şi să vezi.

Eu pe câţi îi iubesc îi mustru şi îi pedepsesc; sârguieşte dar şi te pocăieşte.

Iată, stau la uşă şi bat; de va auzi cineva glasul Meu şi va deschide uşa, voi intra la el şi voi cina cu el şi el cu Mine” (Apocalipsă 3, 15 – 20).

Să ne ajute Bunul Dumnezeu ca să ne vedem propriile păcate, să ne eliberăm şi să scăpăm de ele; să-L rugăm să ne dăruiască lacrimi de pocăintă şi „alifia” cea duhovnicească a harului Său, ca să vindece deplin boala ochilor noştri sufleteşti şi să lumineze cu lumina Sa lăuntrul nostru întunecat de patimi; Mântuitorul nostru Cel mult dorit să ne dăruiască veşmintele cele albe ale

nevinovăţiei trupeşti şi sufleteşti, ca să-L putem cunoaşte cu adevărat pe Dumnezeu şi să-L putem primi pe marele doctor şi tainicul şi cerescul oaspete – Iisus Hristos. El aşteaptă la uşa inimii fiecăruia dintre noi şi este gata să ne ajute şi să ne vindece de toate neputinţele noastre.

Să-L poftim să vină la noi, în viaţa noastră, în inima noastră, în familia şi societatea noastră.

Să-L poftim cu smerenie şi dragoste, zicând: Vino, Doamne Iisuse, vino şi la noi! Amin!

22 I 1984

Puterea rugăciunii

Rugăciunea curată – Împlinirea şi foloasele rugăciunii n Esenţa vieţuirii creştine – Rugăciunea inimii este de mare actualitate în viaţa modernă – Împărăţia lui Dumnezeu este în noi – „Unde este comoara voastră, acolo este şi inima voastră”.

Sărbătorim în chip deosebit ziua de astăzi; păstorul nostru sufletesc, Prea Fericitul Părinte Patriarh, împlineşte acum zece ani de patriarhat. De dimineaţă, după ce s-a slujit Sfânta Liturghie la Catedrala Patriarhală (precum şi la Biserica Sfântul Grigorie Palama din Politehnică), s-au ţinut mai multe cuvântări importante care au arătat toată truda, tot amarul şi toate roadele frumoase apărute în aceşti zece ani, prin grija, prin echilibrul, prin înţelepciunea Părintelui Patriarh Teoctist. Cu acest prilej, vă rog să închinaţi un gând şi o rugăciune în seara aceasta pentru anii ce vin. Dumnezeu să-l ocrotească şi să-l ţină în fruntea Bisericii, pentru că este un bun şi adevărat părinte sufletesc. Să-i urăm cu adevărat, din toată inima, să trăiască întru mulţi şi fericiţi, rodnici ani.

Prea Fericitul Părinte Patriarh înconjurat de tineri de la filialele ASCOR şi ale Ligii Tinerilor Creştini Ortodocşi Români, noiembrie 2001

În afara acestei sărbătoriri a Părintelui Patriarh, ziua de 14 noiembrie ne prilejuieşte şi un alt motiv de bucurie: prăznuirea Sfântului Grigorie Palama, teologul rugăciunii. Într-o vreme foarte grea pentru practicarea rugăciunii lui Iisus – când erau multe nedumeriri şi multe critici

nedrepte referitoare la o asemenea lucrare – apare acest mare teolog din partea lui Dumnezeu, care, prin înţelepciunea sa, prin harul Sfântului Duh mai ales, a lămurit foarte bine ce reprezintă această rugăciune care duce la unirea omului cu Dumnezeu.

De ce este aşezată această pomenire a Sfântului Grigorie Palama la început de post? După cum ştiţi, de mâine dimineaţă intrăm în postul dinaintea Naşterii Mântuitorului. Şi în post avem nevoie de multă rugăciune, la fel cum şi rugăciunea este ajutată mult de post. Fără o comuniune între aceste două practici, viaţa noastră duhovnicească şchioapătă.

Aşadar astăzi, la invitaţia fraţilor studenţi din ASCOR – mi-s fraţi sufleteşti –, iată-mă aici, în faţa dumneavoastră, încercând să spun câteva cuvinte despre rugăciune.

Onorată asistentă, Sfântul Apostol Pavel vorbind despre importanta rugăciunii ne dă acest sfat: „Rugaţi-vă neîncetat”. După cum ştiţi, Dumnezeu este duh şi este prezentă: „Eu sunt Cel ce sunt”, spune Dumnezeu prorocului Moise în faţa rugului din Sinai. Şi nu există o bucurie mai mare decât această comuniune a noastră cu Dumnezeu Cel Viu, prin rugăciune.

Rugăciunea curată

Ce este rugăciunea? Ştim cu toţii. Când am început cuvântul de aici, eram deja în rugăciune. Se cânta Paraclisul Maicii Domnului de la mănăstirea Putna. În „Filocalie” citim că rugăciune înseamnă vorbirea minţii noastre cu Dumnezeu.

Când ne rugăm, când Îi spunem păsurile noastre lui Dumnezeu şi Îi cerem să ne ajute în necazuri, se cuvine să depărtăm din minte toată grija cea lumească – aşa cum se cântă în timpul Liturghiei, la Heruvic – şi să cugetăm numai la El. Vorbim cu însuşi Dumnezeu! Nu este bine să ne rugăm doar cu buzele, iar mintea să fie departe de cuvintele rugăciunii. Asta înseamnă necuviinţă şi păcat”. Cum puteţi pretinde lui Dumnezeu să ia aminte la rugăciunile voastre – ne întreabă un Sfânt Părinte – dacă voi înşivă nu luaţi aminte la rugăciunile voastre? Nu ştiţi

ce spuneţi!”

Rugăciunea făcută cu evlavie, cu inimă curată, cere o anumită pregătire, fraţi studenţi, cere supravegherea simţurilor noastre. Moise prorocul n-a putut să se apropie de rugul aprins din Sinai decât după ce şi-a depărtat toată încălţămintea din picioarele sale”. Dezleagă toată încălţămintea din picioarele tale – spunea Dumnezeu din rug – pentru că locul pe care te afli este sfânt”. Aproape orice loc unde ne rugăm este sfânt, deoarece Dumnezeu e de fată într-un chip tainic. De aceea suntem şi noi gata ca acest reflector lăuntric al vieţii noastre să fie deschis pentru convorbirea minţii cu Dumnezeu. Ne străduim ca, înainte de a începe rugăciunea, să izgonim din inima noastră orice gând pătimaş, căci inima noastră este templu al Duhului Sfânt, cum ne spune marele Apostol Pavel.

Este folositor să-i acordăm rugăciunii cinstea cuvenită şi astfel să ascultăm pe Mântuitorul care ne îndeamnă: „Iar tu când te rogi, intră în cămara ta, închide uşa şi roagă-L pe Tatăl tău, care este în ascuns”. Totdeauna este Dumnezeu de fată, însă este ascuns de ochii trupeşti. Cămara este inima, simţurile sunt poarta. De aceea ele trebuie bine zăvorâte, căci prin acestea vine sminteala în timpul rugăciunilor.

Rugăciunea trebuie făcută cu stăruinţă, după cum avem multe exemple în Sfânta Evanghelie. Să ne aducem aminte de acea femeie păgână, acea canaaneancă care striga disperată în urma Mântuitorului ca să-i vindece fiica îndrăcită. Deşi Mântuitorul pare că nu o aude, până la urmă îi vindecă fiica şi încă de la distanţă. Să ne aducem aminte de Bartimeu, acel orb din Ierihon. Lumea îi cerea să tacă, dar el, dimpotrivă, striga şi mai tare. Şi Iisus, Care l-a auzit, i-a tămăduit orbirea lui.

Ne putem întreba: când împlineşte Dumnezeu mai repede rugăciunile noastre? Răspunsul poate fi dat în mai multe chipuri. O cale sigură este atunci când rugăciunea noastră este însoţită de post, de milostenie şi viaţă fără prihană. Milostenia şi postul sunt aripi care înaltă rugăciunea, aşa cum am spus la începutul întâlnirii. Aceste

trei fapte bune – rugăciunea, postul şi milostenia – se întrepătrund şi se ajută între ele pentru folosul nostru.

De asemenea rugăciunile noastre sunt foarte repede ascultate când chemăm în ajutor pe Maica Domnului şi pe sfinţii (prietenii) lui Dumnezeu şi când aceste rugăciuni sunt făcute de mai mulţi credincioşi împreună. Sfântul Apostol Petru a fost închis de Irod în temniţă, cu picioarele în butuci, iar rugăciunile neîncetate, făcute de mulţi credincioşi pentru dânsul înaintea lui Dumnezeu, au fost atât de puternice încât Dumnezeu a trimis un înger din Cer şi în chip minunat l-a eliberat pe Sfântul Petru din temniţă. Aşa se întâmplă adeseori ca Dumnezeu să răspundă rugăciunilor noastre.

Împlinirea şi foloasele rugăciunii

Sunt însă destul de multe cazuri când Dumnezeu nu împlineşte rugăciunile noastre. Din ce motiv? Pentru că mulţi, aşa cum am spus, se roagă numai cu buzele, iar mintea lor colindă pretutindeni. Ne zboară atenţia de la cuvintele rugăciunii. Mântuitorul nostru îi mustră pe cei care au o astfel de rugăciune, zicând: „poporul acesta Mă cinsteşte numai cu buzele, iar inima lui e departe de Mine”.

De asemenea, Dumnezeu nu ne ascultă rugăciunile atunci când, fără să conştientizăm, cerem ceva care ar putea fi nefolositor pentru propria noastră viaţă. Astfel, o persoană pe care o cunosc, fiind în închisoare, cerea mereu să fie scoasă la muncă; tot în închisoare, însă la muncă, afară, sub cerul liber. Pentru că viaţa în celulă devenise foarte grea şi insuportabilă. Dumnezeu amâna mereu răspunsul la cererea lui. Mai târziu s-a convins însă de ce nu-i era ascultată rugămintea: unii dintre cei care plecaseră la munca câmpului – sub presiunile închisorii, la munca silnică – au murit acolo, în baltă sau la câmp, sau în deltă. Iar mulţi, aproape toţi, s-au întors bolnavi la celulele lor din temniţă. Aşa încât Dumnezeu nu i-a ascultat cererea atunci când se ruga, pentru că putea să moară acolo.

Aşa se întâmplă în unele cazuri atunci când îi cerem

un lucru lui Dumnezeu şi nu-l primim. Dumnezeu, Care ştie precis tot cursul vieţii noastre de când ne naştem şi până murim, ştie ce ne trebuie şi ce nu ne trebuie, ce ne este de folos şi ce nu ne este folositor. De aceea, prin atotştiinţa şi atotînţelepciunea Lui, face aşa cum este mai bine pentru viaţa noastră. Chiar păcătoşi cum suntem, Dumnezeu tot ne iubeşte şi ne vrea binele. Şi în anumite împrejurări Dumnezeu vrea să ne ajute, neascultând rugăciunile noastre care sunt păgubitoare pentru suflet.

Ce trebuie să-l cerem lui Dumnezeu în rugăciunile noastre? Pentru că mulţi cer lucruri netrebnice. Să-l cerem sănătate trupească şi sufletească, să cerem luminarea minţii şi înţelepciune, pentru a nu greşi calea către Dumnezeu, să-l cerem bunătate sufletească şi smerenia inimii. Să-l cerem dreaptă socoteală în tot ce facem şi convingerea că atunci când vom muri, vom da seamă înaintea Judecătii lui Dumnezeu de felul cum ne rânduim viaţa pe pământ. Să cerem râvnă pentru citirea Sfintelor Scripturi, înţelegerea lor şi împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. Să-l cerem lui Dumnezeu ceea ce vine din El şi ceea ce El şi numai El ne poate da; adică să-l cerem harul Duhului Sfânt şi mântuirea sufletelor noastre. Să-l cerem marele dar de a ne vedea păcatele. Să-l cerem ajutor ca în toată viaţa noastră să căutăm mai întâi Împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate celelalte să ni le adauge nouă. Acestea toate să i le cerem lui Dumnezeu în rugăciunile noastre.

Ce se întâmplă cu cel care nu se roagă? Din păcate sunt mulţi oameni care nu se roagă, ei socotesc netrebnică această practică. Cel care nu se roagă se poticneşte însă foarte uşor şi cade în păcat. Cel care nu se roagă nu este puternic în lupta cu stihiile vieţii. El este ca un ostaş fără armă, ca o pasăre fără aripi sau ca o trestie care se pleacă încotro bate vântul, numai către Dumnezeu nu se pleacă să-L întrebe şi să-l slujească”. Este ca un peşte pe uscat”, ne spune Sfântul Ioan Gură de Aur.

Iar Sfântul Ambrozie al Mediolanului adaugă: „Cel care nu se roagă zace în împărăţia materiei, nu este scris

în cartea vieţii din ceruri şi nu are loc în Împărăţia lui Dumnezeu. La Judecata lui Dumnezeu, de care nu scapă nimeni, lui i se va spune: Nu te cunosc pe tine! şi e vai de cel ce va primi acest răspuns.

Care sunt foloasele rugăciunii? Prin rugăciune se poate dobândi de la Dumnezeu orice Îi cerem. Numai să fie vrednice de Dumnezeu rugăciunile noastre. Trebuie ca rugăciunea să fie făcută cu inimă curată, cu stăruinţă şi cu smerenie. Însuşi Mântuitorul Iisus Hristos ne făgăduieşte împlinirea rugăminţilor noastre, atunci când zice: „Toate câte veţi cere, rugându-vă cu credinţă, veţi primi”. Şi iarăsi: „Cereţi şi vi se va da”.

Cine se roagă din toată inima, adâncind cuvintele rugăciunii, pe lângă împlinirea cererilor sale, dobândeşte pacea lăuntrică, pe care nu o poate dărui lumea – acea pace făgăduită de Domnul Iisus Mântuitorul care spune: „Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă, nu precum dă lumea vă dau Eu>. Şi în acest fel simţim o siguranţă, simţim că nu suntem singuri pe lume – numai cu oamenii, ci cu noi este Dumnezeul părinţilor noştri care ne ocroteste şi ne apără în viaţa pământească.

Se întâmplă câteodată ca Dumnezeu să nu împlinească numaidecât rugăciunile noastre, după cum am spus. Sfânta Monica – mama Fericitului Augustin – 18 ani s-a rugat lui Dumnezeu ca să se întoarcă fiul său la credinţă. Stăruinţa ei în rugăciune I-a plăcut lui Dumnezeu. Şi El a ascultat-o cu adevărat, întorcând pe fiul ei la calea mântuirii, dar nu oricum, ci înzestrat cu toată frumuseţea trăirii creştine mlădiate de harul dumnezeiesc. Întrucât nu ştim dacă toate cererile noastre ne sunt de folos, totdeauna este bine să încheiem rugăciunea cu aceste cuvinte: Doamne, Care ştii toate, ajută-ne ca rugăciunea pe care o facem înaintea Ta să se împlinească după voia Ta cea sfântă. Doamne, facă-se voia Ta în viaţa noastră.

Esenţa vieţuirii creştine

Onorată asistentă, pe lângă toate aceste probleme despre care am vorbit până acum, mai există un fel de

rugăciune de chemare a numelui Domnului, numită rugăciunea lui Iisus, rugăciunea minţii sau rugăciunea inimii. Trăirea profundă a acestei rugăciuni este însăşi esenţa vieţuirii creştine.

Este o rugăciune plină de putere – care vine de la Mântuitorul nostru şi de la Sfinţii Apostoli – şi este cuprinsă în aceste cuvinte: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul. Această rugăciune este scurtă şi de aceea poate fi spusă oriunde şi oricând, stând sau mergând.

Chipul nefăcut de mână al Mântuitorului

În lumea modernă (în această grabă a vieţii când nu avem timp de rugăciune îndelungă în camera noastră, în faţa icoanei şi a candelei aprinse) putem spune această rugăciune, în orice loc şi în orice timp din viaţa noastră: şi la scoală, şi în magazin, în fabrici, în atelier, putem rosti această rugăciune în taina inimii noastre. Iar Iisus Hristos, Care este prezent în viaţa noastră totdeauna, ne ascultă această rugăciune care este închinată numelui Lui, plin de putere. Am auzit pe mulţi spunând că rugăciunea lui Iisus le este cunoscută. Ştiu multe persoane, tineri şi mai în vârstă, care spun această rugăciune, chiar sunt avansaţi în această rugăciune. M-am bucurat foarte mult ori de câte ori am aflat că există asemenea credincioşi.

În Sfânta Scriptură întâlnim următoarele cuvinte ale Mântuitorului: „Orice veţi cere de la Tatăl în numele Meu voi face, ca să se mărească Tatăl în Fiul”. Şi iarăsi: „De veţi cere ceva în numele Meu, Eu voi face”. Această rugăciune se numeşte Rugăciunea lui Iisus, pentru că în mijlocul ei este numele Domnului nostru Iisus Hristos, nume plin de putere, aşa cum am spus. Se numeşte rugăciunea minţii deoarece, în prima ei fază, se rosteşte cu mintea; şi a inimii, pentru că, după multă vreme de rostire atentă, rugăciunea se coboară în inimă, în centrul fiinţei noastre.

Rugăciunea lui Iisus se poate rosti în două feluri: aşa cum vorbim (cum vorbesc eu acum) sau în gând; ori în ritmul respiraţiei – când stăm pe un scăunel, avem capul puţin aplecat spre stânga şi cu două degete de la mâna

dreaptă ţinute uşor peste haină deasupra locului inimii, rostim rugăciunea aceasta, tare, şoptit sau în gând.

Rugăciunea de chemare a numelui Domnului se cere a fi rostită neîncetat, ziua şi noaptea, în orice loc şi în orice lucrare ne-am afla. Practic însă, mai ales pentru începători, este greu a fi rostită neîncetat şi de aceea ea poate fi rostită alternativ cu alte rugăciuni din Ceaslov.

Atât pentru călugări, cât şi pentru mireni este bine ca rugăciunea minţii să fie rostită de cel puţin trei-patru ori pe zi, câte cincisprezece minute de fiecare dată.

Încă un lucru trebuie să avem în vedere: când rostim rugăciunea să fim atenţi ca fiecare cuvânt al rugăciunii să cadă pe locul inimii duhovniceşti – aici, unde v-am arătat cu cele două degete, deasupra inimii de carne, deasupra inimii fiziologice. Acest loc („descoperit” de Sfinţii Părinţi care erau mari rugători şi aveau rugăciunea neîncetată) este centrul duhovnicesc al fiinţei noastre şi se află puţin deasupra inimii carnale.

Rugăciunea lui Iisus se cuvine să fie făcută cu binecuvântarea şi sub supravegherea duhovnicului, care, de obicei, o şi practică. Ea are menirea să ne ajute să ne curăţim mintea şi inima de gânduri şi de pofte netrebnice; chemarea deasă a numelui Domnului arde ca un foc ceresc toate necurăţiile noastre interioare.

Scopul ultim al acestei sfinte rugăciuni este de a coborî mintea în inimă, de a unifica aceste două centre ale fiinţei omeneşti – mintea şi inima – realizând un acord desăvârşit între ele. De obicei omul gândeşte ceva, dar simte altceva. Când vorbeşte de bine pe celălalt care stă în faţa lui, în mintea, în inima lui, în adâncurile lui îl huleste. Când unim aceste centre – mintea şi inima – ele devin o unitate duhovnicească şi atunci omul este întreg, aşa cum l-a făcut Dumnezeu: om deplin. Prin rugăciunea inimii se realizează acest ideal sfânt al vieţii noastre omeneşti.

Până să atingem însă acest ultim scop de înnobilare, de sfinţire a noastră lăuntrică, de ridicare a fiinţei noastre omeneşti sfâşiate de patimi, avem nevoie de o severă lucrare de despătimire, de luptă cu noi înşine – care nu

este deloc uşoară – de izgonire a răului din minte şi din inimă şi de adunare a minţii care se risipeste mereu în timpul rugăciunii, cum am mai spus. Dacă nu am fi ajutaţi de sus în aceste eforturi, lupta noastră cu noi înşine ar fi aproape zadarnică. Dar, spre mângâierea şi întărirea noastră, avem în ajutor experienţa şi sfaturile Sfinţilor Părinţi, aflate în Vieţile Sfinţilor şi în toată această literatură patristică.

Dacă vrem să mergem pe calea despătimirii, vom avea ajutorul Mântuitorului nostru Iisus Hristos, prin chemarea sfântului Său nume, rostind cât mai des, pe drumul vieţii noastre, rugăciunea care am spus-o: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul.

Şi chiar dacă marea bucurie a coborârii minţii în inimă întârzie – aceasta se produce numai cu ajutorul lui Dumnezeu şi când vrea Dumnezeu –, strădania noastră sinceră şi statornică prin chemarea deasă a numelui Domnului ne este de mare folos; prin această rugăciune – slăbănoagă aşa cum este ea – dobândim simţul prezentei lui Dumnezeu în viaţa noastră. Simţim că nu suntem singuri, numai cu oamenii, simţim că El este de fată, simţim ajutorul Lui real în viaţa noastră. În răbdarea ispitelor şi a necazurilor simţim cum această rugăciune ne întăreşte în credinţă, ne sporeste dragostea fată de Dumnezeu şi faţă de aproapele. Ne luminează mintea să înţelegem, să adâncim, să ne placă Sfintele Scripturi. Ne ajută să simţim că bucuriile cereşti sunt infinit mai mari şi mai frumoase decât bucuriile pământeşti.

Toate aceste binefaceri cereşti sunt ca o arvună pentru intrarea noastră în comuniune cu Mântuitorul Hristos, cu harul lui Dumnezeu, gustând câte puţin în această lume din bucuriile şi viaţa fericită de dincolo, pe cât este cu putinţă nouă, oamenilor.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu să atingem şi acest sfânt ideal de unire a minţii cu inima, de fapt de unire a noastră cu Dumnezeu. Atunci lupta cu noi înşine se uşurează, sfânta rugăciune se rosteşte neîncetat în inimă,

ziua şi noaptea, după cuvântul din Cântarea Cântărilor: „Eu dorm, dar inima mea veghează”; iar bucuriile duhovniceşti întrec orice bucurii pământeşti şi dragostea lui Dumnezeu fată de cine păstrează poruncile şi cheamă neîncetat numele său este cu adevărat mare, cu greu de tălmăcit prin cuvinte omeneşti. Până atunci însă să rostim cu smerenie, cu stăruinţă şi cu dragoste, cu timp şi fără timp, cu încredere în Dumnezeu şi cu dor, această sfântă rugăciune: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă, pe mine, păcătosul. Amin.

Rugăciunea minţii este de mare actualitate în viaţa modernă

Mulţumim părintelui Sofian pentru aceste cuvinte atât de folositoare. Aşteptăm întrebările dumneavoastră. Până atunci, o primă întrebare: în „Jurnalul fericirii”, părintele Nicolae Steinhardt spune că mulţi oameni cred că, atunci când se roagă, se roagă pentru a-i asculta Dumnezeu, dar în realitate este exact invers. Omul când se roagă, începe el să-L asculte pe Dumnezeu. Ce ne puteţi spune despre aceste afirmaţii?

E adevărat că oamenii atunci când se roagă aşteaptă ceva de la Dumnezeu, un ajutor pe care nu-l poate da decât El. De multe ori rugăminţile, cererile noastre către oameni sunt zadarnice. Însă, dacă începem să ne rugăm, începem şi să înţelegem mai bine sfaturile lui Dumnezeu în viaţa noastră, ceea ce este un mare folos, un adevărat câştig pentru noi. Că Dumnezeu niciodată nu ne învaţă de rău, ci totdeauna spre folosul nostru.

— Ce ne puteţi spune despre puterea de rugăciune pe care au avut-o unii oameni în închisori?

— În închisori eram aşa de bine păziţi, aşa de constrânşi, că nu ne puteam gândi decât în sus, pe verticală, la Dumnezeu. De obicei omul se roagă cu putere când este în necazuri. Şi închisorile erau cu adevărat nişte mari necazuri. Rugăciunile celor din temniţele comuniştilor erau primite de Dumnezeu; cu toată mizeria, cu toată răutatea comandată împotriva sărmanilor deţinuţi, aveau toţi o seninătate şi o bucurie care nu

puteau să vină decât de sus, de la Dumnezeu.

Rugăciunile din închisori erau nişte rugăciuni asemănătoare cu ale Sfinţilor Părinţi din pustiu sau cu ale atâtor martiri arşi pe rug, care, atunci când focul clocotea sub ei, erau veseli şi mulţumeau lui Dumnezeu pentru această jertfă pe care o aduceau înaintea sfinţeniei Sale. Cam aşa erau şi aceste rugăciuni din închisori, pentru foarte mulţi dintre deţinuţii politici. Pentru noi, cei de acum, zbuciumul lor, modul lor de viaţă ne sugerează gândul că este bine să ne smerim, să ne ostenim, să ducem o viaţă ascetică – pe cât e posibil – prin post, prin rugăciune, prin metanii, prin iertarea insultelor pe care le primim în viaţă, prin răbdare fără cârtire şi atunci rugăciunile noastre sunt primite înaintea lui Dumnezeu, aşa cum au fost cele din închisorile comuniste.

— În condiţiile actuale de viaţă, cum putem primi darul rugăciunii inimii, ştiut fiind că împrăştierea minţii la creştinii de astăzi este mult mai mare decât a celor de odinioară?

— Este adevărat ce spuneţi, aşa este; viaţa de astăzi e zbuciumată, fără astâmpăr, o viaţă plină de mişcare. Rugăciunile pustnicilor erau nişte rugăciuni de toată ziua şi noaptea. Spune un sfânt din Filocalie că se ruga de dimineaţă până seara şi când obosea rugându-se, citea toată Sfânta Scriptură. Viaţa lui era o viaţă angajată permanent în legătura cu Dumnezeu; el avea o rugăciune statică, o rugăciune care îl obliga să stea pe loc.

Pentru viaţa modernă, parcă Dumnezeu a rânduit această rugăciune scurtă: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul”, cum am spus-o şi cum o ştiţi; sau măcar limita rezumatului acesteia: „Iisuse, miluieşte-mă”. Oricât de grăbiţi am fi în viaţa aceasta de toate zilele – poate suntem la lecţii, ascultăm un curs la universitate, sau suntem la atelier, ori în fabrică, sau pe drum, sau comunicăm cu cineva – putem spune totuşi din când în când „Iisuse, miluieşte-mă”. Pe de o parte <Iisuse> – care luminează planul acesta al vieţii noastre creştine, Dumnezeu cu toată Împărăţia Lui şi, pe

de altă parte, „miluieşte-mă” – starea noastră de jos, starea de mizerie, de nevoie în care ne aflăm adeseori. Măcar aceste cuvinte să le rostim de-a lungul vieţii.

În concluzie, putem spune că în viaţa modernă, cu toată graba ei şi cu tot neastâmpărul nostru, ne putem hrăni din această rugăciune într-un chip cu adevărat mulţumitor.

— Vă rugăm să ne spuneţi câteva cuvinte despre gruparea duhovnicească de la mănăstirea Antim care s-a numit <Rugul Aprins> şi despre rolul pe care l-a avut rugăciunea inimii pentru cei care au fost acolo.

— Această mişcare duhovnicească a „Rugului Aprins> a luat naştere în timpul stăpânirii comuniste. Pe stradă şi în viaţa de toate zilele era un zbucium şi un efort din partea unor puteri vrăjmase pentru a schimba tot ce era vechi, aşezat, frumos, statornic, cu o modă nouă, pe care o ştim şi-am trăit-o.

În acest zbucium, la Mănăstirea Antim, în bibliotecă, se vorbea despre rugăciunea lui Iisus, despre această lucrare lăuntrică bazată pe Tradiţia Sfântă, pe practica Sfinţilor Părinţi, pe toată experienţa ascetică de două mii de ani. Timp de vreo şase ani, începând din 1945, s-au organizat conferinţe în fiecare duminică.

Această lucrare obştească era foarte plăcută. Din păcate însă, ea se desfăşura într-un cerc restrâns, întrucât nu se putea extinde prea mult din cauza zarvei din afara vieţii noastre mănăstireşti.

Erau mari personalităţi care ne ocroteau precum părintele Stăniloae, părintele Benedict Ghius, profesorul Alexandru Mironescu, medicul Vasile Voiculescu, scriitorul Ion Marin Sadoveanu.

Participa mult tineret, mulţi studenţi care după aceea, săracii, au suferit în închisoare. Veneau setosi să afle şi ei ceva despre această viaţă lăuntrică.

Şi plecau foarte bine hrăniti sufleteşte. După ce conferenţiarul îşi termina cuvântul, erau întrebări din public; fel de fel de întrebări, cum sunt întrebat eu acum. Şi răspundeau cei care voiau şi puteau să răspundă. Era un

dialog, o ţesătură de idei, de gânduri şi de dorinţe duhovniceşti care îi hrăneau foarte mult pe ascultători.

— Este adevărat că toţi cei care au participat la <Rugul Aprins> au fost închişi? Care a fost motivul ce s-a invocat pentru a fi băgaţi la închisoare?

— Există un dicton: „Cine nu este cu noi este împotriva noastră”. Cei care ne stăpâneau ne cereau tuturor să fim cu ei. Dar noi, fără să-i contrazicem, nu eram de acord cu marxiştii. Erau inteligenţi – pentru că diavolul este foarte inteligent – şi erau conduşi de acest duh al răutăţii. Şi-au dat seama că nu suntem cu ei, că suntem împotriva lor şi atunci ne-au adunat de pe unde ne-au găsit şi ne-au păzit cu străşnicie mai mulţi ani. Nu cumva să fim împotriva lor. Acesta a fost rezultatul acelor seri de lucru.

— Părinte arhimandrit, care ar trebui să fie rânduiala zilnică de rugăciune în cazul unui student?

— După cum Sfântul Vasile cel Mare şi Sfântul Grigorie Teologul nu cunoşteau în anii studenţiei decât drumurile care duceau la scoală şi la biserică, tot aşa ar trebui să-şi împletească viaţa şi studenţii de astăzi: între studii şi rugăciune. Nu ştiu cum îşi pot face programul, însă, pe lângă hrana trupească pe care, vrând-nevrând, căutăm să ne-o însuşim, avem nevoie şi de hrană sufletească, fără de care murim; murim, deşi trăim. Murim sufleteşte, devenim sterpi, împietriti, uscaţi, nesimţitori, răi, geloşi, mândri şi aşa mai departe.

Rugăciunea – această legătură cu sfinţenia, cu izvorul vieţii şi al înţelepciunii – ne ajută să învăţăm bine, să sfâşiem întunecimile de pe mintea noastră, pentru ca ea să devină luminoasă; ne ajută să sfâşiem învelişurile de pe inima noastră, învelişuri care ne fac nesimţitori în faţa lui Dumnezeu. Aşa încât să punem accentul pe această apropiere de Dumnezeu şi celelalte vin aproape automat. Adică să nu fie goluri în viaţa noastră, rugăciuni la câte o zi sau câte o clipă şi restul vieţii petrecut cu celelalte preocupări. Fiecare zi să fie marcată de rugăciune şi de celelalte ascultări omeneşti, studenteşti. Fără această

alternantă, viaţa noastră şchioapătă, este o viaţă bolnavă, o viaţă insuficientă, o viaţă ştirbită.

— Cum ne dăm seama care este calea pe care trebuie să mergem: căsătorie sau călugărie?

— Căsătoria este calea normală a vieţii. De la începuturile lumii a fost o pereche de oameni: strămoşii noştri, Adam şi Eva. Chiar Dumnezeu le-a dat porunca să crească şi să se înmulţească. Deci familia este în primul rând la temelia societăţii omeneşti. Prin căsătorie, bărbatul şi femeia devin creatori, înmulţind neamul omenesc. Este o chemare generală pentru acest mod de viaţă, o chemare adresată tuturor oamenilor.

Monahismul este sfat evanghelic şi se cere o chemare vie la acest mod de viaţă. Trebuie o chemare, trebuie îndemn din miezul fiinţei tânărului pentru a veni la călugărie. Şi de aceea este o mare deosebire între un mod şi altul de viaţă; altă misiune are călugărul şi altă misiune are familia.

Pe familie se pune accentul într-o viaţă socială. Viaţa familiei cu grijile ei, cu problemele ei de fiecare zi, adeseori priveşte numai în jos sau pe orizontală, nu are prea mult timp să se uite şi în sus. Fratele din mănăstire care are chemare pentru acest tel special – apropierea de Dumnezeu – poate interveni să atragă atenţia, să lumineze mintea şi tendinţele oamenilor, spunându-le că mai există şi o altă viaţă, o viaţă nesfârşită dincolo de lumea pământească. Aceasta cred că este misiunea pe care o are în special călugărul, faţă de cel care duce o viaţă de familie. Căci agonisim şi muncim din zori şi până în noapte pentru pâinea de toate zilele şi pentru adăpost şi petreceri, dar uităm că vom muri într-o bună zi şi că vom da seama de orice timp desert folosit în viaţă, după cum ne spune însuşi Mântuitorul.

Împărăţia lui Dumnezeu este în noi

— Vorbiţi-ne de lacrimile la rugăciune. La rugăciune pot veni lacrimi şi de la diavol?

— Foarte multe. De la diavol, dar şi de la fire. Durerile mari pe care le avem în viaţa noastră cea de toate

zilele se liniştesc prin plâns, prin lacrimi. Sunt însă şi lacrimi ale isteriei, sau lacrimi de bucurie pentru un succes pământesc. Sunt şi lacrimi duhovniceşti care mai greu vin în viaţa noastră, lacrimi de pocăinţă; ele sunt foarte bine primite de Dumnezeu şi apar atunci când ne pare rău de unele fapte urâte făcute în viaţă, când ne căim din toată inima pentru ceea ce am făcut. Sunt şi lacrimile rugăciunii noastre de credinţă. Lacrimile duhovniceşti sunt aduse de Dumnezeu. Lacrimile celelalte, omeneşti, ne scapă oarecum de această apăsare sufletească, dar sunt doar de folos imediat, nu ajută la rugăciune.

— Ce este rugăciunea fără cuvinte? Dar rugăciunea ca focul, de care vorbeşte Sfântul Ioan Casian?

— Rugăciunea ca focul sau rugăciunea fără cuvinte este rugăciunea inimii, de care am amintit. Ea apare atunci când inima noastră se roagă fără cuvinte, ziua şi noaptea; atunci când harul lui Dumnezeu lucrează asupra noastră în aşa măsură încât tot interiorul nostru arde cu un foc asemănător cu Sfânta Lumină de la Ierusalim. Ştiţi că de sute de ani apare în mod miraculos o lumină sfântă la Ierusalim în timpul învierii. Această lumină la început nu te arde; poţi umbla cu mâna prin ea, poţi să-ţi dai cu ea pe fată şi tot nu te arde. Însă este lumină, este flacără, la fel ca flacăra rugului aprins din Sinai care nu mistuia rugul, pomul de acolo. Cam aşa este şi acest foc al inimii rugătoare despre care vorbeşte Sfântul Ioan Casian: un foc care nu mistuie, ci arde şi luminează aşa cum luminează Dumnezeu mintea şi inima noastră când dorim ceva dumnezeiesc.

— Rugăciunea poate suplini Sfânta Împărtăşanie, aşa cum citim în viaţa unor sihaştri?

— Nu poate suplini Sfânta Împărtăşanie; aceasta are rolul ei, iar rugăciunea are un rol pregătitor pentru primirea Sfântului Trup şi Sfântului Sânge ale lui Iisus Hristos.

Sfânta Maria Egipteanca numai prin rugăciune, fără Sfânta Împărtăşanie, după 47 de ani de sihăstrie în pustiul Iordanului, ajunsese ca în timpul rugăciunii să se înalţe la

un cot mai sus de pământ. Însă cu toţii avem nevoie de Sfânta Împărtăşanie. Sfântul Zosima – care a venit la ea în pustiu şi a împărtăşit-o – a pus sigiliu şi confirmare pe această vrednicie adusă prin rugăciune, până la acest stadiu de înălţare a trupului; aşa de uşoară a devenit materia din ea că se ridica prin rugăciune. Însă avea nevoie numaidecât şi de Sfânta Euharistie; ea a venit şi după aceea sfânta s-a săvârşit. A doua oară când a sosit Sfântul Zosima cu Sfântul Trup şi Sânge, nu a mai găsit-o în viaţă. Îşi luase porţia ei de sfinţenie prin prima şi ultima cuminecare, după 47 de ani de viaţă pustnicească. Aşa încât rugăciunea are rostul ei, iar Sfânta Împărtăşanie este desăvârşirea acestui rost.

— De ce este neapărat nevoie de un duhovnic când se practică rugăciunea inimii?

— Este nevoie de un duhovnic pentru că această rugăciune spusă neîncetat – spusă foarte des, de-a lungul mai multor ani – aduce nişte stări speciale pentru cel care o practică. De pildă, apare o căldură aici, în dreptul inimii, mai sus de inima aceasta carnală. Apare un semn şi cel care se roagă şi nu ştie ce rost are această rugăciune, se poate mândri, cine ştie ce poate crede despre el însuşi. Şi duhovnicul îi poate spune că această stare de încălzire este o stare firească: <Fii liniştit, mergi mai departe! >. Adică pot apărea, pe calea aceasta a rugăciunii inimii, nişte probleme noi pentru rugător. El nu le cunoaşte, nu ştie cum să le rezolve şi duhovnicul care practică această rugăciune îi poate răspunde precis la frământările lui.

— Ce rol are în deprinderea rugăciunii inimii, rugăciunea rostită cu gura?

— Omul îmbrăcat în rostiri şi psalmi, şi acatiste, şi canoane, îşi poate rosti cu gura această rugăciune scurtă de care am amintit. Însă când rosteşti cu gura, adeseori mintea colindă pe alte coclauri, după cum am mai spus. Şi de aceea este bine să facem un efort pentru a ne concentra mai mult. Dacă nu reuşim dintr-odată, putem repeta rugăciunea. S-o repetăm şi să ne căim pentru această rătăcire a minţii şi să-L rugăm pe Dumnezeu să ne ajute să

ne adunăm mintea în noi înşine. Asta pentru orice rugăciune am face: cititul psalmilor (psalmii sunt foarte frumoşi, foarte puternici), Paraclisul Maicii Domnului, Canonul Îngerului Păzitor, Canonul de Pocăință, Canoanele Maicii Domnului, foarte frumoase lucruri… Dacă am avea mintea concentrată asupra fiecărui cuvânt de acolo, folosul ar fi foarte mare pentru noi.

Dar pentru că mintea rătăceste, după ce ne rugăm suntem aceiaşi oameni ca şi înainte de rugăciune; nu se întâmplă nimic înăuntrul nostru! Mă uit în Biserică la noi: se fac rugăciuni în Biserică, se slujesc liturghii (sfânta liturghie este cea mai mare rugăciune dintre toate rugăciunile Bisericii). Apoi se ţine un cuvânt de folos. După ce a încetat slujba şi predica, e o hărmălaie, fiecare vorbeşte cu totul altceva decât ce a auzit până atunci în Biserică. Dovadă că n-a rămas aproape nimic în mintea şi în inima celor care au ascultat, fiindcă au fost mereu distraţi, au fost risipiti.

De aceea este nevoie ca în rugăciunile noastre spuse cu glas tare, sau în taină, sau în şoaptă, să fie această concentrare la fiecare cuvânt. Dacă nu reuşim să fim atenţi, repetăm rugăciunea o dată, de două, de trei, de patru ori, pentru că rugăciunea spusă fără să fim atenţi este nulă, nu are răspuns din partea lui Dumnezeu, deoarece ea este făcută numai cu buzele, iar cu inima este „departe de Mine”, după cum spune Mântuitorul. Concentrarea asupra cuvintelor rugăciunii trebuie să fie în aşa fel încât să ne conducă spre noi înşine, spre acest centru unde Dumnezeu este ascuns în noi.

Mântuitorul ne spune că în noi este Împărăţia lui Dumnezeu; iar Sfântul Pavel ne atenţionează: „voi sunteţi temple ale Duhului Sfânt”.

În noi locuieşte Duhul Sfânt! Împărăţia lui Dumnezeu e în noi! Aici trebuie să ţinem rugăciunile şi toate invocările când le rostim către Dumnezeu, către Maica Domnului şi către ceilalţi sfinţi. Şi dacă mintea este în altă parte, aceste sfaturi şi îndemnuri nu se întorc către noi, ci rămân plutind în văzduh, nu ne folosim deloc de ele. Este

aşa cum ne-am uita într-o vitrină încărcată cu toate bunătăţile, dar între noi şi vitrină este un geam, nu putem pune mâna pe ele. Aşa se întâmplă şi cu neatenţia – acest geam – care se interpune între noi şi rugăciunea noastră. Acest obstacol să nu fie!

— Ce este de făcut când duhovnicul meu, care nu practică rugăciunea minţii, consideră că nu este necesar ca tinerii să o practice, îndemnându-i spre un creştinism social, nu spre un creştinism mistic?

— Pentru mine nu există o viaţă creştină fără să fie în acelaşi timp şi mistică, adică tainică, adică legată de Dumnezeu. Nu ştiu vreun creştin adevărat care să nu fie în acelaşi timp mistic. Mă refer la un creştin care este împărtăşit cu Tainele Bisericii şi care se spovedeste, care îşi sfinţeşte viaţa sa lăuntrică.

Există o stare mistică, tainică, ascunsă: „Tu însă, când te rogi – ne spune Mântuitorul –, intră în cămara ta şi, închizând uşa, roagă-te Tatălui tău, Care este în ascuns”. Cum poţi să te rogi fără să te gândeşti la acest Tată ceresc că e ascuns undeva şi vede starea ta lăuntrică? Cum poţi fi laic, lumesc, numai pământesc, fără acest duh, fără suflet care, dacă nu este în noi, atunci această maşină foarte perfecţionată – trupul nostru – nu-i nimic, se topeşte şi o mănâncă jivinele?

Aşa încât în fiecare dintre noi este un centru tainic, mistic. Din acest centru izvorăsc toate relaţiile noastre personale: dragostea, bunătatea, mila, smerenia noastră, bună-cuviinţa, toate sunt legate de acest centru mistic din noi, unde locuieşte Dumnezeu şi Împărăţia Sa.

Aşa încât nu ştiu cum ar putea arăta o viaţă creştină fără rugăciune, fără acest centru mistic, fără acest loc al lui Dumnezeu din noi.

Viaţă socială?! Şi păgânii aveau o viaţă socială, se ocupau numai de această orizontală a existentei. Iisus Hristos ne spune însă şi acel cuvânt în predica de pe munte: „Căutaţi mai întâi Împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă”. Aşa încât nu cred că este o piedică pentru a lucra în viaţa

socială dacă ai înăuntrul tău un izvor nesecat, datorat prezentei lui Dumnezeu.

— Rugăciunile oamenilor care nu s-au spovedit de ani de zile sunt ascultate de Dumnezeu? De asemenea, celor care trăiesc în păcate mari li se ascultă rugăciunile?

— Dacă rugăciunile sunt făcute la fel ca ale vameşului din Evanghelie – cu umilinţă, în durerile inimii, neosândind pe altul, cerându-şi iertare pentru ticăloşiile de până atunci – Dumnezeu îl ascultă pe oricare dintre oameni. Pentru păcătoşi S-a întrupat Dumnezeu. Tâlharul de pe cruce a zis numai câteva cuvinte şi s-a mântuit, a fost iertat. Spune Fericitul Augustin despre el şi acel cuvânt, pe care poate-l ştiţi unii dintre dumneavoastră: <Fericit tâlhar! Toată viaţa a furat, iar la urmă a prădat şi Raiul”.

Aşa că Dumnezeu ascultă rugăciunea oricăruia făcută cu umilinţă, cu căintă, cu regret pentru tot ce-a fost rău în viaţa lui de până atunci, până în clipa când s-a gândit că există un Dumnezeu şi că are o răspundere pentru tot ce a făcut în viaţa pământească.

— Există în rugăciune ispite de-a stânga şi ispite de-a dreapta? Ce înseamnă acest lucru?

— Da, sunt ispite de-a stânga şi de-a dreapta. De-a stânga sunt foarte cunoscute: beţia, lenevia, desfrâul, furtul, răzbunarea, mânia, toate sunt ispite de-a stânga. De-a dreapta poate fi un post exagerat, adică obsedat de amănunte sau cu mult peste puterile trupeşti.

De aceea este bună înţelepciunea pe care trebuie să o cerem de la Dumnezeu, ca să ne lumineze drumul vieţii pentru a putea fi echilibraţi, pentru a nu greşi şi pentru a putea să mergem pe calea împărătească, cum o numesc Sfinţii Părinţi, pe această cale de aur – via aurea. Postul să fie post, cu înţelepciune făcut, abstinenta să fie abstinentă cu adevărat, paza aceasta a simţurilor să fie cu adevărat pază sinceră, căinta să fie sinceră, rugăciunile să fie cât de multe, dar să fie atente, cu umilinţă şi cu smerenie, şi atunci toate merg bine.

Oricât ar fi de lungi rugăciunile, dacă sunt făcute

numai cu buzele, nu sunt primite de Dumnezeu. Sunt unii bieti creştini care fac acatiste şi psalmi – mulţi psalmi şi multe acatiste – însă îşi dau seama târziu de tot că le-au făcut numai cu gura. Au fost absenţi cu inima şi cu mintea de la ceea ce au spus. Aceste rugăciuni ajută foarte puţin. Dumnezeu este prezentă continuă, El ne ştie şi ne vede, şi ne aude în orice clipă am fi în viaţa noastră şi de aceea şi noi trebuie să fim la fel de prezenţi şi de atenţi când vorbim cu El.

— De ce se spune că rugăciunea este un dialog cu Dumnezeu, când în realitate vorbim numai noi?

— Totuşi este un dialog întrucât Dumnezeu e Cel care ascultă rugăciunile noastre. Când vorbim cu cineva suntem doi, există şi celălalt care ascultă, consimte, aprobă ceea ce spunem noi. Tot aşa este şi la rugăciune, când Mântuitorul ne ascultă. Poate să fie şi un răspuns din partea lui Dumnezeu, sau Dumnezeu ne ascultă rugăciunea şi atunci e totuşi un dialog, o comunicare, o comuniune cu El.

„Unde este comoara voastră, acolo este şi inima voastră”.

— Este bine ca un grup de credincioşi, de prieteni, să facă rugăciunile de seară şi de dimineaţă împreună – sau un acatist, un paraclis?

— Rugăciunea aceasta făcută în grup este foarte bine primită de Dumnezeu. Vă spuneam că, în momentul când Sfântul Petru a fost întemniţat, undeva în casă se făceau nişte rugăciuni de către mai mulţi credincioşi. Toţi erau îndreptaţi cu minţile ca nişte săgeţi, în sus – dacă am putea spune aşa – către Dumnezeu. Toţi cereau acelaşi ajutor, toţi se rugau pentru aceeaşi năzuinţă: ca Sfântul Petru să fie scăpat de la moarte, întrucât a doua zi trebuia să fie scos din temniţă şi să fie executat în văzul celor din Ierusalim. Se rugau toţi cu acelaşi dor, cu aceeaşi intenţie şi Dumnezeu le-a ascultat rugăciunea. Când se roagă mai mulţi laolaltă, este un lucru frumos; dar cu această condiţie: să fie toţi atenţi la cuvântul rugăciunii.

Rugăciunea particulară e mai bună, mi se pare mie,

pentru că, atunci când rătăcesc cu mintea, mă întorc, repet rugăciunea, sunt atent şi mă căiesc, şi zăbovesc asupra unor pagini. Dacă sunt mai mulţi, nu pot să-i opresc pe toţi şi să iau de la capăt rugăciunea de unde mi-au zburat gândurile. De aceea zic, rugăciunea în grup este foarte bună, când toţi sunt cu acelaşi gând de rugăciune şi atenţi la ceea ce se spune, iar dacă se întâmplă cazuri de neatenţie, de rătăcire a minţii – cum am spus despre mine – e mai bună rugăciunea particulară, fiecare să se roage în parte, în taina vieţii lui.

— Unii părinţi ne spun că singura rugăciune în comun acceptată de Biserică este cea din timpul slujbelor, altfel riscăm să devenim pietişti. Ce ne puteţi spune despre acest lucru şi, legat de această problemă, ce este pietismul?

— Pietismul este rugăciunea formală. Rugăciunea în public e foarte necesară în Biserică – slujba Vecerniei, slujba Utreniei, slujba Sfintei Liturghii, nu pot fi făcute de fiecare persoană în parte. Trebuie făcute undeva, într-un lăcaş anume, în casa lui Dumnezeu, în public. Unul slujeşte, iar ceilalţi sunt atenţi la ceea ce se spune la altar sau la strană. Şi atunci e nevoie de această atenţie, pentru că şi în timpul slujbelor unii credincioşi sunt deranjaţi de alţii. Chiar şi atunci se găseşte cineva să pună o întrebare, când la Sfântul Altar se cântă „Pe Tine te lăudăm” – cel mai sfânt moment de rugăciune din Sfânta Liturghie. Pun o întrebare despre – ştiu eu – cum se pregăteşte magiunul sau altă întrebare din viaţa comună. Şi, în acest fel, îl întrerupe pe cel de lângă el; acesta, la rândul lui, e atent la ce i se spune, însă pierde harul rugăciunii.

— Sincer, eu mă poticnesc la rugăciunile către Maica Domnului, la expresii precum „singura grabnic folositoare”. Cum să înţeleg?

— Maica Domnului este Maica Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Mama întotdeauna este foarte sensibilă fată de fiul său, de copilul său. Orice i se întâmplă copilului, maica este foarte uşor sensibilizată. Dacă este într-o cumpănă grea fiul ei, chiar dacă s-a purtat mai rău până

atunci cu ea, ea este foarte grabnic plină de griji şi nu ştie cum l-ar putea ajuta ca să scape din acel impas. Mama pământească! Am întâlnit multe cazuri de acestea în viaţa mea de preot.

Mama Mântuitorului este o mare excepţie, este mama lui Dumnezeu întrupat! Fiind Iisus pe cruce, El a dat pe Maica Domnului în grija Sfântului Ioan, spunându-i: „aceasta este mama ta”. Prin încredinţarea aceasta din timpul celui mai greu moment al vieţii pământeşti a Domnului Iisus Hristos, Maica Domnului devine mama noastră, a pământenilor. Ea se roagă cu adevărat pentru noi şi e mare mijlocitoare a noastră către Dumnezeu.

Maica Domnului şi Sfântul Ioan Botezătorul, aceşti doi martori ai lui Iisus Hristos, au foarte multă trecere înaintea Mântuitorului. Adresându-ne Maicii Domnului – neavând curajul, din pricina faptelor noastre rele, ca să ne adresăm direct Mântuitorului –, ea atunci mijloceste pentru noi: „Doamne, eu care Te-am purtat în braţele mele, care Te-am crescut în viaţa Ta pământească, ajută-mă în rugăciunea mea şi ajută pe acest om care se roagă mie”. În Acatistul Acoperământului Maicii Domnului Sfânta Fecioară spune: „Ampărate ceresc primeşte pe tot omul ce se roagă Ţie şi cheamă numele meu întru ajutor, ca să nu plece nimeni de la fata mea neajutat şi neascultat”. Dacă te rogi cu adevărat, rugăciunea Maicii este primită de Fiul său, căci Fiul său e Dumnezeu plin de dragoste.

Mai ştiu o scurtă întâmplare de la cineva care a stat 20 de ani în închisoare. Într-o anchetă extraordinar de grea, i s-a terminat răbdarea şi el şi-a pus în gând să găsească un mijloc ca să-şi curme viaţa. Şi-a adus însă aminte că, atunci când era liber, bunica îi spunea: Când dai de un necaz mare, să te rogi Maicii Domnului; şi el nu înţelegea acest lucru. Şi spunea el: <Către Mântuitorul nu aveam curajul să mă rog fiindcă nu ştiam dacă înţelegea greşelile mele. Pe când la Maica Domnului, care a fost şi ea pământeană ca şi noi, m-am rugat. Scurt, rugăciune la disperare: „Maica Domnului, nu mai pot suporta durerile şi presiunile care mi se fac aici. Ajută-mă”! Se ruga în celulă.

Şi, peste câteva clipe, a văzut intrând pe uşa înaltă a celulei o făptură în alb, cu un prunc în braţe care i-a spus cu dragoste: „M-ai chemat. O să te-ajut. Fii pe pace!”. Şi a plecat mai departe. După aceea, el nu a mai fost chemat la anchetă; a fost mutat în altă parte, la Polul Nord, undeva. Apoi toată viaţa lui – a trăit încă foarte mulţi ani în închisoare – a avut o linişte în suflet, deşi condiţiile din afară erau destul de grele, din când în când. Maica Domnului l-a ajutat în momentul următor după rugăciunea sa. Această întâmplare o ştiu de la cel care-a păţit-o, el mi-a spus-o. Şi în închisoare nu se minte. În închisoare spune fiecare ce are curat în inima lui. Mi-a spus bietul om ce-a păţit şi cum i s-a rezolvat problema lui.

Aşa face Maica Domnului, e grabnic ajutătoare. Însă rugăciunea să fie cu tot dorul, cu toată fiinţa, cu toată puterea, cu toată încrederea, la disperare făcută şi rugăciunea se împlineşte în momentul următor. Nu trebuie timp şi rugăciuni prea lungi. Uneori e nevoie de rugăciuni lungi ca să ne potolim noi, să ne adunăm ca să ne putem concentra. Alteori, în astfel de momente foarte grele, pe loc, atunci îţi răspunde Sfânta Fecioară.

— Părinte arhimandrit, credeţi că ar fi necesar ca în calendarul Bisericii Ortodoxe Române să fie trecută o zi pentru pomenirea celor care au murit pentru Hristos în închisorile comuniste? Şi legat de aceasta, dacă aţi cunoscut în închisori oameni care au trăit rugăciunea, au mers cu adevărat pe calea sfinţeniei şi dacă puteţi să ne descrieţi câteva din aceste personalităţi duhovniceşti.

— Mai greu de spus. Mulţi dintre cei care au trăit o viaţă duhovnicească în închisori nu mai sunt printre noi, sunt acolo sus, undeva, în Împărăţia lui Dumnezeu. Dar la cealaltă întrebare, dacă e bine să avem o rugăciune în calendar sau o rugăciune în sufletul nostru pentru cei care au murit în închisori, aceasta este o foarte bună faptă creştină. Pentru că nu toţi cei care au murit în închisori n-au nevoie de rugăciuni. Numai sfinţii n-au nevoie de rugăciunile noastre. Noi ne rugăm ca să mijlocească ei pentru noi în faţa lui Dumnezeu. Dar ceilalţi, care au trecut

prin viaţa aceasta şi sunt acum dincolo, poate încărcati de nişte păcate grele şi neiertate, rugăciunile Bisericii şi ale noastre, personale, sunt foarte bune pentru ei.

— Cum să facem ca, în timpul rugăciunii, să ne scoatem din minte toată grija cea lumească? Ce să fac dacă am inima împietrită şi nu simt nimic când spun rugăciunea?

— Să ne căim pentru acest pustiu în care ne aflăm; acolo fiind, în rugăciune. Să ne căim înaintea lui Dumnezeu: Doamne, sunt ca un pământ fără de apă, pustiu şi nelucrat. Ajută-mă, coboară harul Tău peste inima mea însetată de Tine. O rugăciune particulară, personală, se poate face atunci, pe loc, în taina inimii tale. Este necesar şi un examen de conştiinţă; sunt anumite necazuri, avem anumite motive pentru care suntem împietriti.

De obicei, păcatele noastre ne împietresc. Am făcut nişte lucruri rele, avem nişte oameni pe care nu-i putem ierta şi astfel peste inima noastră este un înveliş gros de împietrire, din cauza acestei un împotriva aproapelui nostru. Să ne rugăm să sfâşie Dumnezeu aceste văluri, să ne deschidă iarăsi inima pentru tot ceea ce este folositor în jurul nostru. Atunci vom putea să lepădăm toată grija cea lumească. Această căintă pentru păcatele noastre şi această rugăciune tainică către Dumnezeu pot să sfâşie vălul de împietrire şi de nesimţire de care suntem cuprinşi.

— La un moment dat spun rugăciunea mecanic, fără să ajungă la sufletul meu. Parcă ar avea loc o tocire a rugăciunii. Există rutină în rugăciune?

— E bine s-o repetăm, atunci; să repetăm rugăciunea şi să facem un efort ca să ne gândim la ceea ce spunem. Să cerem de la Dumnezeu această grabnică prospeţime a rugăciunii – atunci, pe loc. Şi se va întâmpla ceva cu noi.

— Părinte, ce spuneţi despre cei care practică rugăciunea inimii, dar împărtăşesc o învăţătură străină de cea ortodoxă, de pildă yoga sau parapsihologie?

— Cred că Dumnezeu nu ascultă rugăciunile lor. Aceste practici sunt străine de neamul nostru, de mentalitatea noastră şi nu sunt născute prin Hristos şi

pentru Hristos. E un fel de făţărnicie a rugăciunii sau o înşelare. Amestecă lucrurile ca să ne pară că yoga, de pildă, e cu ştirea lui Iisus. Ca de la cer la pământ este deosebirea dintre acestea.

Există de asemenea vrăjitoare care ghicesc folosindu-se de anumite icoane. Este o înşelare a noastră dacă cerem vreo consultaţie de la vrăjitoare. Nu se poate împăca Duhul lui Dumnezeu cu minciuna, cu această făţărnicie. După fapta lor îi veţi cunoaşte pe aceşti oameni care amestecă rugăciunea lui Iisus cu yoga. Dacă ne uităm bine şi atent la viaţa lor, vedem că, de obicei, calcă pe alăturea; viaţa lor e alta decât cea creştină. Chiar în yoga se întâmplă nişte lucruri foarte discutabile, multe necuviinţe. Cei care fac yoga ştiu la ce mă refer.

— Căsătoria poate constitui în vreun fel o piedică în calea rugăciunii inimii?

— Poate constitui o piedică, dar eu cunosc persoane căsătorite care se roagă foarte rodnic cu această rugăciune. Adică eu cred că totuşi este posibil ca o persoană să se poată ruga chiar dacă este căsătorită, dacă are familie. Dacă reuşeşte să-şi convingă şi restul familiei să meargă pe această cale, atunci viaţa lor va fi mult mai uşoară şi mai frumoasă.

— Şi o ultimă întrebare: vă rugăm să comentaţi versetul biblic „Unde este comoara voastră, acolo este şi inima voastră”.

— Cred că nu-i nevoie de un comentariu complicat în această privinţă, dacă ne gândim că, într-adevăr, ce ne pasionează mai mult aceea ne atrage şi atenţia noastră.

Comoara presupune în primul rând bănuţul sau dolarul. Sunt oameni care n-au altă grijă decât de a se îmbogăţi. În vremea noastră sunt vreo trei categorii de oameni: oameni săraci, mijlocii şi foarte bogaţi. Cei foarte bogaţi cred că adeseori îşi au inima acolo unde le sunt banii; se gândesc cum să-i adune şi să-i pună unul peste altul, ca să-şi crească tot mai mult acest venit, această comoară. În timpul rugăciunii, în timpul citirii Sfintei Scripturi, a Filocaliei şi a altor texte binecuvântate, atenţia

lor se împarte între locul comorii şi mijloacele de a o spori şi ceea ce se spune în textele sfinte; iar adeseori mintea fuge mai mult acolo unde-i comoara materială, decât la locul unde-i comoara spirituală, adică ceea ce citesc pentru sufletul şi pentru mântuirea lor. De aceea se spune: cunde este comoara voastră, acolo este şi inima voastră>. Asta cred că o poate recunoaşte fiecare în propria sa viaţă.

Sfinţii au avut însă o altă gândire: Sfântul Antonie, de pildă, s-a degajat, s-a desprins total de averea aceasta pământească după moartea părinţilor săi; a împărţit averea la săraci şi singur, doar cu o desagă, a plecat la pustnicie. Avea un om care-i aducea din când în când nişte pesmeti şi puţină apă; iar de la toată cealaltă avere – căci era bogat, de pe urma părinţilor săi – şi-a desprins inima. Şi atunci nu avea cum să se mai gândească la această avere, la această comoară. Fiindcă nu mai exista, fusese împărţită la săraci, iar el avea alta în Împărăţia lui Dumnezeu. De aceea, unde era adevărata lui comoară, la Dumnezeu – pentru care vânduse tot – acolo era şi inima lui.

Aşa au făcut toţi aceşti lepădati de averi, oamenii lui Dumnezeu care tot timpul trăiau în rugăciune şi în meditaţie, cu mintea lipită de această realitate, dincolo de viaţa pământească, în veşnicie. Aveau inima unde era comoara, unde era Dumnezeu, unde era harul, unde erau Tainele, unde era bucuria pentru veşnicia de după moarte.

Conferinţă ţinută în

Aula Universităţii din Bucureşti.

14 XI 1996

Cuvinte la început de post

Postul, în general, este înfrânare şi cumpătare. Cumpătare la mâncare, la băutură, la vorba desartă şi de prisos; stăpânire de sine şi înfrânare de la orice lucru vătămător.

Atât Vechiul, cât şi Noul Testament, profeţii, apostolii şi toţi Sfinţii Părinţi pun foarte mare preţ pe practicarea postului trupesc şi sufletesc, urmărind astfel stăpânirea răutăţilor din noi.

Practic, nu este deloc uşor a te supraveghea mereu, a rezista ispitelor dinlăuntru şi din afară, a-ţi tăia voia, a-ţi smeri trupul şi sufletul, în dorinţa sinceră de a birui răul din tine şi de a te modela după voia lui Dumnezeu.

De aceea, truda postului este socotită ca o jertfă a sufletului şi a trupului adusă lui Dumnezeu şi în acelaşi timp este o dovadă că iubim pe Dumnezeu cu adevărat, împlinindu-l şi această străveche poruncă dată strămoşilor noştri încă de la începuturile lumii.

Postul deplin, postul creştin bine plăcut lui Dumnezeu este însoţit întotdeauna de rugăciune şi de milostenie, acestea fiind socotite de Sfinţii Părinţi ca aripi ale postului.

Accentul trebuie să cadă mai ales pe postul sufletesc. Dacă ne lăsăm robiti de pofte urâte, de patimi, cu toate că postim cu trupul, alungăm de la noi harul lui Dumnezeu şi pierdem răsplata postului.

Căci iată:

Unul posteşte, dar se ceartă şi se judecă cu fratele său, ca să-i răpească pe nedrept bunurile.

Altul posteşte cu trupul, dar se mânie, vorbeşte de rău, ocărăste şi defaimă pe aproapele său.

Celălalt are stomacul gol de hrană, dar inima îi este plină de răutate, de egoism, de invidie şi de gânduri spurcate. El nu mănâncă nici carne, nici lapte, dar ucide cinstea şi numele bun al confratelui său, prin calomnii, prin minciuni şi prin osândiri viclene.

„Nu ştiţi voi postul care îmi place?”

„Nu ştiţi voi postul care îmi place?”, întreabă Domnul prin prorocul Isaia”. Rupeţi lanţurile nedreptăţii, dezlegaţi legăturile jugului, daţi drumul celor asupriţi şi sfărâmaţi jugul lor. Împarte pâinea ta cu cel flămând, adăposteşte în casă pe cel sărman, pe cel gol îmbracă-l şi nu te ascunde de cel de un neam cu tine.

Atunci lumina ta va răsări ca zorile şi tămăduirea ta se va grăbi. Dreptatea ta va merge înaintea ta, iar în urma ta slava lui Dumnezeu. Atunci vei striga şi Domnul te va auzi; la strigătul tău El va zice: Iată-Mă!” (Isaia 58, 6 – 9).

Deci, dacă posteşti cu adevărat, deschide inima ta egoistă către cel nevoias şi, precum înfrânezi gura ta de la bucate, tot aşa înfrânează gura ta de la minciună, de la năpăstuire, de la osândire, de la clevetire şi de la tot păcatul care intră prin cuvânt.

Sfinţii Părinţi, marii învăţători şi asceţi ai lumii laudă foarte mult postul şi-l recomandă cu stăruinţă.

Iată câteva din cuvintele lor:

„Postul este sănătate şi pace a sufletului şi a trupului”.

„Postul este stingerea aprinderilor trupeşti, eliberarea de vise urâte, curăţia rugăciunii, paza minţii, uşa umilinţei, smerita suspinare pentru păcate, începutul şi temeiul a toată lucrarea cea duhovnicească, bine plăcută lui Dumnezeu”.

Iar Sfântul Vasile cel Mare adaugă:

„Dacă oamenii ar lua postul ca sfătuitor al faptelor lor, o pace adâncă ar domni în toată lumea. Nu s-ar mai răscula popoarele unele împotriva altora, nu s-ar mai făuri arme, n-ar mai fi tribunale şi nici închisori.

Pădurile şi pustiurile n-ar mai avea tâlhari şi viaţa oamenilor n-ar mai fi atât de plină de tristeţe şi de lacrimi, pentru că postul i-ar învăţa pe oameni să se înfrâneze nu numai de la anumite mâncăruri şi băuturi, ci i-ar învăţa să izgonească din viaţa lor: lăcomia, egoismul, destrăbălarea, viclenia, lenea şi orice patimă”.

Acestea sunt numai o parte din binefacerile şi din roadele postului, roade pe care le putem dobândi şi noi cu ajutorul harului dumnezeiesc şi cu strădania noastră statornică.

Fericiţi sunt creştinii care respectă cu sârguintă rânduiala celor patru posturi de peste an, împreună cu miercurile şi vinerile, cum făceau părinţii şi bunicii noştri, spre înnoirea trupului, luminarea sufletului şi schimbarea în bine a întregii noastre vieţi. Doamne ajută!

Articol publicat în nr. 2 al revistei „Schimbarea la Faţă”, editată de ASCOR Bucureşti, în noiembrie 1997

Dreapta socoteală

— Experienţa rugăciunii inimii

— Părintele Ioan Kulîghin în România. Întâlnirile de la Rugul Aprins

— Capcanele falsei credinţe – Însuşirile trăirii ortodoxe

— Discernământul. Cum va fi sub domnia Antihristului?

— Importanta duhovnicului – Credinţa tinerilor – Esenţialul

Vă rugăm să ne povestiţi câteva lucruri importante despre una sau două mari personalităţi duhovniceşti pe care le-aţi cunoscut.

— M-aş referi pe scurt la părintele rus Ioan Kulîghin, despre care am mai vorbit cu altă ocazie. L-am cunoscut pe vremea când se retrăgea din Rusia, îndată după război, când ruşii – ajutaţi de americani – au obligat armatele germane să se întoarcă din victoria lor. Părintele Ioan era în acea vreme duhovnicul mitropolitului Nicolae al Rostovului. Avea pe atunci aproximativ 60 de ani.

Părintele a intrat de mic în mănăstirea Obţină din nordul Moscovei. Ca frate – după cum spunea el – a trăit mai mult în schitul Obţină, care era aproape de mănăstire, lipit de ea.

După Revoluţie am avut dorinţa să văd unde a crescut părintele Ioan Kulîghin şi am fost până la mănăstirea Obţină. Este la marginea unei păduri. Biserica mare este astăzi restaurată, după ce comuniştii au ţinut în ea tractoare. Le-am povestit călugărilor de acolo despre părintele Ioan. Ei nu ştiau nimic despre el, deoarece părintele a fost luat la canal de comunişti când era doar frate de mănăstire. Le-am istorisit despre el, iar ei l-au scris în dipticele lor şi acum părintele este din nou acolo, la locul lui.

Experienţa rugăciunii inimii

La schitul Obţină erau doisprezece fraţi mai tineri şi patru duhovnici. În fiecare zi aceşti fraţi se spovedeau, iar duhovnicii îi ajutau să-şi simtă viaţa foarte luminoasă. Ca nişte păsări zburătoare se simţeau după spovedania

zilnică, ca nişte păsărele uşoare. Acolo ei practicau şi rugăciunea lui Iisus; după un timp nu mai erau nişte începători, erau trăitori!

În privinţa rugăciunii neîncetate – după cum se ştie – o problemă foarte importantă este coborârea minţii în inimă. Aceşti tineri, printre care era şi părintele Ioan Kulîghin, îşi însuşiseră pentru început doar prima parte a rugăciunii. Se rugau zilnic. Stăruind, până la urmă părintele Ioan şi-a însuşit această rugăciune cu tot ce are ea mai preţios: unirea minţii cu inima.

Pentru că, până când mintea nu coboară în inimă, omul este dublu: una gândeşte şi alta simte. Niciodată omul nu poate realiza în sufletul său o unitate adevărată. Când ajunge mintea în inimă, atunci omul ce gândeşte, aceea simte, aceea spune şi aceea face. Abia atunci se poate numi omul sincer! Până să ajungă la această înaltă stare duhovnicească, el te poate lăuda cu cuvinte foarte frumoase, pe care le auzi, dar în acelaşi timp, pe la spate, te poate înjura sau te poate vorbi de rău. Când a intrat mintea în inimă, atunci omul devine cu adevărat unitar şi sincer. Atunci inima devine curată. Cei curaţi cu inima – spune Fericirea a şasea – vor vedea pe Dumnezeu.

Dumnezeu îşi are locasul în inima de taină a omului. Acolo, în această inimă duhovnicească, este templul Duhului Sfânt din noi. Acolo stă Mântuitorul după botezul nostru. În acest lăcaş coboară şi mintea rugătorului, care până atunci este de obicei foarte umblăreată şi nestatornică.

Părintele Ioan avea această experienţă care este greu de agonisit; el şi-o însuşise deja şi aşa l-a apucat revoluţia rusească, pe când avea 17 – 18 ani. Atunci comuniştii i-au împuşcat sau i-au tăiat cu sabia pe toţi bătrânii din mănăstire, iar tineretul a fost arestat şi trimis la muncă forţată.

Cu această ocazie, părintele Ioan a fost scos din liniştea şi din bucuria zilnică pe care o trăia la Obţină şi a fost dus într-un şantier revoluţionar bolşevic – la un fluviu – unde se făceau fel de fel de lucrări, cum s-au făcut şi pe

la noi. Acolo erau foarte mulţi tineri, lume obişnuită, care înjurau şi blestemau toată această mişcare revoluţionară care era în Rusia. Părintele lucra atât de liniştit, încât a atras atenţia: „De ce eşti aşa de vesel, ce-ai păţit? Eşti un om cu o viaţă foarte chinuită aici”. Iar el răspundea simplu: „Al am pe Hristos, am totul. N-am niciun fel de tulburare”. Hristos era în inima lui şi-L simţea prezent acolo. Sigur că mulţi n-au înţeles, bietii oameni, fiindcă erau oameni tineri pe vremea aceea, cu preocupări ca şi cele ale multor tineri de astăzi. Aşa a trăit părintele Ioan în acea viaţă foarte cruntă, foarte grea până când a fost băgat la închisoare.

De la cei întemniţaţi comuniştii aveau prilejul să afle multe lucruri, pentru că omul constrâns în închisoare este silit să spună ce ştie şi ce nu vrea să spună. Obţină fusese un centru duhovnicesc foarte puternic; acolo veneau mulţi scriitori ruşi şi, fără îndoială, aceştia deveniseră între timp duşmanii revoluţiei. De aceea comuniştii voiau să afle cât mai multe lucruri de la tinerii care au trăit în Obţină. Aşa că părintele Ioan a fost stors de tot ce ştia el, la vârsta aceea, despre alte persoane care interesau securitatea rusească. După aceea a fost scos afară la muncă, apoi iar băgat în temniţă, aşa încât a cunoscut foarte bine închisoarea comunistă din acea perioadă.

Când s-a mai slăbit această prigoană bolşevică şi s-au folosit alte metode de supraveghere, s-a lăsat libertate mai multă şi Bisericii, astfel că şi mitropolitul Rostovului (de care se va lega destinul părintelui Ioan) a început să ducă o viaţă mai activă. Între timp nu mai erau preoţi, deoarece majoritatea fuseseră executaţi; rămăseseră cei care mai ieşeau din închisoare. Şi, fără îndoială, că părintele Ioan era unul dintre ei. El şi-a păstrat această integritate pentru că, datorită rugăciunii lui Iisus, nu s-a consumat prea mult, cu toate prigoanele şi suferinţele pe care le-a îndurat cât a fost închis.

Părintele Kulîghin era un om foarte integru şi avea o memorie foarte bună. Deoarece era foarte greu ca cineva să scrie şi să mai citească pe undeva câteva pagini creştine

– maşinile de scris şi tipăriturile fuseseră cenzurate şi strânse, încât nu se găseau cărţi duhovniceşti – părintele a fost obligat să înmagazineze, să ţină minte unele scrieri ale Sfinţilor Părinţi. Cum avea o minte foarte limpede, a reuşit să învete multe lucruri pe de rost. Cita – cum am auzit şi pe părintele Cleopa de la noi – cu foarte multă precizie scrieri din Sfinţii Părinţi filocalici. Şi, în acelaşi timp, ştiţi de ce era puternic cuvântul lui? Pentru că el trăia ce scriau Sfinţii Părinţi. Iar cuvântul lui era un cuvânt care impresiona şi atrăgea şi asta l-a convins şi pe Prea Sfinţitul mitropolit Nicolae ca să-l ia ca protopop al lui, deşi era necăsătorit. Părintele Ioan era astfel şi duhovnic, şi protoiereu al mitropolitului.

Părintele Ioan în România.

Întâlnirile de la Rugul Aprins

După un timp, balanţa războiului părea să se încline spre partea Germaniei care înainta cu rapiditate pe teritoriile Uniunii Sovietice. Însă până la urmă nemţii au fost obligaţi să se retragă, iar mitropolitul Nicolae a fugit din Rusia când a aflat că bolşevicii sunt din nou aproape de Rostov. Erau cu el părintele Ioan, un diacon, sora mitropolitului – care era maică – şi o prietenă a acesteia. După ce au ajuns în Bucureşti, mitropolitul a mers la Patriarhie, cum era şi normal. Pe vremea aceea era patriarh Prea Fericitul Nicodim Munteanul, care în tinereţe îşi făcuse studiile la Kiev, deci ştia foarte bine ruseşte; şi s-a înţeles cu mitropolitul Rostovului ca tot acest grup să fie cazat la mănăstirea Cernica, în casa Nifon.

Între timp, părintele Ioan – care era un om duhovnicesc autentic – s-a interesat unde ar putea să mai găsească un loc ca să-şi împrospăteze viaţa sufletească. Cineva l-a îndrumat către mănăstirea Antim (pe vremea aceea începuse deja Rugul Aprins).

Într-o bună zi a plecat singur de la Cernica spre Bucureşti. În oraş a întrebat, în tramvai, unde e mănăstirea Antim, iar un tânăr i-a răspuns în ruseşte: „Ştiu eu, vă conduc dacă aveţi nevoie, mă numesc Leontie, sunt

basarabean, ştiu şi ruseşte, şi româneşte, aşa încât pot să vă ajut”. Acel tânăr era un fost soldat din armata sovietică (era îmbrăcat civil atunci, armata fiind în descompunere). În acest fel a apărut părintele Ioan în mănăstirea Antim, pe când eram şi eu acolo, în anul 1945.

A venit la Antim într-o duminică seară, înainte de vecernie; şi atunci, după slujba vecerniei, se cânta ca şi astăzi Paraclisul Maicii Domnului. L-am invitat mai întâi la slujbă în biserică, iar după aceea am început să ne cunoaştem. Era prezent şi părintele Benedict Ghius, era şi fratele Andrei Scrima, ucenicul lui Anton Dumitriu – profesor de logică şi filosofie la facultate; era prezent şi Sandu Tudor, care, mai târziu, va deveni părintele Daniil Teodorescu (el a fost de fapt iniţiatorul Rugului Aprins). Aşadar părintele Ioan, într-o duminică seară din octombrie, a făcut cunoştinţă cu acele persoane. A rămas noaptea la noi şi după aceea, timp de doi ani, a venit în fiecare sâmbătă seara, ca să fie şi la priveghere. Slujea cu noi împreună şi, după Sfânta Liturghie de a doua zi, rămânea, iar seara participa la această şedinţă a Rugului Aprins.

La aceste întâlniri era de obicei mai întâi o conferinţă despre Rugul Aprins – care este un simbol atât al Maicii Domnului, cât şi al rugăciunii neîncetate –, iar după aceea, sub formă de seminar, erau întrebări şi desigur răspunsuri. Părintele Ioan era şi el prezent.

Conferinţele se ţineau în biblioteca mănăstirii (în partea dreaptă a incintei); întotdeauna sala şi scările erau ocupate cu auditoriu.

Odată, când a început partea a doua cu întrebările, părintele Ioan a completat un răspuns cu câteva sfaturi referitoare la rugăciunea lui Iisus. După aceea a devenit o persoană foarte importantă şi aproape la fiecare şedinţă din duminicile care au urmat era şi el întrebat în chip deosebit. Ştia foarte multe lucruri, povestea frumos, în limba rusă bineînţeles, iar fratele Leontie traducea.

Astăzi unii scriu despre Rugul Aprins închipuindu-şi fiecare cam ce am discutat, ce probleme au fost abordate la acele conferinţe.

Adevărul este că principalele probleme despre care se vorbea – din punct de vedere practic, istoric şi mistic – au fost Sfânta Liturghie şi viaţa liturgică din Sfântul Altar, precum şi rugăciunea lui Iisus. Aşadar, de la Sfântul Altar la altarul inimii. Pentru că, aşa cum se spune şi în imnul-acatist al Rugului Aprins, „inima este liturghisitorul cel adevărat”. Adică în fiecare din noi există şi se săvârşeste continuu o liturghie lăuntrică. Acesta este idealul.

Un ideal uşor de împlinit dacă în inimă există râvnă pentru rugăciunea lui Iisus. Miezul întâlnirilor Rugului Aprins a fost, de fapt, aprofundarea şi explicitarea rugăciunii inimii.

Despre Rugul Aprins, după cum ştim foarte bine, se istoriseşte în Sfânta Scriptură. Moise prorocul, fugit din Egipt, a ajuns la muntele Sinai şi a văzut acolo, chiar în faţa sa, un rug ca un pom, care ardea încontinuu, fără să se mistuie. Acest rug este simbolul Maicii Domnului. Deşi foc ceresc era Iisus Hristos, Maica Domnului a rămas nearsă, însă îndumnezeită prin Pruncul Sfânt. Pentru noi, cei care după 1945 ne-am ales acest simbol drept patron sfânt al întâlnirilor de la Mănăstirea Antim, Rugul Aprins era şi simbolul rugăciunii neîncetate. Cine se roagă neîncetat se aseamănă cu acel rug care ardea şi nu se mistuia. Creştinii care practică cu adevărat rugăciunea inimii îşi păstrează propria identitate, deşi sunt uniţi cu Dumnezeu, sunt mereu uniţi cu El prin harul, prin focul Lui, prin acea nesfârşită vâlvătaie de lumină şi putere. Cu cât aceşti rugători ard mai mult pentru rugăciunea lui Iisus, cu atât devin mai luminoşi şi mai apropiaţi de Dumnezeu.

În ianuarie 1947 părintele Ioan a fost arestat de armata sovietică la mănăstirea Cernica – împreună cu fratele Leontie – şi dus în Bucureşti la tribunal, judecat şi băgat în închisoare. Cu el erau întemniţaţi şi români. Prin aceştia părintele ţinea legătura cu noi. Unii se eliberau, veneau pe la noi şi ne aduceau vesti sau anumite lucruri de la părintele Kulîghin. Atunci închisorile erau mai puţin severe decât în perioada ce a urmat; mai târziu, când am

fost şi noi anchetaţi şi închişi, viaţa la puşcărie şi la securitate a devenit foarte aspră.

Părintele Ioan a fost condamnat să aleagă între închisoarea pe viaţă şi pedeapsa cu moartea. Părintele a ales închisoarea pe viaţă. Spunea că în temniţele comuniste sunt foarte mulţi oameni descurajaţi care cred că totul se termină acolo, în puşcărie, iar el poate să-i ajute, să le ridice moralul. Şi a preferat închisoarea pe viaţă. Însă a fost transferat de la Bucureşti la Odessa, iar acolo, la un moment dat, pentru cuminţenia, bătrâneţea şi trecutul lui, a fost scos din celulă în curtea închisorii, la aer (aerul a contat foarte mult pentru cei care au fost închişi). Era un fel de parc în acea curte şi el se ocupa cu îngrijitul florilor. Părintele Ioan a murit în cele din urmă în temniţa de la Odessa. Dumnezeu ştie unde este înmormântat acolo, dacă mai există ceva din trupul lui. Aceasta este pe scurt viaţa unui mare duhovnic pe care l-am cunoscut, părintele Ioan Kulîghin.

— Puteţi să mai adăugaţi şi alte lucruri referitoare la portretul interior al părintelui Ioan?

— Era un om foarte luminos la minte. Când îl vedeai, ţi se părea că nu dai niciun ban pe el, nu-ţi dădeai seama ce valoare duhovnicească are. Era micuţ, blond, cu ochii albaştri, purta o îmbrăcăminte simplă; era foarte modest. Dar când te apropiai de el şi-l întrebai nişte lucruri, răspundea magistral, întrucât era plin de acest mare har al rugăciunii neîncetate.

De mai mulţi ani la părintele Ioan chemarea Domnului coborâse din minte în inimă; el se ruga şi când vorbea, şi când mânca, şi când mergea. Rugăciunea era pentru el ca şi respiraţia. Şi în somn se ruga... O ştiu chiar de la el; eu îl găzduiam în chilia mea de sâmbătă până luni şi vorbeam cu el multe lucruri care mi-au fost cu adevărat de mare folos.

Odată l-am ispitit: părintele vorbea foarte aprins cu cineva despre grozăviile pe care le întâlnise în temniţele comuniste din Rusia, iar eu i-am pus mâna pe umăr şi l-am întrebat: „Părinte Ioan, acum te rogi?". Şi mi-a răspuns

simplu: „Da, părinte, mă rog”. Până atunci nu întâlnisem un preot sau un mirean care să spună această rugăciune cu adevărat neîncetat.

Cunoştea toate volumele din Filocalie, cita texte lungi din ele şi, mai ales, era un rugător adevărat; avea această rugăciune neîncetată care se fixase în inima lui. Şi nu există o bucurie mai mare pentru o persoană decât aceea pe care o simte atunci când rugăciunea lucrează în inima ei.

— Părinte Sofian, v-aţi născut şi aţi trăit mai mulţi ani în Basarabia şi de aceea poate ne lămuriţi mai bine o problemă: din mijlocul poporului rus au ieşit mari personalităţi duhovniceşti, cum ar fi părintele Ioan Kulîghin pe care l-aţi cunoscut. Nu mai vorbim de sfinţii apreciaţi astăzi în întreaga lume, precum Sfântul Serafim de Sarov, Sfinţii de la Lavra Pecerska sau Sfântul Siluan Athonitul. În acelaşi timp însă tot ruşi au fost şi cei care ne-au furat Basarabia, nordul Bucovinei, tezaurul (iar acum nu vor să ni le mai dea înapoi); tot ruşi au fost şi cei care au deportat sau au omorât mii de români. Cum se explică faptul că în mijlocul aceluiaşi popor există simultan aceste două extreme, oameni radical deosebiţi?

— Poporul rus este un popor mare, un popor uriaş, aşa încât au loc laolaltă şi sfinţii, şi oamenii fără suflet.

— Puteţi să ne mai spuneţi câteva cuvinte şi despre alţi mari duhovnici pe care i-aţi cunoscut?

— As mai spune câteva cuvinte despre părintele Gheorghe Rosca, la care m-am spovedit aproximativ zece ani. Şi domnul profesor Virgil Cândea s-a spovedit la Prea Cucernicia sa. Părintele Rosca a fost un preot de mir foarte cult. Ştia bine ruseşte şi a tradus în limba română mai multe scrieri cu adevărat folositoare, printre care as aminti în primul rând Zbornicul. Era tot basarabean. Cunoştea foarte multe lucruri practice şi duhovniceşti. Şi mai ales era un duhovnic foarte priceput, un bun îndrumător al rugăciunii inimii.

Mai amintesc pe părintele Ghelasie (care era un fel de pustnic) şi pe părintele Teodosie; la ei m-am spovedit

cât timp am făcut seminarul la mănăstirea Cernica (între anii 1932 – 1940). Înainte de 1945 la mănăstirea Sfântului Calinic a fost o viaţă duhovnicească înaltă, datorată în special monahilor bătrâni, printre care erau şi aceşti doi sfătuitori foarte buni. Pentru noi, elevii de atunci, aceşti părinţi erau nişte oameni deosebiţi.

Un alt mare duhovnic şi un om cu un suflet foarte bun a fost părintele Benedict Ghius. Părintele Benedict a primit de la părintele Ioan Kulîghin o binecuvântare specială, egală cu o iniţiere în rugăciunea lui Iisus.

Între cei 16 arestaţi (din noaptea de 13 – 14 iunie 1958) şi condamnaţi la ani grei de temniţă (pentru „activităţi de uneltire" în cadrul organizaţiei Rugul Aprins), au fost, în primul rând, părintele Daniil Teodorescu şi părintele Benedict Ghius – iniţiatorii acestei mişcări creştine, care întreţineau flacăra Rugului Aprins, ce ardea şi nu se mistuia.

Cu ocazia acestor şase ani de închisoare am reuşit să înţeleg mai bine suferinţa întregului popor românesc, deoarece în viaţa de temniţă am întâlnit oameni din toate categoriile sociale.

Cei care am participat la conferinţele de la Antim ne-am revăzut cu toţii pentru prima dată de la arestare la proces, în sala de judecată a Tribunalului Militar Bucureşti, apoi la Jilava. La Aiud nu ne-am văzut decât parţial. Tot parţial ne-am reîntâlnit peste patru ani, în colonia de muncă silnică de la Salcia, aproape de Brăila.

Cât am stat la Jilava – înghesuiţi într-o celulă mare, cu pereţii înnegriti de păcură –, unde, în afară de noi, mai erau mulţi alţi oropsiti, părintele Benedict, luminos la chip, s-a impus de la început, prin cuvântul său blând, convingător şi înţelept, ca o mare mângâiere pentru toţi cei de fată – civili, ofiţeri, preoţi, medici, monahi, tineri şi vârstnici – încât uitam cu totul de mizeria în care ne aflam.

După cei patru ani de viaţă aspră şi grea de la Aiud, viaţă statică, de celulă, în condiţii de mizerie şi de exterminare, am fost scosi la muncă silnică. În regimul de la Aiud era interzisă orice activitate, cât de neînsemnată.

Trebuia să stai fără să faci nimic. Şi era foarte greu să nu ai voie să lucrezi. În regimul de muncă silnică, dimpotrivă, trebuia să munceşti fără pic de odihnă.

În colonia de muncă silnică de la Salcia ne-am revăzut cu părintele Benedict şi cu alţi colegi de la Rugul Aprins, timp de mai bine de doi ani. Mai ales duminicile, se formau grupuri în curtea închisorii şi în fiecare grup se afla măcar un preot (la Salcia eram în jur de o mie de deţinuţi, dintre care o sută eram preoţi ortodocşi). Grupul cel mai mare dintre toate era cel din jurul părintelui Benedict.

Se ruga pentru toţi, apoi ne vorbea din Sfânta Scriptură, din Sfinţii Părinţi, din istorie şi din propria sa viaţă. Ne vorbea din bogătia inepuizabilă a cunoştinţelor sale şi din plinătatea inimii sale stăpânite de har. Cuvintele părintelui pline de lumină şi de îmbărbătare mergeau direct la inimă, ca o adevărată hrană duhovnicească, bucurându-ne şi întărindu-ne, încât suferinţele închisorii le suportam mult mai uşor, sporindu-ne în acelaşi timp şi încrederea în Dumnezeul părinţilor noştri.

— Ce ne puteţi spune despre Sandu Tudor, cel care a fost principalul iniţiator al mişcării duhovniceşti a „Rugului Aprins”?

— Era un om cu un suflet frumos şi foarte dinamic, gândea mereu lucruri noi. Era curios, în sensul bun al cuvântului, adică era un veşnic căutător. Sandu Tudor avea un stil direct şi nu prea puteai să faci compromisuri cu el. Ţi-o spunea direct în faţă, fără vreun ascunziş. După ce s-a călugărit a devenit şi mai direct.

Am fost la el acasă înainte de a se călugări. Avea o bibliotecă impresionantă – pe care i-au risipit-o comuniştii – şi era foarte cult. Foarte cult! Dacă aveai vreo îndoială, după ce discutai cu el ţi-o lămureai. Citea ultimele cărţi apărute în special din literatură, chiar şi după ce a ajuns la mănăstirea Antim.

Alexandru Mironescu îi spunea odată: „Mă, Sandule – erau prieteni vechi –, tu eşti un om de nesuferit, dar eşti extraordinar!”. Aşa era. Trebuia să-i înduri mai multe

accente prin care îţi spunea că eşti un prost şi alte asemenea, dar, în acelaşi timp, avea un fel de a fi care te făcea să treci peste tot ce-ţi spusese şi ajungeai în cele din urmă să-l îndrăgeşti.

După ce s-a călugărit a devenit foarte simplu, în mâncare, în toate. În închisoarea de la Aiud ne-am întâlnit o singură dată; ne-am zâmbit unul altuia, dar n-am putut să vorbim nimic. În cele din urmă, părintele Daniil – nume pe care şi l-a luat atunci când a îmbrăcat schima cea mare – a devenit martir şi s-a dus cu rugăciunea inimii în Împărăţia lui Dumnezeu. El a fost ajutat şi sfătuit foarte mult în această lucrare a rugăciunii neîncetate de către părintele Ioan. Atât Sandu Tudor, cât şi Vasile Voiculescu au căpătat în mod autentic rugăciunea lui Iisus, pentru că au căutat-o şi şi-au însuşit-o din toată inima.

Capcanele falsei credinţe

— Părinte arhimandrit, cum să înţelegem cuvântul Sfântului Siluan Athonitul: „Tine mintea în iad şi nu deznădăjdui”?

— Sfântul Siluan a scris o carte care i s-a comandat de sus; i s-a poruncit să scrie ceva despre viaţa duhovnicească. În ea vorbeşte despre har, despre rugăciune, despre smerenie, despre Maica Domnului... Sunt nişte lucruri extraordinar de frumoase. Mi se pare că este o carte cu adevărat inspirată, de o înălţime spirituală aproape egală cu Sfânta Scriptură.

Aici găsim şi acest cuvânt despre care aţi întrebat. E un cuvânt mai greu.

Eu am aflat – şi nu e deloc o noutate – că iadul nu este undeva în afară de pământ, ci este undeva chiar în pământ. Şi aceasta am aflat-o din catavasia a şasea a învierii care spune aşa: „Pogorâtu-Te-ai în cele mai de jos ale pământului”.

Mântuitorul, după ce trupul Său a fost răstignit pe cruce, a coborât sufletul Său în iad şi i-a scos pe toţi drepţii care erau acolo, undeva în pământ. Trupul Său a fost prohodit şi îngropat, pus sub peceţi, iar sufletul Lui a coborât în iad. Există o rugăciune care explică foarte

frumos ce s-a întâmplat atunci: „În mormânt cu trupul, în iad cu sufletul, ca un Dumnezeu, în Rai cu tâlharul şi pe scaun împreună cu Tatăl şi cu Duhul ai fost, Hristoase, toate umplându-le, Cel ce eşti necuprins”. Adică Mântuitorul este prezent în aceste locuri după moartea Sa de pe cruce.

Iadul este însă şi pe pământ. Deci, există în pământ dar şi pe pământ, încât noi suntem obişnuiţi cu el. Iadul şi-l fac mulţi dintre trăitorii acestei lumi atunci când duc o viaţă fără frică de Dumnezeu, el devine astfel descurajant, devine nimicitor. Dar a suporta iadul pe pământ cu această încredere în Dumnezeu este un lucru foarte necesar pentru viaţa noastră. Trăim cu această încredere că iadul va avea un sfârşit (şi astfel vom fi cu adevărat liberi şi vom putea cu adevărat să ne ocupăm de viaţa noastră lăuntrică), în ciuda descurajării pe care ne-o aduce diavolul – pentru că el este în iad, dar este şi în lume. Este prinţul lumii care a câştigat foarte mulţi pământeni pentru frăţia lui.

Pe toţi cei care suntem încă în lume, diavolul ne vânează şi încearcă să ne acapareze şi să ne atragă în împărăţia lui, împărăţia întunericului şi a morţii, pentru a se distra cu noi chinuindu-ne. Însă, cerând ajutorul lui Dumnezeu, rezistăm şi învingem această tendinţă lacomă a diavolului de a cuceri făptura lui Dumnezeu.

— Părinte Sofian, pentru un tânăr care doreşte să se apropie de Biserică pot apărea diferite capcane spirituale şi am dori să ne spuneţi câteva cuvinte despre trei dintre acestea. Prima ar fi pietismul. Unii definesc pietismul ca un amestec sentimentalist de superstiţii şi de exagerări ale unor lucruri neimportante. Ce ne puteţi spune despre pietism şi cum să ne ferim de el?

— Noi urmărim în viaţă să ne menţinem pe calea ortodoxiei care este lumina credinţei noastre, lumina lui Hristos şi care ştim sigur că ne conduce către Împărăţia lui Dumnezeu. Celelalte surogate ale ortodoxiei nu le luăm în seamă şi de aceea le recomand tinerilor să nu alunece în superstiţii şi în astfel de mişcări cum este pietismul.

Pietate, evlavie adevărată, aceasta e cu totul altceva, este calea pe care trebuie să o urmeze un tânăr ce-şi doreşte mântuirea. Nu ne interesează pietismul, de aceea nici nu vorbesc despre el.

— O altă ispită ar fi intelectualismul în care credinţa apare mai mult ca o problemă interesantă de cultură şi nu, în primul rând, ca un act de trăire.

— Şi cultura aceasta, oricât ar fi ea de înaltă, este amestecată cu mândrie; iar mândria este aruncată în lume de duhul minciunii, adică de diavol. El este foarte savant. Diavolul ştie foarte multă filosofie, foarte multă teologie şi impresionează cu ştiinţa lui, însă această ştiinţă îl ţine mereu rece fată de Dumnezeu. Mintea lui este încremenită în cunoaşterea pe care o are; tot la fel se întâmplă şi cu prietenii săi, intelectualii orgoliosi, mai ales ateii. Ştiu de toate şi rămân mai departe închişi în ştiinţa lor, fără nicio deschidere către Dumnezeul cel adevărat, cel viu. Sunt morţi pentru Dumnezeu şi pentru ei înşişi. Rămân închişi în această ştiinţă şi impresionează pe cei care au aceleaşi preocupări.

Cu toată această filosofie a lor şi cu toată această intelectualitate înaltă, sunt ca o trâmbiţă care sună puternic, dar lumea nu este atrasă de asemenea sunete. Nu este o melodie anume, ceva care să placă, este un strigăt adeseori uscat, încât, de multe ori, acest intelectualism – chiar când vine în contact direct cu credinţa şi trăirea creştină – nu se împacă cu învăţătura lui Hristos, în general, şi cu trăirea creştină, în special; le refuză. Îi convine să rămână într-o uscăciune intelectuală; cei care sunt obişnuiţi cu ea sunt mulţumiţi să asculte această depănare de cunoştinţe şi de probleme ale intelectului, ale minţii, dar rămân mereu uscaţi în această formă de cunoaştere seacă pentru suflet şi pentru viaţa întru Hristos.

Intelectualismul nu are valoare duhovnicească, pentru că cei care suferă de o asemenea insuficientă sunt mereu în afara comuniunii cu Dumnezeu, ca şi diavolul, care este foarte savant, însă nu poate face niciodată parte

dintre prietenii lui Hristos. Prietenii lui Hristos sunt sfinţii care aveau foarte multe cunoştinţe duhovniceşti, dar în acelaşi timp le trăiau şi păstrau în suflet bucuria dumnezeiască a harului, care îi făcea fericiţi cu adevărat.

— O altă capcană pentru tinerii care doresc să se apropie de Biserică, o capcană mai nouă, este criticismul. Unii susţin că trebuie să criticăm cât mai mult pentru ca lucrurile să fie mai dinamice, altfel ele pot să înlemnească; dacă vom critica, va apărea ceva nou, ceva viu. Cum vedeţi Sfinţia voastră această problemă?

— Această problemă o văd mai simplu. Pentru mine această critică repetată se confundă adeseori cu judecarea aproapelui. Adică, criticismul este o pornire împotriva poruncii evanghelice de nu a judeca pe aproapele meu.

Între anumite limite poate fi necesară şi această critică, însă ea trebuie să fie obiectivă, să fie cinstită. De obicei, judecarea aproapelui se face în lipsa celui judecat şi de multe ori este greşită, falsă. Se judecă şi se condamnă în lipsă şi pentru asta este un păcat. Pentru că, ni se spune în Scriptură: „a Mea este judecata"; adică numai Dumnezeu are această putere şi această calitate de a judeca pe fiecare dintre noi, iar judecată Lui este corectă cu adevărat. Dumnezeu este fără greşeală şi este singurul care ştie tot ce se întâmplă cu fiecare persoană şi cu toţi laolaltă.

Când cineva critică pe altul care nu-i de fată, îi spune păcatele lui pe care le ştie; dar cel care e socotit vinovat şi păcătos are şi el conştiinţă şi astfel se poate reabilita înaintea lui Dumnezeu prin pocăinţă. Cel care judecă nu poate pătrunde mai mult decât ceea ce vede sau aude şi de aceea el poate să rămână în greşeala aceasta că l-a osândit, iar cel vinovat se poate îndrepta. Dumnezeu îl primeşte pe acesta din urmă, iar cel care a judecat este osândit pentru călcarea poruncii de a nu judeca pentru a nu fi judecaţi (Matei 7, 1).

Însă critica de care aţi pomenit la început este şi necesară, pentru că un om nu poate mereu să vadă totul în jurul lui. De aceea câteodată sunt necesare mai multe

minţi pentru a rezolva o problemă, iar o critică cinstită, făcută cu dragoste şi sinceritate, poate aduce ceva folositor. Poţi critica ce nu-i bun, dar trebuie să aduci în locul acestui element greşit ceva pozitiv. Şi atunci se poate colabora pentru a se ajunge la un adevăr întreg, nu un adevăr ştirbit sau un adevăr insuficient.

Însuşirile trăirii ortodoxe

— Părinte, cum îi convingem pe tineri să vină la Biserică?

— Le propunem să facă o experienţă, dacă tinerii sunt sinceri şi caută cu adevărat ceva. Pentru că viaţa obişnuită, viaţa de plăcere pe care o are un tânăr în jurul lui nu îi este suficientă şi simte deseori un gol înăuntrul lui; asta o simte şi fără să-i spun eu. Cum îşi poate umple acest vid lăuntric? Trebuie să caute ceva. Dacă-i uşuratic, va rămâne cu golul acesta până în golul mormântului. Dar dacă este serios în ceea ce caută, va găsi ceva care să-i vindece această neputinţă sufletească. Deci sinceritatea îi trebuie în conştientizarea şi rezolvarea acestei insuficiente personale.

De obicei, pe noi ne interesează – conştient sau nu – mulţumirea sufletească, dar nu mulţumirea aceasta pe care o ai după ce mănânci şi bei şi petreci şi te desfătezi în alte păcate, nu această mulţumire; tânjim după acea mulţumire sufletească care să ne însoţească permanent în viaţă. Căutăm ceva care să ne ajute să crestem sufleteşte. Spre exemplu, poţi să cunoşti toată ştiinţa care există în lume şi nu eşti totuşi mulţumit şi atunci cauţi altceva.

Un loc unde se găseşte această împlinire sufletească este Biserica, pentru că acolo se spun şi se cântă nişte adevăruri lăsate special în lume pentru a umple golul nostru lăuntric. De la altar sau de la strană nu se spun nişte idei oarecare, ci vorbesc aici trăitori creştini care au aflat această sursă, acest izvor de cunoaştere ce îi împlineşte, fiindcă le răspunde la problemele lor.

După aceea, bineînţeles că Biserica te îndeamnă să citeşti cel puţin Noul Testament. Citeşti Evangheliile, scrierile Sfinţilor Apostoli. Citeşti că Sfântul Pavel a fost un

rătăcit, a fost duşmanul lui Hristos şi s-a întâlnit cu Hristos pe drumul Damascului. Dar anumite persoane care-L caută cu sinceritate pe Dumnezeu se pot întâlni cu El nu numai în Noul Testament, ci şi pe un alt drum al Damascului.

Sau tânărul se poate întâlni cu un duhovnic şi poate îl îndeamnă Dumnezeu să se spovedească şi atunci – tot în Biserică – găseşte calea cea mai profundă prin care poate afla pacea sufletească.

— Cum să înţelegem cuvintele Mântuitorului „milă voiesc, iar nu jertfă>?

— Jertfa este un act prin care dăruieşti din ceea ce ai. Pe vremea aceea, la temple, erau jertfele de animale. Omul avea oricând o pasăre sau un animal pentru jertfă. Mântuitorul ne spune însă că mai scumpă este înaintea lui Dumnezeu dragostea.

Este şi foarte greu să dobândeşti această dragoste, care este de fapt mila. Dumnezeu caută totdeauna ceva viu, ceva personal în jertfă, iar jertfa de animale era un lucru foarte cunoscut, uzat. În multe cazuri aceste jertfe ajunseseră să se facă nu din dragoste, ci din rutină; nu era ceva viu, nu era ceva din inimă, din sufletul credincioşilor. Jertfa în sine este ceva uscat, nu are mare valoare. Dacă jertfa însă este unită cu mila, atunci ea este bine primită de Dumnezeu.

— Dacă ar fi să enumeraţi principalele însuşiri ale ortodoxiei, pe care dintre ele le-aţi pune primele?

— Smerenia şi dragostea! Cele pe care le recomandă Mântuitorul: „învăţati-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi găsi odihnă sufletelor voastre”. Domnul nostru Iisus Hristos ne îndeamnă aici să încercăm să dobândim smerenia şi dragostea, care sunt atributele lui Dumnezeu. De aceea cred că cu aceste două virtuţi se poate începe descrierea ortodoxiei.

Discernământul.

Cum va fi sub domnia Antihristului?

— Întrucât trebuie să ne lămurim şi să-i lămurim pe cei din jurul nostru asupra anumitor fenomene care au tangentă cu viaţa Bisericii, vă rugăm să ne sfătuiţi cum să

ne raportăm la unele din acestea. De exemplu, cum să ne raportăm la mişcarea legionară?

— Mişcarea legionară a apărut în perioada interbelică. Legionarii au arătat o măsură pe care puteau să o arate atunci, crezând în Dumnezeu şi apărând credinţa creştină. Şi făcând şi fapte creştine. Însă aveau nişte greşeli: această grabă de a sfinţi pe oameni şi, dacă unii nu ascultau de acest imperativ al lor, atunci le curmau viaţa. Cam aşa erau şi asta a fost o greşeală capitală.

Pentru întoarcerea omului la o viaţă creştină trebuie şi timp, şi exemplu. Dacă acestea două nu există, e foarte greu să converteşti pe un ateu sau pe un om indiferent. Şi de aceea legionarii n-au putut schimba în bine prea multă lume. Au convertit nişte fiinţe adeseori cu inimi curate şi i-au atras la mişcarea legionară; însă prea multă lume – cum ar fi o parte din oamenii cu spirit critic, care se gândeau la mai multe aspecte şi la anumite adevăruri – nu au putut să convingă.

De aceea trebuie să ai în această problemă o capacitate deosebită care – în limbajul nostru bisericesc – se cheamă dreapta socoteală. Dacă nu avem acest echilibru în gândirea şi în viaţa noastră, facem lucrurile imperfect, adică nu vedem o anumită latură a problemei care poate să fie chiar cea esenţială. Dar dacă avem această dreaptă socoteală, vedem lucrurile în ansamblul lor. Şi atunci mergem pe o linie pe care pot să meargă şi alţii cu succes, pentru că e o linie deplină, care mulţumeşte pe om din toate punctele de vedere sau din majoritatea acestor puncte de vedere. Altfel, lucrurile grăbite nu prind.

Deşi Căpitanul a fost un om echilibrat, după moartea sa au rămas în lume nişte principii nedefinite şi netălmăcite. Apoi legionarii au ajuns pentru un timp foarte scurt la conducerea tării; însă atunci au intrat în această grupare nişte elemente negative, fără sinceritate, chiar elemente care au vrut să compromită mişcarea. Legionarismul a eşuat în cele din urmă şi a ajuns la ceea ce se ştie că a ajuns: o mişcare teroristă şi periculoasă.

— Aţi făcut parte din mişcarea legionară?

— Nu! Erau lucruri diferite. În general, legionarii aveau un stil repezit şi voiau să schimbe societatea din temelii, iar noi eram într-un cadru duhovnicesc şi voiam, în primul rând, să ne schimbăm pe noi înşine. Nu se potrivea duhul nostru cu duhul lor.

Mişcarea legionară a avut şi părti bune, dar şi părti discutabile. Din punct de vedere creştin, principala greşeală a legionarilor au fost, din păcate, cele câteva crime pe care le-au comis. Eu cred că spre sfârşitul vieţii chiar Codreanu şi-a dat seama de acest lucru. El devenise tot mai îngândurat şi tot mai spiritualizat. Dacă nu ar fi fost omorât, Căpitanul ar fi încercat să reorienteze mişcarea pe o direcţie mai smerită, mai creştinească. Cei care au venit după el nu au înţeles însă cu adevărat necesitatea unor asemenea schimbări; dimpotrivă, ei au mers cu violentele mai departe şi le-au amplificat.

— Părinte, unii spun că şi voievodul Ştefan cel Mare, vrând să apere credinţa şi neamul, a comis violente. Şi totuşi a fost canonizat de Biserica Ortodoxă Română.

— În primul rând Sfântul Stefan a avut o căintă foarte puternică pentru păcatele pe care le-a făcut. O asemenea căintă îl poate conduce pe orice om la sfinţenie. Nu trebuie uitat că voievodul a avut un duhovnic sfânt (pe Cuviosul Daniil Sihastrul) la care se spovedea cu frică de Dumnezeu şi cu care se sfătuia tot timpul. De asemenea, Sfântul Stefan a ridicat multe biserici şi mănăstiri care au rămas până astăzi. Un lucru foarte important este că el a reuşit să apere creştinătatea de pericolul musulman, cu smerenie, cu încredere şi cu multe jertfe.

— Cum să ne raportăm la ecumenism, mişcarea ecumenică?

— Nu prea sunt eu convins de această problemă…

Multă lume credincioasă nu este mulţumită de faptul că la noi în ţară se recomandă să se facă slujbe religioase în comun cu neortodocşii, mai ales cu sectanţii. Şi se întreabă credincioşii noştri cum se poate să se facă o Sfântă Liturghie sau o altă slujbă alături de sectanţi care

exclud pe Maica Domnului din cultul creştin! Ei resping Sfânta Cruce, icoanele, sfinţii, martirii – toţi cei care au murit pentru Hristos, toţi cei care L-au slujit pe Hristos în viaţa aceasta şi pe care-i numim prietenii lui Hristos, cum îi numeşte însuşi Mântuitorul. Cum se poate face o Sfântă Liturghie fără Maica Domnului, sau fără Sfânta Cruce, sau fără sfinţi, sau fără Taine, sau fără Sfânta Euharistie? Acesta este un aspect negativ. Suntem obligaţi să participăm la asemenea slujbe.

Pe de altă parte, ni se spune că ecumenismul este de folos într-un fel pentru cunoaşterea ortodoxiei de către celelalte culte.

Ortodoxia este viaţa integrală a creştinismului. Noi am păstrat şi încercăm să respectăm de la început tot ceea ce recomandă Mântuitorul, Sfinţii Apostoli şi Sfinţii Părinţi.

Se poate însă şi pe alte căi să fie cunoscută credinţa ortodoxă: prin conferinţe sau lucrări scrise. Dar aşa, ca să slujeşti cu sinceritate lui Dumnezeu şi să vezi în acelaşi timp că celălalt se scarpină în cap sau că îi este dor de o ţigară…

De aceea în privinţa ecumenismului şi a mişcărilor ecumenice sunt în această stare de nedumerire şi aştept cu timpul să mă lămuresc…

— Cum să ne raportăm la aşa-zisa intrare în Europa, mai ales că acum ni se impune, ca o condiţie la această integrare, să legalizăm homosexualitatea?

— Da, aceasta este o problemă foarte spinoasă pentru mine. Şi pentru întreaga Europă. Desigur, de la Europa Occidentală avem de învăţat şi nişte lucruri frumoase cu adevărat, dar nu atunci când este vorba să acceptăm nişte păcate. Mai ales când sunt în discuţie nişte patimi despre care Biblia de la început ne spune că sunt atât de periculoase încât, pentru a se pedepsi asemenea spurcăciuni, se coboară îngeri din cer ca să ardă, să desfiinţeze nişte oraşe împreună cu locuitorii lor şi să se aleagă de ele numai fum de pucioasă… Am fost până la Marea Moartă, am băgat degetul în apă şi l-am pus pe limbă; e o apă groasă, amară şi pe acolo miroase a sulf.

Atât a mai rămas din civilizaţia celor două oraşe (Sodoma şi Gomora), despre care ni se povesteşte în Vechiul Testament. Vedem astfel cât dispreţ arată Dumnezeu pentru asemenea păcate.

Pentru nicio altă patimă nu se coboară cineva din cer ca să aducă pedepse. Şi tocmai cu astfel de păcate ne cere Europa „civilizată” şi mândră ca să ne spurcăm neamul nostru. Au mai făcut oamenii asemenea greşeli (că homosexuali au fost şi sunt la noi, fără să fie legiferaţi de Parlament), dar ele sunt probleme de spovedanie, de canon. Dacă însă sunt legalizate aceste patimi, le faci fără grijă, sub acoperirea <Sfântului Parlament>. Politicienii noştri sunt liberi să facă ce vor; iar ei, netinând seama de credinţa şi spiritualitatea acestui neam, aprobă tot felul de fărădelegi, pentru a putea să fie prieteni cu aşa-zisa Europă.

În concluzie, nu sunt de acord ca pentru nişte bunuri pământeşti să primim o pedeapsă dumnezeiască. Dacă atunci s-au coborât îngeri din cer şi-au ars Sodoma şi Gomora, acum Dumnezeu va trimite din cer nişte pedepse asupra tării noastre, prin care să fie sancţionate asemenea păcate legiferate. Dar ai noştri nu sunt convinşi; ei spun: „astea sunt popesti”.

Pe de altă parte, trebuie spus că creştinul este o personalitate bivalentă, care face parte dintr-un stat pământean, dar face parte şi dintr-un stat ceresc, este şi cetăţeanul lui Dumnezeu. El trebuie să pună accentul pe esenţial; trebuie să ştie că este alcătuit din două componente: omul material, pe care-l mănâncă viermii în mormânt şi sufletul care merge la judecată după ce se termină viaţa pământească. Dacă omul cade în acest păcat calcă o poruncă veche, de la creaţia lumii şi va da socoteală în faţa lui Dumnezeu. Când îl face pe om, Dumnezeu îi spune: „Creşteţi şi vă înmulţiţi>. Cu aprobarea homosexualităţii această poruncă fundamentală este încălcată, pentru că bărbatul nu poate naşte copii şi nu se poate continua neamul omenesc aşa cum a hotărât Dumnezeu de la început. Când omul se deprinde cu

această patimă, ea nu-i dă copii, dar îi dă probleme.

— Ce atitudine ar trebui să avem fată de masonerie?

— Să ne facem datoria creştină până la capăt! Masoneria este o mişcare universală care are mijloace de a te obliga să taci. Şi întrucât nu se mai pot lua măsuri împotriva ei, nu avem altceva de făcut decât să ne păstrăm credinţa şi să-L mărturisim pe Dumnezeu până în ultima clipă a vieţii noastre.

Căci va veni Antihrist şi desigur că el va avea libertatea aceasta de a face fel de fel de minuni, de scamatorii ca să-i înşele pe oameni. Multă lume va fi de acord cu el, încât majoritatea celor care vor lua măsuri împotriva acestei mişcări vor fi suprimaţi. Vor rămâne mai departe doar cei care trăiesc pentru viaţa aceasta. Căci nu toţi vor fi împotriva masoneriei, când va intra ea în acţiune.

Aşa încât eu nu mă pot lupta cu lumea ca să fie de acord cu mine. Eu îmi fac datoria de creştin. Că toată lumea ştie cum să facă un bine, dar nu-i convine totdeauna acest lucru pentru că asta obligă la nişte sacrificii, iar omul este dispus să rezolve cât mai simplu problemele vieţii. Dacă masoneria îţi va da un număr cu care vei putea cumpăra orice, vei putea să mănânci, vei putea să te îmbraci, să petreci, să călătoreşti unde vrei, foarte multă lume va fi de acord: „Gata, dragă, mulţumesc!”

Atunci lumea va fi împărţită: fiecare îşi va alege ceea ce-l va interesa. Cei care vor alege să sufere orice numai să fie alături de Hristos vor fi o turmă mică, aşa cum spune Scriptura. Este un cuvânt în Evanghelie în care Mântuitorul se întreabă dacă va mai fi credinţă pe pământ…

— <Când va veni Fiul Omului, va mai găsi credinţă pe pământ>?

— Da, da… Toate aceste probleme vor fi, dar mântuirea, credinţa şi ataşamentul faţă de Mântuitorul vor rămâne la alegerea fiecăruia.

— După 1990 au apărut în limba română două cărţi scrise de monahi atoniti: „La apusul libertăţii” şi

„Apocalipsa 13”. În esenţă în ele se susţine că toate aceste procese de creare a Noii Ordini Mondiale sunt de fapt semnele evidente ale instalării treptate a unei dictaturi globale; iar această dictatură va culmina în cele din urmă cu întronarea Antihristului. Cei doi monahi atoniti ne atenţionează pe baza unor argumente în general pertinente că lucrurile evoluează spre un control deplin al întregii populaţii prin tehnicile moderne şi sofisticate reţele de supraveghere. Adică ne îndreptăm spre cea mai cumplită şi subtilă înrobire a oamenilor care a existat până acum în istorie. Vi se par exagerate asemenea afirmaţii?

— Nu! Nu mi se par exagerate!

Omenirea, prin felul cum gândeşte şi se comportă astăzi, merge către un sfârşit. Dezordinea care există acum în lume îl supără pe Bunul Dumnezeu. Mă gândesc în primul rând la necredinţa, la lepădarea de Dumnezeu în care ne aflăm, ca şi la faptele noastre, păcatele noastre înnoite, păcate pe care Biblia le condamnă total şi pe care Guvernul le aprobă.

Facem ceea ce nu-I place, sunt sigur că nu-I place lui Dumnezeu. De pildă, să-i spun pe nume unui păcat care acum este foarte întins (şi protejat de legi) în mai multe ţări: homosexualitatea. Am amintit înainte de cele două cetăţi din Vechiul Testament unde acest groaznic păcat era la mare cinste; au fost arse, nu a mai rămas nimic din ele. De aceea, gândindu-mă şi la un asemenea fapt istoric, cred că lumea se îndreaptă către acest sfârşit, poate inevitabil.

S-ar mai putea amâna sfârşitul dacă ar începe o mare pocăintă şi îndreptare, ceea ce însă este mai greu, nu se vede aşa ceva.

Eu nu cunosc prea bine toate dedesubturile politice, dar fără îndoială că în lumea de acum, care merge pe calea cea largă a plăcerilor şi a patimilor, trebuie să existe cineva, un fel de conducător, care îi antrenează pe oameni la această grabă spre autodistrugere. Există instituţii care nu spun pe fată că politica lor este distrugerea umanităţii, fiindcă atunci nu ar mai asculta nimeni de ele. Aceste instituţii conduc popoarele către dezastru, dar spun că le

conduc spre libertate (o libertate aşa cum o înţeleg unii oameni, nu aşa cum este ea în realitate).

Încă o dată spun: lumea s-ar putea reînviora dacă am face un efort să ne pară rău cu adevărat pentru păcatele noastre; dacă ne-am pocăi cu toţii, de la rege până la ultima slugă, aşa cum s-a întâmplat cu cetatea Ninive din Vechiul Testament.

— Sunt şi alte semne care să arate că vremurile de astăzi ar putea fi cele de pe urmă?

— Nu mai este nevoie de alte semne din moment ce există în zilele noastre acest marş către rău. De aceea cred că au dreptate cei care au scris cărtile despre care aţi întrebat.

— Cu alte ocazii, la aceleaşi întrebări aţi dat nişte răspunsuri mai rezervate...

— Între timp s-au schimbat mai multe lucruri.

Eu cred că, cu cât vom înainta spre sfârşitul lumii, cu atât Dumnezeu va interveni mai mult în partea aceasta, unde vor rămâne puţini cu El. La început or să fie mulţi habotnici şi mulţi tineri care se vor apropia de El, dar până la urmă vor rămâne foarte puţini de partea Domnului Hristos. Cei care vor rămâne creştini până la capăt vor fi puţini, dar vor fi mai hotărâţi şi mai statornici în credinţă. Va fi multă dispută, multă îndoială, multă nesiguranţă şi lepădare de Dumnezeu. Mulţi vor da toate pentru una, adică vor renunţa la averi, la maşini pentru a-şi păstra credinţa. Ei nu vor mai avea decât atât cât le va trebui ca să supravieţuiască, ca să nu moară de foame; iar alţii vor trăi în huzur. Creştinii vor fi scormoniti, iscodiţi, ca să se ştie totul despre ei. O să fie multă intimidare şi multă frică, dar în rândurile celor care-L vor mărturisi pe Hristos până la sfârşit va fi şi optimism şi mult curaj.

Importanta duhovnicului

— O problemă foarte importantă de care depinde schimbarea vieţii noastre lăuntrice este relaţia cu duhovnicul. Care sunt criteriile pentru alegerea unui preot la care să ne mărturisim?

— N-aş putea să vă spun. Aceasta este o problemă

care revine celui ce-şi caută duhovnic.

— Să zicem că este la început şi vrea să-şi găsească un preot la care să se spovedească…

— Întreabă pe un cunoscut: <Ce duhovnic ai? >, „Cutare”. <Eşti mulţumit? >. Întreabă pe altul care îi recomandă pe altcineva. Se duce la duhovnic. Nu este chiar atât de uşor să găseşti dintr-odată un duhovnic care să corespundă cu starea ta, cu problemele tale. Şi de aceea rămânem la recomandarea Evangheliei: „caută şi vei afla”. Întrebând din om în om; bineînţeles că nu întrebi pe fiecare om de pe stradă, ci numai pe cel care este preocupat de viaţa în Biserică. Atunci când eşti la început te poţi spovedi o dată sau de două ori la câţiva părinţi pentru a putea să te hotărăsti asupra unuia singur.

Am căutat şi eu un duhovnic, dar nu am găsit pe unul de care să mă leg pentru toată viaţa. Părintele Ioan era insuficient pentru mine întrucât eu nu ştiam atâta limbă rusă încât să înţeleg sfatul unui duhovnic rus. Am căutat alt duhovnic pe vremea lui, folosindu-mă de toate mijloacele care pot să ducă la găsirea acestuia. De aceea vă sfătuiesc să întrebaţi din om în om şi până la urmă o să-l găsiţi.

— În ce condiţii ne putem schimba duhovnicul?

— Există situaţiile acestea cunoscute care-ţi permit să schimbi duhovnicul: când el este eretic sau te îndeamnă la păcat, când este foarte bolnav şi nu mai poate spovedi sau când te muţi într-o altă localitate, ori este un duhovnic foarte aglomerat şi tu – din cauza serviciului – nu mai ajungi să te spovedeşti decât foarte rar.

Mai există însă şi nişte cazuri de excepţie: se poate întâmpla să sporească o persoană şi duhovnicul să nu-i mai fie suficient. Şi atunci caută altul. Acestea sunt însă cazuri rare care apar la cei care vor să aibă un îndrumător pentru rugăciunea inimii. Mai ales în legătură cu problema aceasta a rugăciunii lui Iisus, este greu să ai un povăţuitor, este greu să găseşti un duhovnic care să fie şi trăitor al acestei rugăciuni şi să spună ceva adevărat şi mulţumitor.

Însă mai întâi trebuie să fim atenţi ca nu cumva să

existe în noi nişte probleme mari de orgoliu sau de judecare a aproapelui, şi atunci, în loc să ne căim, noi să dăm vina pe duhovnic. De aceea este bine să strigăm la Dumnezeu cu sinceritate şi insistentă, din tot sufletul, şi atunci Dumnezeu ne va rândui duhovnicul de care avem nevoie.

Trebuie, de asemenea, să conştientizăm foarte limpede că toţi preoţii au harul, venit de la Mântuitorul, pentru a ierta păcatele.

Oricum, după ce te-ai mărturisit de cel puţin trei-patru ori consecutiv la acelaşi duhovnic, trebuie să-i ceri binecuvântare dacă te duci în altă parte la spovedit.

Nu trebuie să fim prea pretenţioşi cu preotul la care ne mărturisim. Dacă el este sincer şi cu frică de Dumnezeu, ne putem spovedi la el cu toată deschiderea. Este de mult folos pentru noi să avem părere de rău pentru păcatele pe care le-am făcut şi le mărturisim. Nu este deloc bine să ne spovedim formal!

Este de asemenea foarte folositor ca toată viaţa să avem căintă pentru păcatele pe care le-am săvârşit, chiar dacă ele au fost iertate la spovedanie şi chiar dacă nu le-am mai repetat. Este bine tot timpul să ne păstrăm căinta înăuntrul nostru fără a cădea în deznădejde, ci, dimpotrivă, trebuie să ne păstrăm şi încrederea în bunătatea lui Dumnezeu.

— Unii intelectuali sunt foarte pretenţioşi atunci când îşi caută un duhovnic…

— Sunt şi oameni pretenţioşi. Pe duhovnic îl întrebi sau îi spui problema ta şi el îţi răspunde deplin sau cât poate să răspundă şi te mulţumeşte. A doua oară iarăsi îl întrebi alte probleme care apar prin mintea ta. Sau îi mărturiseşti greşelile tale. El se poate ruga pentru tine, te poate ajuta în felul acesta.

Dacă este un intelectual pretenţios care caută un duhovnic deosebit, mai greu o să-l găsească; fiindcă el vrea să vorbească cu un preot care să fie filosof ca şi el. Aşteaptă răspuns pe limba lui şi atunci se poate să întâlnească un duhovnic care nu-i înţelege întrebările lui,

vorbele lui, dar ştie foarte multă viaţă duhovnicească de care are nevoie filosoful sau intelectualul. Ei nu se pot înţelege pentru că acesta din urmă e prea pretenţios şi, adeseori, îmbătat de mândrie datorită ştiinţei lui. Un asemenea om pretenţios e greu să găsească un duhovnic „duhovnicesc". Şi rămâne să caute toată viaţa şi în multe cazuri nici nu-l găseşte până la urmă. Rămâne cu filosofia lui şi cu jumătate de măsură duhovnicească.

— Cât de aspru trebuie să fie duhovnicul în aplicarea unor canoane, ţinând cont că în vremurile de astăzi există mulţi oameni care cad în păcate mari din ignorantă?

— Dacă preotul duhovnic recomandă un canon cu autoritate sau cu nervi, trebuie să fie sigur de la început că nimeni nu-l va respecta. Este bine ca duhovnicul să fie blând, să fie liniştit şi să încerce să-l convingă pe credincios, cu dragoste, că îi este de mult folos canonul pe care vrea să i-l dea.

Înainte de toate, penitentul trebuie pregătit pentru a-şi da seama că năravul care este îndătinat în el este cel mai mare rău. Procedând astfel, credinciosul se va deprinde mai uşor să împlinească orice canon, oricât de greu. Dacă impunem direct canonul, oamenii nu-l vor respecta, pentru că de obicei aceştia nu conştientizează primejdia unui păcat şi faptul că-şi pot pierde veşnicia din cauza patimilor. Nici nu au o idee foarte clară despre ce înseamnă veşnicia. Sunt străini de asemenea lucruri. Aşa că este foarte necesar să-i pregătim sufleteşte pentru a înţelege că patima lor e aşa de mare încât trebuie să scape de ea cu orice preţ, cu orice preţ trebuie alungată.

Este bine să ne purtăm frumos cu credincioşii care vin la spovedit. Dacă le poruncim şi dacă este greu canonul şi îi surprinde, nu-l vor face. Pleacă de la tine şi îşi văd de treburile lor; se întâmplă şi aşa ceva. De aceea am spus că nu trebuie impus canonul; căci poate e un canon pe care nu-l poate face. Atunci penitentul va dori să scape de el şi chiar dacă îi mai spunem noi nişte lucruri folositoare, el le va refuza interior.

În concluzie, lucrul cel mai important este ca

duhovnicul să se gândească foarte bine la penitent şi să-l sfătuiască în aşa fel încât acesta din urmă – dacă vrea cu adevărat să se schimbe – să conştientizeze gravitatea păcatului în care a căzut şi să-şi dorească sincer să scape de orice patimă.

— Până unde merge ascultarea fată de duhovnic? Fiindcă pot exista două extreme: una prin care duhovnicul este văzut ca un fel de funcţionar care iartă la nesfârşit păcatele, iar alta în care duhovnicul este idolatrizat de către fiii săi duhovniceşti şi nu mai încape în mintea lor nimic altceva în afară de ceea ce spune acesta în general, nu neapărat în timpul tainei Spovedaniei.

— Aici, cred că şi într-o parte, şi în alta, sunt nişte greşeli. Ce nu ştie duhovnicul ştie Dumnezeu; un om care este duhovnic nu poate să ştie tot. De aceea, pentru ce nu ştim, îi trimitem pe credincioşi să citească din Sfântul Ioan Scărarul, Sfântul Ioan Gură de Aur (care a fost un mare duhovnic), Sfântul Vasile cel Mare şi fiecare îşi poate culege ceea ce are nevoie de la aceşti Sfinţi Părinţi.

Oamenii nu pot să cunoască în întregime toate problemele vieţii duhovniceşti; aşa încât duhovnicul nu poate să spună ceva definitiv, nu poate spune totul. Sunt însă anumite lucruri pe care le poate zice: cum să te păzeşti de patimi, ce să faci ca să scapi de ele; să scapi, de pildă, de desfrânare, care este o patimă des întâlnită în rândul tinerilor. Sau cum să scapi de patima fumatului (că şi asta este o patimă şi aduce multe neplăceri şi scandaluri în familie). Duhovnicul poate să-ţi dea nişte sfaturi pe care, dacă le pui în aplicare, scapi de aceste păcate. Dar prea departe nu mergem şi atunci îi trimitem pe asemenea credincioşi la anumite cărţi, să citească şi să se documenteze şi să înţeleagă mai mult decât se poate înţelege de la un om care este de obicei mărginit.

— Un părinte contemporan spunea la un moment dat că vor veni vremuri de prigoană împotriva Bisericii şi atunci mirenii vor avea un rol foarte important, iar preoţii nu vor mai putea face mare lucru. Cum apreciaţi această idee?

— Se va întâmpla, probabil, cum s-a întâmplat în timpul revoluţiei sovietice, chiar de la începutul ei, când clerul şi mai ales duhovnicii erau trecuţi prin ascuţisul sabiei. Şi atunci nu se mai găseau duhovnici; pur şi simplu nu mai existau preoţi la care să te spovedeşti.

Să ne gândim la ce se întâmplă astăzi în America. Acolo nu există decât foarte puţini duhovnici, în rest sunt psihiatri. Şi un mare păcătos merge la psihiatru ca să fie ajutat. Psihiatrul de acolo, din America – ca şi psihiatrii din vremea prigoanei care va veni – îi poate da sfaturi cu duiumul, dar nu-l poate ierta, căci nu are harul acesta. Nu noi, preoţii, iertăm păcatele, ci, la spovedanie, întotdeauna, în orice împrejurare, este şi Hristos de fată şi ascultă spovedania şi El iartă; eu, ca preot, rostesc numai formula de dezlegare.

Când se va ajunge să nu mai existe duhovnici şi să fie numai laici care vor avea o foarte mare importantă – cum aţi spus dumneavoastră – atunci oamenii se vor linişti, se vor mulţumi cu nişte sfaturi de la aceşti medici (pricepuţi oarecum în cele sufleteşti), dar vor rămâne încărcati de aceleaşi patimi pe care le-au avut până atunci.

Păcatele mărturisite sunt iertate deplin dacă se respectă canonul pe care îl dă duhovnicul. Canonul este un fel de medicament, asemănător celui pe care îl dă doctorul unui bolnav. Dacă respecţi cu smerenie canonul şi cu această convingere că ţi se iartă păcatele, ele chiar se iartă şi te vindeci treptat de bolile sufletului. Dar dacă, în timpul canonului, faci alte prostii, atunci păcatele vechi şi cele noi nu sunt iertate şi te încarci mereu.

Prin urmare, duhovnicul, cu ajutorul harului preoţiei pe care l-a primit prin succesiunea apostolică, are această calitate de a ierta păcatele în numele lui Iisus Hristos. Iar un psihiatru îţi dă numai ceea ce are el personal, din ştiinţă.

Medicul psihiatru care nu este un creştin practicant (prin asta înţeleg şi faptul că nu dă prioritate învăţăturilor inspirate ale Scripturii şi ale Sfinţilor Părinţi, în faţa oricăror altor scrieri) îţi poate oferi nişte îndrumări

neîndestulătoare pentru suflet pe care le poţi lua în serios atunci când îţi lipsesc sfaturile venite de la Dumnezeu prin duhovnic. Mai târziu, însă, uiţi aceste îndrumări şi îţi duci viaţa ta amărâtă mai departe.

Credinţa tinerilor

— Care credeţi că a fost rolul pe care l-a avut ASCOR-ul după 1990 până acum şi ce le-aţi recomanda să facă în continuare tinerilor care fac parte din această organizaţie?

— ASCOR-ul a încercat după 1990 să împlinească o lucrare foarte necesară: să răspândească învăţătura lui Dumnezeu în facultăţi, printre studenţi. S-au făcut lucruri frumoase, însă insuficiente în comparaţie cu nevoile sufleteşti ale studenţilor. Poate că ascor-istii ar trebui ajutaţi mai mult pentru a-şi putea îmbogăţi activităţile. Eu sunt tare bucuros că, în timpurile acestea atât de tulburi pe care le trăim, există şi tineri cu preocupări creştineşti care s-au grupat într-o asemenea asociaţie.

Este bine că tinerii din ASCOR au fost uniţi şi porniţi să realizeze ceva atunci când Biserica a fost confruntată cu nişte probleme. ASCOR-ul a fost de părerea Bisericii şi a apărat poziţia ei.

În timp s-a mai maturizat această organizaţie. Ascor-istii capătă experienţă unii de la alţii; pe de o parte sunt cei care termină studiile şi se retrag în viaţa lor, la posturile lor, iar pe de altă parte sunt ceilalţi, care vin şi încep aceeaşi cale. Totuşi cei tineri beneficiază de experienţa celor mai vechi şi pot astfel să facă şi altceva mai îndrăzneţ.

Sfatul meu este ca membrii ASCOR să se asocieze cât mai mult cu viaţa Bisericii, să colaboreze cu Biserica în problemele ei.

De asemenea, trebuie să ne dăm seama că sunt o sumedenie de lucruri pe care poporul nu le ştie, iar ascor-istii sunt nişte tineri învăţaţi, abia ieşiţi de pe băncile universităţilor. Dacă un tânăr absolvent de facultate ar sta de vorbă, de pildă, cu un ţăran, i-ar putea transmite acestuia din urmă multe cunoştinţe. Că ASCOR-iştii nu

sunt numai teologi, sunt şi de la alte facultăţi. Ar trebui să existe aceste dialoguri între un tânăr şi unul sau mai mulţi cetăţeni simpli, întrucât este destulă neştiinţă în popor, nu numai în ceea ce priveşte religia.

Apoi, aceşti studenţi care fac parte din organizaţie, fiecare dintre ei, bineînţeles că trebuie să aibă curaj şi să fie puţin mai organizaţi. Sunt probleme sociale grave fată de care este bine să se ia atitudine, ca de pildă aceste noutăţi urâte – încercarea de a legaliza homosexualitatea şi prostituţia. Ascor-istii nu trebuie să fie numaidecât teologi, ci oameni cu bun simţ, tineri de la diverse facultăţi – psihologie de pildă – care ar putea să aibă un cuvânt împotriva acestor hotărâri, arătând că nu-i necesar să se legalizeze asemenea păcate. Există un imperiu al răului şi un print al răului care se cheamă şi diavol; el oricum legiferează răul prin practica la care te îndeamnă cu foarte multe vicleşuguri, aşa încât nu-i nevoie să se mai asocieze şi autoritatea de stat la această lucrare malefică.

— Cum ar trebui să fie relaţiile dintre tinerii care fac parte din ASCOR? Cum ar trebui să fie atmosfera în această asociaţie?

— Ar trebui să fie o atmosferă creştină, o atmosferă de familie, de familie ideală. O familie în care toţi membri se respectă şi trăiesc sub acest har al Duhului Sfânt. Chiar dacă sunt unii care se mai abat de la această cale dumnezeiască, majoritatea însă aşa trebuie să fie. Să se ajute unul pe altul, să fie modeşti, să colaboreze în bine şi – pe cât se poate – să fie uniţi în îndepărtarea răului, să nu-l încurajeze şi să nu-l practice.

— Cum trebuie să se poarte un student care este interesat de viaţa creştină, atunci când se află în mijlocul colegilor lui care nu sunt aproape deloc atraşi de Biserică?

— Te orientezi după bunul simţ; adică să nu se facă numaidecât caz de creştinism, de post şi de alte practici religioase, care de obicei displac tinerilor şi îi descurajează. Este bine ca studentul creştin să fie smerit, să fie un adevărat model; iar creştinismul să nu-l afirme ostentativ, ci el să apară de la sine prin tot ceea ce face şi

gândeşte tânărul respectiv.

Deci îi trebuie bunul simţ care îl îndeamnă să fie un om cuminte, conştiincios şi cinstit sufleteşte.

— O problemă actuală pentru tineri este cea a libertăţii. Suntem educaţi de mici că trebuie să fim liberi, că trebuie să ne cerem drepturi. În acest context, vă rugăm să ne învăţaţi cum să-i convingem pe colegii noştri de adevărul cuvintelor Scripturii: „Dacă Fiul vă va face liberi, liberi veţi fi într-adevăr>?

— Răspunsul este greu de dat. E mai uşor să întrebi, cum întreabă copiii nişte lucruri la care se răspunde foarte greu. Hai să luăm tot de la Mântuitorul răspunsul: păcatul este cel care ne face robi şi trebuie să luptăm împotriva lui ca să fim cu adevărat liberi. Căci omul a fost creat liber la început.

Pe tineri îi putem sfătui să ducă o viaţă curată. În ce fel? De pildă, sunt mulţi tineri care, înainte de căsătorie, calcă o poruncă, porunca aceea foarte delicată; vor să facă nişte căsătorii de probă. Să trăiască el viaţa respectivă cu fata cu care se va căsători; să-şi trăiască propria lui dorinţă, să-şi satisfacă dorinţa trupească prin acest păcat al desfrânării. Dacă face aşa, de la începutul vieţii lui mature devine rob, devine neliber, devine prietenul patimii şi prietenul diavolului. Şi apoi este foarte greu de convins cineva, care-i împătimit, să trăiască o viaţă curată.

O viaţă curată înseamnă o viaţă luminoasă – mintea lui este luminoasă, cugetarea lui este corectă, adeseori şi viaţa lui în totalitate este întreagă. Un flăcău sau o fată – în adevăratul înţeles al cuvântului – sunt nişte oameni întregi, oameni de omenie; un sfat, un cuvânt al lor poate să aibă putere. Un om care este ticăloşit în viaţa aceasta trupească are timiditate, nesiguranţă în ceea ce spune, iar cu Dumnezeu (Care este izvorul înţelepciunii şi al sfinţeniei) este certat. De aceea, un tânăr care vrea să ajungă cineva trebuie să-şi păstreze această curăţie trupească, să şi-o păzească.

Ca să vorbeşti astăzi despre propunerea mea, cred că mulţi ar râde, ar face semne cu ochii şi ar spune: „Ăsta-i

un prostănac!”. Asemenea sfaturi să dai astăzi, când părintele îndeamnă pe copil: „Du-te, caută-ţi o fată şi fă aşa...!”? Din păcate cunosc astfel de cazuri. De la păcat este foarte greu să-l opreşti pe tânăr astăzi. Aşa încât eu rămân la această metodă de a-l îndruma pe tânăr – care este încă abia ajuns în pragul vieţii de majorat – să-şi păstreze această stare trupească şi sufletească, aşa cum recomandă Dumnezeu.

Sunt însă şi mulţi tineri astăzi care vor să asculte acest sfat, chiar fără voia sau acordul părinţilor. Părintele îl îndeamnă să-şi caute drum deschis, cum a trăit şi el la vremea lui. Sunt persoane, oameni înaintaţi în vârstă, care încă nu s-au cununat şi nu s-au spovedit de 20 sau 30 de ani. Şi mor aşa. Şi atunci ce educaţie dă el tânărului care vrea să ducă o viaţă creştină? Tânărul (sau tânăra) se retrage într-o cameră şi citeşte nişte rugăciuni de seară sau psalmii. Mama se uită pe gaura cheii şi, când vede că citeşte o rugăciune, atunci deschide uşa cu brutalitate şi îi spune: „Nu mai citi, nu te mai ruga aşa, că ai să înnebuneşti!”. Ce să aleagă tânărul sau tânăra, care simte nişte bucurii când se roagă şi îi spune mama aşa ceva? Mama nu se roagă, trăieşte în păcat, necununată şi cu fel de fel de avorturi şi fel de fel de păcate care o covârşesc şi o întunecă şi este de acord cu diavolul, fără să-şi dea seama. Şi îndeamnă pe fiica sau pe fiul ei să fie la fel ca şi ea. Atunci tânărul îşi ia libertatea să-şi trăiască viaţa cum a înţeles-o el acum, la vârsta lui. Se întâmplă astăzi multe cazuri de acestea, pe care le aflu şi eu la spovedanie.

Din păcate mulţi dintre bătrânii şi adulţii de astăzi au un fel de împietrire în necredinţă. În schimb, există acum şi mulţi tineri care se orientează după calea luminoasă a credinţei. Este regretabil că părinţii nu pot să sfătuiască pe copiii lor – care pot să ajungă sfinţi –, aşa cum ne îndeamnă Dumnezeu.

Viaţa este lăsată pentru fiecare dintre noi ca să ne străduim să adunăm un capital de fapte bune şi de viaţă creştină care va fi foarte folositor pentru veşnicie, la lumină. Toţi trebuie să trăim în această perspectivă a vieţii

viitoare; să nu trăim ca animalele doar pentru viaţa aceasta pământească. Mănânci, bei, te înmulţeşti şi te distrezi cum se distrează animalele, în felul lor! Viaţa noastră omenească are un alt ideal şi un alt scop mult mai înalt. De la Mântuitorul ştim că viaţa omenească are în viitor această perspectivă a veşniciei şi a libertăţii totale întru Hristos; pentru ea trăim.

În concluzie, pe linia aceasta, a neascultării de Dumnezeu, se poate spune că păcatul este o piedică împotriva libertăţii fiecărui om.

— Pentru mulţi dintre tinerii credincioşi care trăiesc sau studiază în marile oraşe, o problemă importantă este că nu-şi pot găsi pacea interioară, întrucât sunt risipiti în prea multe probleme. Ce-i sfătuiţi să facă?

— Să-şi facă un program pentru suflet. Golul şi această nemulţumire a lor este în ei înşişi. Să-şi facă deci program şi să umplă acest gol sufletesc cu rugăciunea şi cu viaţa în Dumnezeu.

— Care sunt principalele motive pentru care se ajunge la certuri în cuplurile tinerilor şi cum pot fi depăşite acestea?

— Foarte greu pot fi depăşite, pentru că, de obicei, atracţiile între un tânăr şi o tânără se mărginesc la formele anatomice şi la plăcerile trupeşti. Rari sunt tinerii care se gândesc să discute înainte de căsătorie despre cum înţelege unul sau altul viaţa, scopul vieţii. Este important să se ştie dacă au amândoi un scop creştin în viaţă, adică să nu aibă în vedere numai îmbogăţirea. Dacă el sau ea au maşină, gata – li se pare unora – e un avantaj şi un motiv de căsătorie; dacă are nişte bani pusi în bancă, atunci gata, s-a aranjat înţelegerea şi căsătoria. Dacă însă tinerii se mărginesc numai la acest aspect material, atunci de le început este compromisă căsătoria.

În afară de aceste probleme materiale, pământeşti – maşină, pământ, avere – mai sunt şi nişte condiţii de ordin sufletesc. De pildă, dacă acestor tineri – care vor să se asocieze într-o familie – le place credinţa, dacă găsesc satisfacţie în credinţă, în problemele religioase. Căci, dacă

unul este creştin şi altul este ateu sau îi e scârbă de credinţă, recomand cu toată energia să nu îndrăznească să se căsătorească, pentru că el sau ea este frumos sau frumoasă şi nu ştiu ce alte lucruri omeneşti; toate acestea la un moment dat se deteriorează şi tinerii rămân într-o situaţie destul de tristă şi îşi continuă viaţa în probleme, în durere. Aşa încât credinţa şi acordul în credinţă sunt condiţii foarte importante pentru întemeierea unei familii.

Dacă părinţii sunt credincioşi, atunci îşi cresc copiii în credinţă şi în cuminţenie, în această viaţă de respect şi comuniune cu ceilalţi oameni. Dacă numai unul dintre părinţi este credincios, pentru el viaţa este un adevărat chin. Ea merge la biserică şi el la petrecere, sau la teatru, sau la cinematograf, sau la alte distracţii. El ajunge beat acasă, iar ea vine de la Biserică. Şi atunci ce asociere, ce comuniune, ce discuţii să aibă ei împreună? De aceea am spus că credinţa este un element esenţial într-o familie. Măcar aceste două lucruri să fie: un acord în sinceritate şi credinţă. Pentru că unii promit la început ca să se vadă căsătoriţi, iar după aceea schimbă placa şi încep o viaţă sinceră în rău, care duce la nefericirea şi nenorocirea ambilor soţi pentru întreaga viaţă. Am cunoscut fel de fel de familii şi de aceea o spun cu multă convingere.

Mai sunt şi alte aspecte. De pildă, se căsătoreşte un tânăr ortodox cu o catolică. Am întâlnit nişte cazuri de acestea. Ea, de pildă, îşi are cercul ei catolic, prietenele ei, colegii, colegele ei, sărbătorile lor, Pastele lor; cealaltă parte, bărbatul care este ortodox are şi el prietenii lui, slujbele la biserică şi celelalte. Ea merge la Biserică pentru a sărbători Pastele catolic (atunci când noi prăznuim Floriile) şi mănâncă ouă roşii. El mănâncă de post şi a doua zi începe săptămâna Patimilor. El posteşte mai aspru, iar ea mănâncă de dulce. Parcă n-ar fi aşa de important, dar este destul de tristă şi o asemenea asociere. De la început e bine ca tinerii să fie prudenti şi să-şi aranjeze un climat care să le fie de folos pentru toată viaţa.

Esenţialul

— În ce măsură monahismul este o chemare de la

Dumnezeu şi în ce măsură este un act al alegerii personale?

— Bineînţeles când este o lucrare de la Dumnezeu, atunci este o chemare: cutare este chemat de Dumnezeu în monahism ca, prin acest mod de existentă, să-şi pregătească o viaţă plăcută lui Dumnezeu.

Există şi cazuri când cineva pleacă la mănăstire aşa, de la sine, fără să aibă o chemare de la Dumnezeu, spunând că îi place viaţa monahală. Cu mulţi ani în urmă, am cunoscut un astfel de caz, în viaţa femeilor. Unei tinere îi plăcea să ajungă călugăriţă, dar eu îi spuneam: <Domnişoară, termină-ţi mai întâi studiile – era studentă la medicină – şi după aceea ai să vezi ce mai gândeşti>. Ea mă asculta, iar apoi făcea tot ce-i dicta inima ei. Ştiu că se îmbrăca în haine de călugăriţă, se uita în oglindă să vadă cum îi stă. Până la urmă eu am plecat din tară pentru un timp şi când am revenit, am aflat că fata a fost pe la nişte mănăstiri şi nu i-a plăcut acolo şi s-a întors din nou în viaţa obişnuită. Medicina nu a făcut-o mai departe întrucât nu-i plăcea marxismul la care era obligată să asiste şi să răspundă, bineînţeles.

Mai târziu am aflat că a plecat undeva, prin Africa. S-a încurcat cu cineva de acolo şi s-a căsătorit. După un alt timp am aflat că s-a întors în tară pentru părinţi. Tatăl ei era avocat şi mama sa casnică. A plecat apoi într-o tară nordică, Suedia sau Norvegia, cu acest tânăr şi aveau şi o fetiţă. Asta mi-a dovedit că pentru viaţa călugărească trebuie să ai cât de cât o chemare de la Dumnezeu, altfel te încurci pe parcurs, cum s-a încurcat şi ea, sărmana. Şi, culmea culmilor, într-o bună zi vine ea cu soţul la mine, la mănăstirea Antim. Ce-a fost şi ce-a ajuns ideala călugăriţă!

Dacă nu este chemare de la Dumnezeu, să nu intri în această viaţă călugărească. Deşi păcatele sunt comune tuturor oamenilor, dacă eşti chemat de Dumnezeu în mănăstire, chiar dacă greşeşti cumva, ai această posibilitate de a te pocăi. Având biserica în curtea mănăstirii, având toaca, având clopotele care te trezesc în orice zi pentru a-ţi întări dorul către Dumnezeu, dacă ai

răbdare, cu toate patimile care te cercetează, la un moment dat reuşeşti să le biruieşti. Căci Dumnezeu ne ajută în mod sigur, mai ales atunci când ne rugăm.

Cine însă nu are niciun fel de chemare sufletească pentru viaţa monahală şi colcăie în el sângele – patima aceasta trupească sub diferitele ei forme –, acela trebuie să asculte glasul sângelui şi să urmeze calea tradiţională a familiei; şi îşi face o viaţă de familie. Cine are însă o înclinaţie către rugăciune, către nişte idealuri duhovniceşti mai înalte, către Sfinţii Părinţi, cine se simte impresionat de un cuvânt al Sfântului Ioan Damaschin sau al Sfântului Grigorie Palama sau al Sfântului Vasile, al Sfântului Ioan şi suspină după nişte gânduri bune, Dumnezeu îl ajută şi el progresează în viaţa monahală.

Chiar când un gând de viaţă monahală apare fără să existe şi o chemare specială, dacă fratele are cât de cât început bun, intră în problemele călugăreşti, dă de izvor, din când în când scade, dă în nişte patimi, Dumnezeu nu-l lasă, îngerul păzitor îl ajută şi el sporeste şi se adânceşte în viaţa mănăstirească şi poate să ajungă un om foarte util pentru ceilalţi.

Dar, dacă este îndeosebi chemat, atunci are şi mai mult succes, mai mult har. Pentru că harului îi place să găsească un teren curat. Acolo se adăposteşte harul lui Dumnezeu. Sfinţenia e ceva foarte fin, foarte delicat, foarte albăstriu, foarte greu de obţinut aşa, într-o viaţă obişnuită. Sfinţenia are ceva dumnezeiesc în ea. Când harul cuprinde un asemenea trup omenesc, îl saltă, îl ajută să crească uimitor de frumos fată de ceilalţi oameni.

— Care credeţi că este principalul lucru care ar trebui îndreptat în monahismul românesc de astăzi?

— Să trăim călugăreşte, aşa cum trăiau tinerii şi bătrânii din trecut. Învăţături sunt tare multe. Noi să trăim mai bine zis cele trei voturi: sărăcia necondiţionată, curăţia (fecioria) sufletească şi trupească, precum şi ascultarea.

Este bine ca monahul să asculte de conducătorul mănăstirii. Pentru că tuturor stareţilor le place să fie

ordine în mănăstire; ei vor ca monahii să trăiască o adevărată viaţă călugărească şi să fie de folos atât lor înşilor, cât şi credincioşilor care vin la mănăstire ca să se învioreze sufleteşte.

Pelerinii, atunci când poposesc într-o atmosferă călugărească, când participă la slujbe, când se spovedesc sau când prind putere de la exemplul monahului, atunci ei se îndreaptă sufleteşte şi merg acasă mai întăriţi. Acesta este rolul mănăstirii: mântuirea vieţuitorilor ei şi a celor care o vizitează.

— Ne apropiem de sfârşitul acestui foarte folositor interviu. Părinte staret, din ce cauză cei mai mulţi dintre noi nu reuşim să practicăm rugăciunea inimii?

— De ce? Pentru că rugăciunea inimii presupune stăruinţă în chemarea numelui Domnului. Stăruinţă cu multă luare-aminte şi într-un duh smerit. Cei care se angajează la această rugăciune, auzind multe lucruri despre ea, vor să şi-o însuşească, dar nu au cu ei şi mijloacele ajutătoare.

Adică, în primul rând nu au răbdare să o zică continuu. Se cheamă rugăciunea neîncetată, aşa îi spune Sfântul Apostol Pavel. În viaţa noastră obişnuită sunt fel de fel de preocupări care ne atrag; suntem risipiti şi această rugăciune se întrerupe foarte des. Nu avem continuitate duhovnicească, nu putem să ne păstrăm în duh de rugăciune când chemăm numele Domnului. Mintea noastră zboară chiar în momentul când spunem: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul. Mintea noastră deseori rătăceste, se întâlneşte cu fel de fel de alte probleme străine de rugăciune. Şi, de fapt, nu ne rugăm încontinuu, iar asta dăunează foarte mult.

Pe urmă, atunci când ne rugăm avem de obicei înăuntrul nostru nişte rămăşiţe de ură. Suntem certaţi cu cineva, dar nu băgăm de seamă. Însă, când suntem certaţi cu cineva, nu prinde rugăciunea; nu se prinde, ne rugăm ca la un obiect. E o trăncăneală din gură. Şi desigur că în asemenea condiţii nici rugăciunea inimii nu o putem

dobândi.

Mai este această smerenie în care trebuie să fie rostită rugăciunea. Smerenia! Suntem străini de ea! Dacă prinde puţin rugăciunea în noi, avem un fel de felicitare proprie: <iată unde am ajuns eu! >. Şi atunci o luăm din nou de la început şi batem pasul pe loc. Dar în rugăciunea inimii, chiar dacă nu ajungem la punctul ei culminant, faptul că chemăm numele Domnului ne este de mare folos. Unde este Dumnezeu toate lucrurile se liniştesc şi devin favorabile pentru interiorul nostru. Se strică mândria şi toate relele se îndepărtează.

Foarte importante sunt şi raporturile noastre cu Maica Domnului. Sfânta Fecioară este cea mai mare mijlocitoare pentru rugăciunea aceasta şi îi ajută pe cei care au cultul întreg şi cinstirea întreagă pentru ea. Sfântul Siluan a dobândit rugăciunea inimii după nu ştiu câte săptămâni de cerere şi mijlociri către Maica Domnului. Mântuitorul şi Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu cunosc exact starea noastră lăuntrică şi răspund exact la această cerere. Unde ştie Dumnezeu că smerenia va continua şi cultul către Maica Domnului va fi păstrat în continuare, iar cinstirea către Mântuitorul, către Dumnezeu – că El este cel chemat – va dura, îi dăruieşte rugăciunea inimii mai repede. Altora foarte greu sau niciodată nu li se dă acest dar; că, oricum, această rugăciune este un dar. Oamenii caută să-şi însuşească rugăciunea inimii şi sunt multisori care o spun cu bucurie şi cu folos, însă nu atât de mulţi cât ar trebui, din cauza nestatorniciei noastre.

— Părinte Sofian, aţi cunoscut de-a lungul timpului diverşi credincioşi care practicau rugăciunea inimii. Unii s-au format în liniştea schiturilor, alţii trăiau în aglomeraţia marilor oraşe. De aceea vă întrebăm care este legătura între mediul în care trăim şi practica rugăciunii neîncetate?

— Mediul pentru rugăciunea inimii este stăruinţa cu care ne angajăm într-o asemenea lucrare. Acesta este „mediul” cel mai prielnic. Trebuie să stăruim în a rosti

rugăciunea lui Iisus cu seriozitate, adică cu atenţie şi cu multă pocăinţă.

— În încheiere, vă rugăm să ne explicaţi afirmaţia Sfântului Apostol Pavel: „Şi acum rămân acestea trei: credinţa, nădejdea, dragostea. Iar mai mare dintre acestea este dragostea”.

— Dragostea este mai mare pentru că Dumnezeu este însăşi dragostea. De aceea iubirea adevărată e mai mare şi de aceea rămâne în veşnicie.

De o anume credinţă şi o anume nădejde este nevoie şi pentru a rezolva nişte lucruri practice. Pentru o asemenea credinţă trebuie numaidecât ca să te agăţi de ceva aici, pe pământ. Dacă vrei, spre exemplu, să-ţi construieşti un bloc şi să faci acolo un garaj, nişte magazine, trebuie să ai credinţa că aşa cum eşti tu – cu averile şi puterile pe care le ai – poţi să duci la bun sfârşit această lucrare. Trebuie să ai şi nădejde, adică statornicie în credinţă şi încredere în ce te aşteaptă.

Dragostea însă este nevoie să o ai în special pentru ca să te poţi apropia de Dumnezeu. Trăind în dragoste, trăieşti în Dumnezeu. Atunci le ai pe toate, cu ajutorul lui Dumnezeu. Dar dacă nu ai dragoste, nici credinţa şi nici nădejdea nu au statornicie în tine. Căci le lipseşte esenţa: Însuşi Dumnezeu. Să ne străduim să avem această dragoste şi după aceea o să mai vorbim.

— Vă mulţumim foarte mult şi să vă dea Dumnezeu putere şi sănătate în continuare.

— La întrebările care mi s-au pus, eu am răspuns în felul meu. Însă, dacă vreţi să vă însuşiţi mai multe daruri decât v-aţi imaginat, osteniti-vă, faceţi propria experienţă! Numai din ascultarea unor vorbe nu iese nimic. Căci noi ştim deja foarte multe lucruri pentru viaţa noastră.

De aceea vă îndemn, pe cei care citiţi aceste cuvinte (spuse cu neputinţele care sunt şi se văd în ele): dacă vreţi să aveţi folos dintr-un cuvânt duhovnicesc, trăiţi-l. Fără a-l trăi, nu puteţi gusta cu adevărat din miezul lui şi nu puteţi aduce rod. Ca să rodească, trebuie să fie trăit. Domnul nostru Iisus Hristos spune şi aceste cuvinte: „Cel ce va

face şi va învăţa, acesta mare se va chema în Împărăţia Cerurilor”. Faceţi şi Dumnezeu vă va ajuta să crească în sufletul vostru toate învăţăturile mântuitoare. Amin.

Interviul a fost realizat în primăvara anului 2000

şi a fost revizuit şi completat în perioada martie-aprilie 2002

Prezenta Sfântului Duh

În capitolul doi din Faptele Apostolilor ni se istoriseşte că Pogorârea Duhului Sfânt a fost precedată de un „vuiet” şi de apariţia unor „limbi ca de foc” care au şezut pe fiecare dintre apostoli. Aceste semne nu constituie însă Coborârea Duhului Sfânt, ci ele sunt numai nişte simboluri. Momentul Cincizecimii este un mister, ca tot ceea ce este divin. Dumnezeu este cea mai mare Taină şi acţiunile Lui sunt tot tainice.

După felul cum se raportează la acest fapt biblic, credincioşii se pot împărţi în trei categorii:

1) Unii creştini se îndoiesc de asemenea evenimente istorice şi le socotesc invenţii sau mituri.

2) Alţii sunt formaliştii religioşi, care reduc întreaga credinţă la forme şi care afirmă că în viaţa lor n-au simţit vreodată cum se pogoară Duhul Sfânt.

3) Alţii cred şi afirmă cu putere adevărul relatat în Sfânta Scriptură, însă nu toţi cunosc şi învăţătura Sfinţilor Părinţi care ne ajută foarte mult la înţelegerea Bibliei.

De la început trebuie să spunem un mare adevăr: nu este posibilă o viaţă creştină complet lipsită de Duhul Sfânt. Fiecare creştin a primit măcar o dată Duhul Sfânt, la Botez.

Trebuie de asemenea spus că o bună parte din minunile şi semnele văzute de la începuturile creştinismului s-au produs atunci şi au fost necesare pentru acele vremuri. Unii sectanţi (penticostalii) încearcă şi azi să reproducă – exact ca atunci – anumite manifestări materiale. Felul cum acţionează este o blasfemie, denaturându-se adevărul, căci o singură dată în istorie s-au produs semnele materiale de la Rusalii.

Substanţa evenimentului Cincizecimii – adică

Pogorârea Sfântului Duh în fiinţa umană – există dintotdeauna în Biserică, iar creştinii au datoria de a fi căutători şi păstrători ai Duhului Sfânt, însă nu toţi reuşesc acest lucru.

În istoria Bisericii există perioade când Duhul Sfânt se revarsă în viaţa oamenilor mai mult sau mai puţin. În zilele noastre, se resimte o criză a Duhului Sfânt în viaţa creştinilor. A avea Duh Sfânt înseamnă a trăi în Dumnezeu, a fi unit cu Dumnezeu, a avea dragostea lui Dumnezeu. În Biserica văzută, în comunitatea socială, se resimte lipsa Duhului Sfânt.

Mărturia pentru Hristos

Problema este următoarea: ce atitudine avem fată de Duhul Sfânt? Suntem plini sau nu de puterea Lui?

Ca să putem răspunde corect la aceste întrebări, este bine să cercetăm cu atenţie ce s-a întâmplat cu Sfântul Apostol Petru la zece zile după înălţarea Domnului.

După Coborârea Duhului Sfânt Apostolul Petru a ţinut prima predică. Îl cunoaştem pe Sfântul Petru în diferite ipostaze: curajos, uneori iluminat făcând mărturisiri fundamentale, alteori şovăitor, plin de gânduri omeneşti, înfricoşându-se şi lepădându-se de Hristos în curtea arhiereului.

După Pogorârea Sfântului Duh, Apostolul Petru este un om cu totul nou, cu un curaj infinit, este ca un monolit de granit, cu o puternică lumină interioară. El predică Evanghelia simplu, fără talent oratoric, face numai unele mustrări cu scopul de a îndrepta pe cei păcătoşi. Predica lui însă are un efect formidabil, căci se convertesc 3.000 de suflete.

Datorită Duhului Sfânt, Apostolul Petru este dispus la orice sacrificiu. La fel au fost toţi sfinţii, căci prezenta Duhului Sfânt se vădeşte în roade. Predica Sfântului Petru a trezit conştiinţele şi a trezit credinţa puternică (ce se naşte din pocăinţă). În fond nu este o predică, ci o mărturie pentru Domnul Iisus Hristos.

De 2000 de ani în lume se dezbate procesul deschis de satana împotriva Mântuitorului Iisus. Stăpânitorul

acestei lumi (Ioan 12, 31) nu vrea să se lipsească de supuşii săi.

De 2000 de ani Biserica este prigonită pe pământ, adeseori chiar de cei dinlăuntrul ei. Fiecare generaţie şi fiecare membru al Bisericii trebuie să depună mărturie în acest proces care depăşeşte orice timp şi orice spaţiu. Pe cei care îl mărturisesc pe Hristos, Domnul Iisus îi va recunoaşte în faţa Tatălui Său.

La capătul acestui proces se va învedera tuturor cum L-am cunoscut pe Domnul şi cât de mult am simţit puterea Duhului Sfânt în viaţa noastră, cât de mult ne-am căit de păcate, cât de mult Duhul Sfânt a străpuns inimile noastre. Aşadar, ne sunt de neapărată trebuinţă pocăinta, spovedania şi apoi – ca rezultat – viaţa nouă în această lume, viaţă trăită în Dumnezeu.

Adevărul că Dumnezeu există, că Dumnezeu este Iubire, nu trebuie mărturisit prin tomuri de predici, ci prin viaţa celor care cred. Credinţa este viaţă.

Nu de rău să ne plângem, ci de lipsa binelui. Lipsesc martorii lui Hristos în lume! Lipseşte Duhul Sfânt în viaţa noastră. Nu bomba atomică trebuie să ne înspăimânte, ci bomba mâniei lui Dumnezeu care apare pentru păcatele noastre grele şi pentru lipsa noastră de pocăintă!

Să ne întoarcem la viaţa în Dumnezeu, ceea ce depinde numai de noi. Să chemăm Duhul Sfânt în toate împrejurările, în orice gând sau faptă, şi atunci când El va fi prezent în viaţa noastră vom merita să ne chemăm creştini.

1958, înainte de arestare

SCHIMBAREA

Mai poate fi schimbată societatea?

— Treptele rugăciunii inimii

Ne puteţi spune un cuvânt de folos?

— Sunteţi lacomi să strângeţi de la mine ceva foarte preţios, dar eu – aşa cum sunt acum, bolnav – sunt mai puţin darnic cu asemenea sfaturi. Vă arunc câte o vorbă, câte un îndemn care nu sunt atât preţioase, dar faceţi-le măcar pe acestea.

Să vă rugaţi! Să nu rămâneţi fără rugăciune! Dumnezeu este prezent în fiecare clipă, la îndemâna noastră, e prezent pretutindeni. Oricând, în orice zi, măcar cât de puţin, rugaţi-vă cu mare atenţie, nu aşa, cu superficialitate. Rugaţi-vă de pildă cu un Tatăl nostru, spus încet, concentrat, măcar o dată, de două ori pe zi.

Chiar dacă sunteţi studenţi şi aveţi de învăţat, este totuşi bine să fiţi activi, să faceţi ceva pentru aproapele vostru. Ne putem mântui şi ne putem valorifica numai prin ceea ce lucrăm pentru cel de lângă noi. În fiecare zi este bine să facem măcar o faptă de milostenie.

Sfântul Ierarh Mucenic Antim Ivireanul, icoană pe lemn de la Sfânta Mănăstire Antim (1991 – 1992)

Uitaţi-vă la Sfântul Antim Ivireanul care lăuda foarte mult fapta bună; deşi era un străin pentru noi, a făcut multe lucruri bune în cei peste douăzeci şi cinci de ani cât a trăit în Ţara Românească.

Pe lângă alte îndatoriri pe care le împliniţi, nu uitaţi să cercetaţi şi bolnavii; ajutati-i cum şi cât puteţi. Un bolnav are nevoie întotdeauna de un ban sau de un medicament.

În concluzie, să încercăm să facem în fiecare zi o faptă bună, cât de mică. Mântuitorul ne spune că şi pentru un pahar de apă pe care l-am dat unui însetat, nu ne vom pierde plata.

Mai poate fi schimbată societatea?

— După 1990 până astăzi cum vi se pare că a evoluat la români raportul dintre situaţia materială şi starea spirituală?

— Omul progresează din punctul de vedere al credinţei atunci când este mai strâmtorat material.

După Revoluţie foarte mulţi au sperat că o să fie mult mai bine, cel puţin din punct de vedere material. Însă, în general, cei care au avut posibilităţi s-au îmbogăţit în continuare, iar cei care au fost mai puţin şmecheri şi poate mai cinstiţi au rămas în starea lor de mai înainte şi au continuat să fie săraci mai departe.

Unii săraci s-au apropiat de Dumnezeu, alţii înjură şi

blestemă pe cei bogaţi.

Observăm cu toţii că există mai multă libertate exterioară decât în comunism; dar din păcate există şi chemările sectante care vin tot de la cei bogaţi şi care îi nenorocesc, le strică credinţa creştinilor noştri.

După 1990 era de aşteptat să fie o întoarcere la credinţă, la o viaţă bună, armonioasă şi, dimpotrivă, vedem că este un fel de viaţă amară. Unii huzuresc, nu au ce face cu banii, iar alţii, săracii, aproape că mor de foame. Vin la poartă aici şi cer o pâine. Această cerseală nu este normală pentru că tara este bogată, pământul produce ca şi până acum, numai că gospodarii nu sunt cinstiţi. Cei care au parte de avere nu sunt mai deschişi, mai darnici, mai credincioşi cu adevărat.

În privinţa aceasta, Mântuitorul, Care este Stăpânul universului şi este prezent în viaţa noastră, a fiecăruia, coboară până acolo încât apare în persoana unui sărac şi îţi cere să-L ajuţi. Iar tu, dacă-l vezi mai tânăr, îi strigi: „La muncă!”; nu-ţi dai seama că de fapt nu L-ai ajutat pe Hristos. Sunt oameni care termină totul şi nu mai au ce să mănânce. Este foarte greu de rezistat în asemenea condiţii, mai ales când trebuie să aibă grijă şi de nişte copii. Atunci, dacă noi îi ajutăm, ei ne rămân recunoscători şi ne ajută apoi chiar ei când devin mai avuţi; şi astfel viaţa merge normal.

Este bine ca cel sărac să se spovedească cu maximă sinceritate şi să ierte din inimă pe toţi cei cu care este în supărare, de multe ori din cauza unor simple mofturi (sau măcar să se roage zilnic pentru ei); iar dacă el nu cârteste şi nu se revoltă împotriva celor care au şi nu vor să-i dea, la timpul critic, când nu mai poate cu adevărat, este ajutat de Dumnezeu. Dacă în loc să se roage lui Dumnezeu, el înjură şi blestemă pe cei care au, atunci pe lângă sărăcia materială, o are şi pe cea duhovnicească şi este pierdut şi el pentru Dumnezeu. Nu toţi săracii se mântuiesc, ci doar cei care au bunătate, care au o trăire duhovnicească.

Există de asemenea milionari şi miliardari. Aceştia trebuie să fie conştienţi de faptul că, dacă nu sunt milostivi

în această viaţă, se vor duce acolo unde nu vor avea nimic. Iar cei care nu au nimic aici, dar respectă rânduiala creştină, vor avea dincolo totul. Dacă eu strâng bani şi nu-i dau la nimeni, asta arată că trăiesc într-o minciună continuă. Când însă îl ajut pe aproapele meu să ducă o viaţă decentă, ne putem mântui mai uşor cu toţii.

— Părinte, unii ne spun că, întrucât suntem o asociaţie studentească, trebuie să luptăm pentru schimbarea societăţii. Ce să le răspundem?

— Vă sfătuiesc să nu luaţi niciodată în serios asemenea îndemnuri: că voi, tinerii din ASCOR, sunteţi chemati să schimbaţi societatea. O să fiţi desfiinţaţi cu totul. Trebuie doar ca noi să ne facem nişte creştini buni, nişte oameni sociabili. Declamatori şi organizatori de paradă sunt sectanţii.

Este foarte greu acum să schimbi societatea. Ea merge înainte pe drumul pe care a apucat-o. Ceea ce putem face astăzi este să ne schimbăm pe noi înşine şi să devenim o lumină pentru cei din jur, fie că suntem acasă, fie că suntem la serviciu.

Apoi gândiţi-vă şi la faptul că exista securitate chiar pe vremea Mântuitorului, ca şi astăzi. Şi atunci – ca şi acum – erau unii care notau fiecare cuvânt pe care îl spunea Domnul Iisus Hristos pentru ca să-L poată prinde cu ceva. Iar bietii credincioşi – ca în toate vremurile ce au urmat până acum – alergau după Cuvântul lui Dumnezeu, după Adevăr…

Aşa încât ASCOR-ul să-şi propună să fie în pace cu Dumnezeu, iar fiecare membru din asociaţie să fie un fiu al lui Dumnezeu; acestea sunt lucrurile plăcute cu adevărat lui Dumnezeu. Pentru asta S-a întrupat Fiul Cel Veşnic, pentru asta a murit pe cruce, ca să ne apropie, să ne împace cu Dumnezeu.

Foarte important pentru voi este să nu vă mândriţi. Dacă vă trufiti, nu aveţi niciun spor duhovnicesc. Fiţi cuviincioşi, fiţi modeşti. Nu te mândri, pentru că tot ceea ce avem noi ne este dat ori de la Dumnezeu, ori de la profesorii noştri, ori de la oamenii mai vechi decât noi.

Totul ne este dat.

Eu vă urez ca Dumnezeu să vă ajute să sporiti în tot ceea ce este bun şi valoros şi să terminaţi examenele şi studiile universitare în care sunteţi angajaţi. Când le veţi termina să vă spuneţi cuvintele pe care i le spunea un tată fiului său ce tocmai luase bacalaureatul: <Dragul meu, abia de acum încep studiile tale>. Şi eu am urmat două facultăţi: pictura şi teologia. Iar după ce le-am terminat am învăţat în continuare. Încât… vă urez să învăţaţi bine, fiindcă lumea pune preţ pe un licenţiat, pe un cărturar.

Ştiţi că Sfântul Pavel spune că în Împărăţia lui Dumnezeu nu intră nimic necurat. De aceea este bine să păstraţi această sfinţenie a vieţii. Să spui adevărul! Dumnezeu este Adevăr!

Să căutaţi deci apropierea de Dumnezeu şi de voi înşivă, şi de cinstea sufletească. Păstraţi această sinceritate în inimă, curăţia aceasta, cinstea fată de ceilalţi, că mincinoşi avem destui. Să fiţi curaţi! Dumnezeu să vă dea sănătate!

— Un tânăr care a lucrat mai mulţi ani în mass-media spunea că, pe zi ce trece, televizorul devine cel mai mare duşman văzut al vieţii spirituale a omului. Cum vi se pare această afirmaţie?

— Foarte adevărată! Din ceea ce aud şi eu în special de la tineri, cred că afirmaţia este foarte adevărată. Aceştia îmi povestesc despre dezgustul, despre golul pe care îl lasă în sufletul lor televizorul. Şi nu este vorba numai de acest gol, ci de nişte spurcăciuni care pătrund în minţile lor. Mai ales sunt unele programe de după miezul nopţii care pur şi simplu îi pervertesc pe tineri, îi mânjesc, îi spurcă!

Eu nu am televizor, dar aud şi eu cum se plânge lumea. De aceea nici n-am vrut să-mi cumpăr. Odată cineva mi-a dăruit un televizor, însă l-am refuzat. Televizorul îţi ia ochii, e un fel de a te orbi, iar apoi îţi transmite nişte lucruri care te spurcă. Apoi televizorul îţi fură timpul în care ai putea să citeşti o carte, să te rogi, să meditezi, să te odihneşti. Dar tu, dacă te concentrezi să fii atent la

emisiune ca să nu scapi ceva şi să pierzi legătura cu restul filmului, atunci televizorul ajunge în cele din urmă să te prelucreze în aşa fel încât ieşi păgubit sufleteşte.

Treptele rugăciunii inimii

— Lucrarea specifică a ASCOR-ului este propovăduirea credinţei în mediul studentesc. Ce sfaturi ne puteţi da, ca să putem îndeplini cât mai bine această misiune?

— Accentul trebuie pus pe rugăciune, având conştiinţa faptului că nu noi facem o lucrare pozitivă, ci Dumnezeu însuşi.

— Părinte staret, eu sunt student la Teologie. Aici ni se predau multe lucruri, însă este greu să cuprinzi totul. Ce ar trebui să punem pe primul plan?

— Concentraţi-vă în primul rând asupra Sfintei Scripturi. Aici este principalul izvor al învăţăturii lui Dumnezeu.

— Ce sfaturi doriţi să le daţi profesorilor şi studenţilor din facultătile de teologie?

— Nu pot să le dau sfaturi acestor profesori întrucât ei sunt mai pregătiţi decât mine. Cum să-i sfătuiesc eu pe doctorii în teologie? Eu nu sunt doctor. Ei cunosc deja aceste sfaturi pe care le-aş putea da eu. Încât să facă ei înşişi ceea ce ştiu că cere Domnul Iisus Hristos de la dânşii.

Eu o să amintesc doar de această virtute a dragostei. Mântuitorul ne-a învăţat să ne iubim între noi, să iubim adevărul şi pe Dumnezeu.

Apoi accentul trebuie întotdeauna pus pe faptă. Domnul Iisus Hristos spune: „Cel ce va face şi va învăţa, acesta mare se va chema în Împărăţia Cerurilor” (Matei 5, 19). Profesorii îi învaţă pe tinerii care intră în şcolile teologice să ducă o viaţă creştină. Iar viaţa creştină este o viaţă dumnezeiască. Creştinismul s-a impus prin practica vieţii, nu prin abstracţiuni. Aceasta lipsea în lumea păgână. Creştinismul a adus modelul sfinţeniei după chipul lui Dumnezeu.

Toţi aceşti profesori ştiu mai bine decât mine ce

înseamnă sfinţenia, ce înseamnă o viaţă trăită în sfinţenie...

— De unde îşi dă seama un credincios că în el este harul dumnezeiesc şi că nu este o înşelăciune?

— Îşi dă seama după acea linişte interioară pe care o are cel în care se sălăşluieşte harul dumnezeiesc. Omul care nu are har în primul rând este frământat, nu are pace, orice ar spune, nu are pace. Lumea de astăzi este războită, este tulburată din cauza patimilor şi de aceea avem cu toţii nevoie de această pace – pacea lăuntrică; ea se poate obţine atunci când cerem ajutorul lui Dumnezeu şi când facem eforturi pentru a birui îndemnurile la păcat.

— La ce se referă Mântuitorul atunci când spune: „Foc am venit să aduc pe pământ şi cât aş vrea să fie aprins!”?

— Acest foc este râvna pentru Dumnezeu. Mântuitorul doreşte ca toţi să avem o râvnă puternică pentru cele dumnezeieşti, aşa cum aveau creştinii primelor veacuri.

— Care sunt treptele rugăciunii inimii?

— Prima treaptă este rugăciunea făcută cu buzele. O spunem (atunci când suntem singuri), aşa cum vorbim, simplu sau în ritmul unei respiraţii prelungite.

Treapta a doua este rugăciunea mentală. Adică o rostim nu numai cu buzele, ci şi cu mintea. Cu multă atenţie, în primul rând. Aici intervine lupta noastră cu mintea. Când vezi că mintea ţi-a alunecat în altă parte, nu te laşi. Te umilesti şi te lupţi să te rogi cu multă luare-aminte. Ne mustrăm pe noi înşine, căci deşi ne aflăm în faţa lui Dumnezeu, gândurile noastre sunt spurcate sau mintea noastră este departe de El. Şi ne silim pe noi înşine, până când mintea se umileste şi se îndreaptă, curată, către Dumnezeu.

Mai ales să-l cerem Mântuitorului să ne scape El de bântuiala vrăjmasului diavol care vine asupra noastră în timpul rugăciunii. Dacă mintea umblă pe la birou în timp ce te rogi sau se ceartă cu duşmanii, te osteneşti în zadar; mintea nu se poate hrăni atunci cu Duhul Sfânt.

Iar vrăjmasul aşa face: tocmai în timpul rugăciunii te bântuie cu gânduri necurate şi imagini care îţi spurcă inima şi mintea şi îţi spurcă astfel rugăciunea. Sau îţi trimite altfel de gânduri: <ai de spălat cămăşi>, <ai uitat să uzi florile> şi câte şi mai câte. Dar dacă te sileşti pe tine şi strigi cu mare dor către Dumnezeu, atunci slăbesc sau chiar se sting aceste puteri ale întunericului; şi atunci ne putem ruga cu mintea curată, adică toată luarea-aminte a noastră se îndreaptă către Dumnezeu.

Treapta a treia este rugăciunea inimii. Mintea şi inima se unesc laolaltă şi atenţia noastră este concentrată înăuntrul inimii. Acolo se săvârşeste rugăciunea. Mintea coboară în inimă şi acolo, în adâncul inimii, începe să se roage. Este ceea ce spune psalmistul: <Dintru adâncuri am strigat către Tine: Doamne, Doamne, auzi glasul meu>. La această treaptă rugăciunea noastră ţâşneşte dintru adâncul inimii. Nu este vorba de inima aceasta carnală, ci de inima duhovnicească, centrul fiinţei omeneşti, care este detectat de Sfinţii Părinţi puţin mai sus – cu două degete – de sânul stâng.

Când se uneşte mintea cu inima duhovnicească, abia atunci devenim integri, fiinţe curate. Pentru că noi, de obicei, una gândim şi alta spunem... De câte ori nu ne-am surprins pe noi înşine în această stare de falsitate profundă. Spui cuiva de iert>, dar n-ai vindecat rana dinlăuntrul tău, n-ai şters vina lui din inima ta, îţi aduci mereu aminte de ea. Nu ne putem pune de acord cu noi înşine. Rugăciunea lui Iisus este singura rugăciune care are acest dar, această putere de a uni cele două centre ale fiinţei noastre într-unul singur, făcându-ne oameni integri, duhovniceşti.

Celor care practică rugăciunea inimii li se întâmplă adeseori, trezindu-se din somn, să simtă cum rugăciunea se rosteşte singură înăuntrul lor, aşa cum auzim bătăile inimii, fără controlul sau comanda noastră. La fel se săvârşeste această rugăciune neîncetat când mintea coboară în inimă... Şi se produce acolo o mare bucurie, o năvală de lumină duhovnicească şi se trezesc creştinii

cântând Sfinte Dumnezeule sau Apărătoare Doamnă şi încep să se nască în ei gânduri frumoase, gânduri cu adevărat dumnezeieşti şi simt pe deplin harul care se revarsă în ei. Iar pe ultima treaptă a rugăciunii, această stare este însoţită de vederea luminii dumnezeieşti.

Roadele acestei rugăciuni sunt de necrezut. Dar aceste lucruri cu adevărat dumnezeieşti rămân ca un ideal, ca o zare foarte îndepărtată. Noi, pentru început, să chemăm simplu numele lui Iisus, rostind de multe ori această rugăciune, cu multă atenţie asupra fiecărui cuvânt. Este foarte folositor să avem conştiinţa că invocăm pe Cineva, că ne adresăm Cuiva. Este bine să ne dăm seama că suntem slăbănogi şi neajutoraţi, iar acest „miluieşte-mă” cuprinde într-un singur cuvânt toate rugăciunile Bisericii şi tot strigătul nostru după Dumnezeu. Să începem simplu, rostind aceste cuvinte peste tot, oriunde ne aflăm, dar cu foarte multă atenţie. Şi, în acelaşi timp, cu grijă să lepădăm de la noi toate patimile şi gândurile cele spurcate.

Şi încet-încet, pe măsura umilinţei noastre, se luminează acest lăuntru al nostru şi simţim că nu suntem singuri, simţim că este Cineva cu noi în fiecare clipă şi ne poartă de grijă. Totodată creste râvna noastră pentru cele sfinte (fată de care în mod obişnuit suntem foarte îndărătnici şi nepăsători). Poate aţi observat şi dumneavoastră că seara, când vrei să te rogi, adormi cu capul pe ceaslov – din oboseală sau din plictiseală; dacă însă ar trebui să faci ceva care îţi place (în afară de rugăciune), ai putea să veghezi uşor toată noaptea…

Părinţii Bisericii ne spun că atunci când rugăciunea se lipeste de noi (cu ajutorul lui Dumnezeu şi prin chemarea numelui lui Iisus), atunci lăsăm toate celelalte şi este o adevărată bucurie numai gândul la rugăciune. Parcă ne mistuie dorul de rugăciune. Simţim ca un glas, ca o mustrare înăuntrul nostru; e ceva care ne îndeamnă mereu: Nu te rogi? Roagă-te! Însăşi rugăciunea ne învaţă să ne rugăm şi mai apoi ea se rosteşte singură în inima noastră, chiar noaptea. Dar, pentru ca să ajungem la

aceste roade, trebuie multă strădanie, multă stăruinţă, multă răbdare şi mai ales multă smerenie. Şi încet-încet, cu mila lui Dumnezeu, rugăciunea începe să curgă în noi.

La început e greu, mintea fuge peste tot, dar ne ajută harul lui Dumnezeu. Aşa spun Sfinţii Părinţi: <Dă-i pe Doamne Iisuse acestei minţi nestatornice>. Rugăciunea inimii este o adevărată hrană duhovnicească. Uneori este scurtată la două cuvinte: <Iisuse, miluieşte-mă! Din rugăciunea lui Iisus a izvorât acest <Doamne, miluieşte> cu care ne rugăm de obicei la slujbe; din această chemare a numelui Domnului, cel plin de putere...

Rugăciunea minţii ne ajută foarte mult să ne curăţim pe dinăuntru, să însămânţăm în noi dragostea pentru ceea ce este cu adevărat frumos şi înălţător în viaţă, nu pentru lucrurile acestea mărunte, în care ne încurcăm cu atâta nechibzuintă.

De aceea, dimineaţa, dacă n-ai avut timp să te rogi cu răgaz în faţa icoanei, spune măcar pe stradă, pe drumul pe care mergi, spune <Doamne Iisuse> în taina inimii tale. Pentru că mintea noastră, oricum, nu stă degeaba. Se ceartă, ameninţă... Aşa că mai bine să chemăm numele Domnului, care ne poate ocroti şi sfinţi cu adevărat. Mântuitorul spune: <Cereţi şi vi se va da>. Prin toate faptele bune putem câştiga dragostea pentru Dumnezeu, dar prin niciuna ca prin rugăciune. De aceea trebuie spusă cât mai des şi cu cât mai multă atenţie.

De altfel este şi o mare jignire, o adevărată blasfemie adusă lui Dumnezeu, această lipsă a atenţiei atunci când stăm în faţa Lui. Dumnezeu este foarte bun şi foarte atent cu viaţa fiecăruia dintre noi. Dacă nici firul de păr şi nici gâza cea mai neînsemnată nu sunt trecute cu vederea în ochii Lui, cu atât mai mult se îndreaptă această atenţie a lui Dumnezeu spre fiinţa omenească. Numai noi suntem absenţi de la această întâlnire cu El. De aceea Dumnezeu aşteaptă de la noi nu o rugăciune formală, ci o rugăciune conştientă, vie. Să ai conştiinţa aceasta că îl chemi pe Dumnezeu în viaţa ta şi că El Îţi răspunde şi te poate ajuta... Rugăciunea atrage această ocrotire din partea lui

Dumnezeu asupra ta şi cu atât mai mult se întâmplă acest lucru atunci când spui rugăciunea inimii.

Există şi acea rugăciune numită mai mult vedere duhovnicească sau rugăciune contemplativă; când creştinul ajunge la această treaptă, el este pătruns de Duhul Sfânt şi vede şi înţelege nişte lucruri care îl umplu de uimire, acea uimire de care vorbeşte Sfântul Pavel: <Şi-l ştiu pe un astfel de om – fie în trup, fie în afară de trup, nu ştiu, Dumnezeu ştie – că a fost răpit în Rai şi a auzit cuvinte de nespus, pe care nu se cuvine omului să le grăiască> (II Cor. 12, 3 – 4).

Noi nu am ajuns până acolo. Să o luăm însă de jos. Să începem prin această luptă cu gândurile care ne vin în timpul rugăciunii şi cu grijile vieţii care ne ocupă mintea zi şi noapte. Să răpim cât mai multe clipe din timpul nostru şi să le închinăm lui Dumnezeu rugându-ne. Să ne ţinem tari, cu toată energia, împotriva vrăjmasului care vrea să ne fure această picătură de timp închinată lui Dumnezeu. Şi încet-încet, cu ajutorul Bunului Dumnezeu, vom urca şi noi spre rugăciunea cea curată.

Decembrie 2001

Iubirea duhovnicească

Pune în sufletul meu sporirea dragostei către Tine.

Fă-mă să înţeleg smerenia Ta, în care ai trăit pe pământ.

Există o iubire duhovnicească. După cum este o hrană trupească şi una duhovnicească, o băutură după trup şi alta după duh, aşa există o dragoste a cărnii care vine de la Satan şi o altă dragoste a Duhului, la Dumnezeu avându-şi începutul; nimeni nu poate fi stăpânit de amândouă aceste iubiri. Dacă eşti iubitor al trupului, dragostea Duhului nu o poţi cuprinde.

Dacă pe toate cele trupeşti le-ai dispreţuit – nu spun numai carnea şi sângele, argintul şi averile, dar şi pământul însuşi şi chiar cerul, pentru că toate acestea vor trece – şi dacă de niciuna din ele nu-i legat sufletul tău, dacă nu eşti robit de nicio iubire de patimi, vei putea atunci şi iubirea duhovnicească să o înţelegi.

2. Cine se abţine de la vorbăria desartă şi de la patimile de tot felul, de la plăcerile trecătoare – nu din dispreţ fată de oameni şi de viaţă, ci din focul unei prea mari iubiri fată de Dumnezeu –, un asemenea om, dacă nu fuge el după oameni, fug aceştia după el. Unde e flacăra mare în suflet, acolo se adună oamenii să-şi încălzească sufletele lor reci.

3. Gândiţi-vă la „Tatăl nostru’. Dacă eşti certat cu cineva, chemarea acestui Tată sfânt se preface în blestem: „nu mă ierta, Doamne, precum nici eu nu pot să iert”. Contradicţia dintre ceea ce spunem şi ceea ce facem anulează rugăciunile noastre.

Iertarea noastră de către Dumnezeu depinde de iertarea noastră fată de aproapele. Aici nu e vorbă goală, e nenorocire. Cine nu iartă nu iubeşte. Cine nu iartă şi cine nu-l iubeşte pe om nici pe Dumnezeu nu-L iubeşte.

În viaţa de toate zilele ne înţepăm unul pe altul, ne mâhnim şi fără îndoială ne tulburăm, ne răzvrătim. Vin aici, la noi, cei care au nişte duşmani şi încep să se roage: „să-i trăsnească Dumnezeu’, „să-i facă praf şi pulbere”... Uităm că avem de împlinit nişte porunci dumnezeieşti, că trebuie să ne rugăm pentru duşmanii noştri.

Poate că cea mai mare virtute este iubirea de vrăjmasi; sau măcar să te rogi pentru ei, sau măcar să nu te răzbuni pe ei. Lasă-L pe Dumnezeu să facă dreptate. Nu judeca, slugă străină!” A Mea este răzbunarea” – zice Domnul. Este bine să fim conştienţi că există o pronie dumnezeiască şi că nimic nu se întâmplă în lumea aceasta fără ca să nu ştie Dumnezeu.

4. Cea mai importantă armă împotriva răului care vine asupra noastră este smerita cugetare. Să-L rugăm cu umilinţă pe Dumnezeu să potolească acest rău şi să ne acopere cu harul şi iubirea Sa.

5. Fiecare are relaţia lui personală cu Dumnezeu. Nu există un şablon prin care să se mântuiască toţi oamenii.

Este necesar să avem din când în când această întoarcere către sine, pentru că toţi suntem în lipsă fată de

ceea ce ar trebui să fim. Să ne căim cu această constatare sinceră că suntem nevrednici. Iar Dumnezeu care nu ne face procese – aşa cum ne fac oamenii –, ne va primi cu toată dragostea Lui. Dragostea lui Dumnezeu este mai presus de orice dragoste omenească. În orice stadiu de viaţă am fi, să ne cerem în mod profund iertare, cu lacrimi, cu căintă.

6. Niciodată nu suntem singuri, totdeauna suntem cu Dumnezeu. El este cu atât mai prezent în viaţa ta cu cât îl chemi mai des.

Există o rugăciune pe care trebuie să o spună monahul, o rugăciune de invocare a numelui lui Dumnezeu: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul. Această rugăciune suntem datori – după rânduială – să o spunem mereu. Şi încet-încet, această datorie se transformă într-o chemare de dragoste.

Dacă această rugăciune e făcută stăruitor, mai mult timp, rezultatele ei sunt deosebite. Se produce o căldură duhovnicească în inima rugătorului, îi sporeste credinţa şi dragostea pentru Dumnezeu, pentru oameni şi pentru întreaga creaţie. Este pătruns de acest sentiment de trăire în Dumnezeu. Aşa cum trăieşte peştele în apă, aşa trăieşte monahul în Dumnezeu, în această atmosferă în care te simţi deplin în Dumnezeu.

Mă refer la monahii care vieţuiesc după rânduiala lui Dumnezeu. Căci şi peste noi năpădesc tot felul de curente ale vieţii pământeşti; practic nu suntem deloc fiinţe cereşti, deşi am vrea să fim. Ne străduim ca prin chemarea lui Dumnezeu în viaţa noastră să devenim fiinţe nesingure. Dacă reuşim să-l facem loc lui Dumnezeu în noi, cu atât mai bine pentru noi, dar şi pentru alţii…

7. Sfinţenia sau desăvârşirea nu presupune numaidecât semne şi minuni, aşa cum suntem obişnuiţi să credem. Nu toţi sfinţii au făcut minuni în viaţa aceasta.

Mântuitorul ne-a spus nişte cuvinte care pe mulţi ar trebui să-i pună pe gânduri: „Mulţi îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am prorocit

şi nu în numele Tău am scos demoni şi nu în numele Tău minuni multe am făcut? Şi atunci voi mărturisi lor: Niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtati-vă de la Mine cei ce lucraţi fărădelegea” (Matei 7, 22 – 23). Minuni care pot să uimească pe oameni ajung să facă şi vrăjitorii, ajutaţi de puterile întunericului; dar sfinţenia nu pot să o dobândească decât cei blânzi şi smeriti cu inima, cei plini de dragoste pentru Dumnezeu şi pentru aproapele lor.

8. Unii oameni se nasc cu o putere mai mare de a primi şi a dărui iubire. Alţii primesc darul dragostei după ce se ostenesc mai mult timp pentru a duce o viaţă deplină în Dumnezeu. Căci ascultarea şi supunerea fată de Dumnezeu îl ajută pe om să intre întru bucuria iubirii dumnezeieşti.

9. Iubirea de Mamă a Sfintei Fecioare o îndeamnă să sară imediat în ajutor acolo unde este chemat şi cinstit Prea Sfântul Nume al Fiului ei Cel Unul Născut şi acolo unde fiii ei după har – credincioşii râvnitori – o cinstesc şi pe ea ca pe o adevărată Maică a Domnului.

Aşadar, când suntem tulburaţi de necazuri, bântuiţi şi arşi de patimi, să ne îndreptăm cu încredere mai ales către Maica Domnului, care este şi Mama noastră, a pământenilor, ştiind că rugăciunea mamei mult poate înaintea Fiului ei. Să ne rugăm cu umilinţă, zicând către Dânsa aşa:

Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu, care ai adus pe pământ Lumina întregii zidiri, luminează întunericul minţii şi al inimilor noastre, ca să ne cunoaştem păcatele, să ne căim pentru ele şi ca să nu le mai săvârşim.

Maica Domnului – simbolul Bisericii

Tu, care ai născut cu trup pe Împăratul păcii, sădeşte în noi pacea Fiului tău şi goneste din sufletele noastre viforul patimilor.

Tu, care eşti izvor nesecat de vindecări, tămăduieşte neputinţele noastre şi ne alină durerile, că toate le poţi câte le voieşti, ca o Maică a Celui Atotputernic. Amin.

10. Nu cunosc un cuvânt mai dulce, auzit din gura Domnului, decât acela pe care îl adresează poporului Său

prin profetul Maleahi:
„Iubitu-v-am pe voi...”
Şi în acelaşi timp nu ştiu un cuvânt mai aspru şi mai nedrept, decât răspunsul acestui popor:
„Cum ne-ai iubit Tu?...”
Dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac şi al lui Iacov îi scosese din robia Egiptului, îi adusese într-o tară bogată unde curgea miere şi lapte, îi călăuzise prin profeţii Săi; iar El rezuma toate acestea prin: „Iubitu-v-am pe voi...”
11. Nu te măsura cu cei mai slabi dintre oameni, ci mai degrabă cu cei înaintaţi în iubire, adică în virtute.
12. Cununia este Taina Dragostei pentru că la temelia ei stă Dumnezeu, Care este dragoste. Într-o căsnicie adevărată există mai ales iubirea jertfelnică, despre care vorbeşte Sfântul Apostol Pavel în imnul de la I Corinteni 13. Dragostea jertfelnică este singura care nu se stinge dincolo de moarte.
Nu există un obstacol între ascultare şi dragoste în viaţa de familie. Dragostea sfărâmă toate piedicile şi atunci sotii se ascultă unul pe altul şi ascultă unul de altul, dar capul familiei rămâne bărbatul. Este bine ca cei doi tineri căsătoriţi să aibă un acelaşi duhovnic la care să se mărturisească.
Şi în viaţa de mănăstire, atunci când există iubire te deschizi şi asculţi, iar ceea ce faci în ascultare este bine primit înaintea lui Dumnezeu. Dacă monahul simte că nu are dragoste fată de staret sau în general faţă de oameni, atunci trebuie să-L roage pe Dumnezeu cu stăruinţă să-i dăruiască smerenia şi dragostea, aşa cum făcea Sfântul Siluan.
Călugărul în faţa Dreptei Judecăti
Suntem cu adevărat conştienţi de Ziua Judecătii?
— Cum apare călugărul în faţa Judecătii Viitoare? – „Acum este Judecata acestei lumi”.
Nu fără un simţământ de îngrijorare îmi rostesc cuvântul din seara aceasta. Cu toţii cred că ne dăm seama de puterea cu care ne angajează propriile cuvinte – rostite sau scrise –, precum şi de răspunderea ce o avem fată de

ele. E atât de adevărat lucrul acesta, încât însuşi Cuvântul lui Dumnezeu, făcut trup, a ţinut să-l arate cu desăvârşită limpezime, atunci când a zis: „Vă spun că pentru orice cuvânt desert, pe care-l vor rosti, oamenii vor da socoteală în Ziua Judecătii. Căci din cuvintele tale vei fi găsit drept, şi din cuvintele tale vei fi osândit” (Matei 12, 36 – 37).

Gândindu-ne numai la aceste spuse ale Mântuitorului, înţelegem cât de mult se expune unei îndoite judecăti – din partea lui Dumnezeu şi a ascultătorilor săi – cel care îndrăzneşte să vorbească despre ceea ce ştie foarte bine că stă deasupra oricăror cuvinte, adică despre Dreapta Judecată a Domnului nostru Iisus Hristos. În faţa Acestuia ne vom găsi la un moment dat fiecare dintre noi pentru a ne câştiga dreptul la veşnicie, în funcţie şi de felul cum am ştiut să ne chivernisim propriile cuvinte în cursul vieţii pământeşti.

Să realizăm, aşadar, cu câtă atenţie va fi judecat un cuvânt pe care l-am spus despre Judecata Universală. Cu ce grijă trebuie să ne apropiem de înţelesurile acestei înfricoşate clipe de taină, ce va pecetlui pentru totdeauna viaţa noastră şi aşa destul de tainică! Unei evidente nevrednicii personale vine să i se adauge în acest caz şi o anumită dificultate în sine a subiectului anunţat.

A vorbi despre „Călugărul în faţa Dreptei Judecăti” înseamnă mai puţin a rezolva o problemă, cât mai ales a o formula just. Căci descoperirea deplină a adevăratei aşezări sufleteşti pe care a avut-o monahul fată de realitatea Judecătii Viitoare nu se va săvârşi – obsteşte – decât numai la sfârşitul acestui veac. Până atunci simţirea prezentei aievea, vii, a Zilei Judecătii este păstrată doar câtorva aleşi, numai acelor uriaşi ai Duhului, care – chiar în măsurile acestui veac fiind – se învrednicesc totuşi să vadă Împărăţia lui Dumnezeu venind cu putere în taina inimii lor, celei mai dinlăuntru, după însăşi făgăduinţa Domnului.

Oprindu-ne aşadar asupra temei anunţate, putem desluşi trei idei esenţiale. Mai întâi este firesc să zăbovim o clipă asupra înţelesului noţiunii de Dreapta Judecată şi a

rostului ei în viaţa noastră. În al doilea rând va trebui să cercetăm poziţia aparte pe care o va avea călugărul în faţa acestei supreme instante. În sfârşit, într-un al treilea moment, vom încerca să desprindem unele concluzii practice (valabile în condiţiile concrete ale vieţii noastre de toate zilele), care ne descoperă faptul că noi suntem încă de pe acum într-o legătură efectivă – şi de cele mai multe ori nebănuită – cu Dreapta Judecată a lui Dumnezeu.

Suntem cu adevărat conştienţi de Ziua Judecătii?

Ne găsim, prin urmare, în faţa acestei prime întrebări. Ce înţeles şi ce rost se cuvine să desluşim pentru noi înşine în noţiunea de Dreapta Judecată a lui Dumnezeu? Nu e vorba să analizăm aici învăţătura dogmatică a Bisericii, ci – întemeiaţi pe descoperirile neclintite ale Scripturii şi ale Sfinţilor Părinţi – vom încerca să limpezim funcţiunea pe care trebuie să o aibă pentru noi, fiinţe trăitoare încă înăuntrul acestui veac, gândul şi realitatea Judecătii Viitoare.

Trebuie să recunoaştem încă de la început că rare sunt lucrurile care să se bucure mai puţin de atenţia noastră serioasă şi trează, decât gândul la Judecata ce va să fie.

S-a înrădăcinat în deprinderile noastre de făpturi zămislite în păcat obişnuinta să ne gândim aproape tot timpul la scopurile imediate ale vieţii acesteia. Fiecare căutăm să ne orânduim existenta pe intervale mici dar sigure (credem noi) şi pentru aceasta luptăm din toate puterile spre a dobândi nişte mijloace de trai care devin ele însele – printr-o vinovată răsturnare de adevăr – scopurile vieţuirii noastre pe pământ. În felul acesta ţelurile mărunte ne leagă de ele. Pe nesimţite ne plecăm din ce în ce mai jos şi cădem – fără să ne dăm seama – afară din viaţa autentică; uităm cu desăvârşire că preţul adevărat al vieţii acesteia este dincolo de ea şi nu înăuntrul ei. Într-o asemenea situaţie gândul sfârşitului se şterge din cugetarea noastră; cel mult dacă mai stăruie ca o amintire vagă şi neputincioasă, când în realitate el este chemat să fie una din pârghiile principale ale înnoirii

continue din noi înşine.

Când omul pierde din vedere finalitatea spre care se îndreaptă vremelnica sa petrecere în această lume, el îşi organizează o viaţă plată, cenuşie, o viaţă doar cu doar două dimensiuni. El nu mai ştie să privească spre înălţimi sau spre adâncuri, ci se interesează doar de ceea ce este imediat în jurul său, întocmai ca o vietate care se mişcă doar pe lungime şi pe lăţime. Dar existenta duhovnicească ne cere, după cuvântul Apostolului Pavel, să înţelegem „împreună cu toţi sfinţii care este lărgimea şi lungimea şi înălţimea şi adâncimea” (Efeseni 3, 18).

Datorită faptului că există un sfârşit al sălăşuirii noastre pe pământ şi o Judecată care va măsura, va cântări şi va preţui până şi cele mai mici fapte petrecute în cursul vieţii de aici, întreaga existentă dobândeşte înţelesuri nebănuit de adânci.

Pentru cel care-şi luminează traiul cu gândul la piscurile Dreptei Judecăti, lumea se schimbă la fată: ea nu mai este întâmplătoare, nu mai este supusă nimicirii veşnice sau bunului nostru plac, ci într-însa se manifestă intenţiile şi hotărârile lui Dumnezeu ce se vor vădi la un timp anume. Cugetarea la Dreapta Judecată transformă de pe acum lumea într-un loc sfânt. Faptul că Stăpânul întregii zidiri îţi va cere la un moment dat socoteală de felul cum te-ai comportat în ea te obligă să te porţi cu atenţie, să-ţi dai şi mai bine seama de valoarea lucrului mâinilor lui Dumnezeu. Realitatea Judecătii Viitoare devine astfel cel mai puternic temei pentru o justă apreciere, pentru o revalorificare a lumii în perspectiva dimensiunii eternităţii.

Gândul la Judecata Universală rodeste în viaţa noastră şi în alt chip. Pentru a înţelege despre ce este vorba, să meditām asupra următorului fapt biblic: căderea omului s-a produs sub pomul cunoştinţei binelui şi răului, atunci când protopărintii noştri au uitat că nu le este permis totul. Şi astăzi rădăcina păcatului continuă să stea pentru om în acelaşi gând: nu cumva ne este permis totul? Nu cumva ne este îngăduit orice? Chiar dacă legile

omeneşti din afară îmi pun oarecare piedici, nu pot eu, oare, ştiut numai de mine însumi, să fac ce-mi place?

Dacă fiecare am zăbovi cu sinceritate asupra vieţii personale, ar trebui să recunoaştem că toate căderile noastre duhovniceşti vin din faptul că ne transformăm în propriii noştri judecători (şi bineînţeles în nişte judecători foarte îngăduitori). Iată însă că realitatea de netăgăduit a Judecătii vine şi ne spune: Nu, nu ne este permis totul!

Există limite pentru cele îngăduite omului, limite puse nu din bunul plac al lui Dumnezeu, ci ele există chiar prin legile profunde ale vieţii; trecând peste acestea devenim propriii noştri călăi.

Faptul că vom trece printr-o Judecată Finală ne ajută de pe acum să înţelegem că omul e încadrat într-o ordine, într-o rânduială, de păstrarea căreia este răspunzător. Eu sunt dator să mă port cu cei din jurul meu nu după voia mea, adesea rătăcită datorită păcatelor, ci după o rânduială de peste noi ce mă ocroteste deopotrivă şi pe mine, şi pe ei.

Dreapta Judecată devine astfel – pentru cel care îi înţelege rostul – un adevărat temei de comuniune socială. În numele ei suntem chemati să realizăm încă de pe acum o nemincinoasă împreună-trăire, o vieţuire obştească într-un duh de dragoste şi de îngăduinţă. Omenirea în ceasul Judecătii va apărea ca un singur trup de obste şi atunci ni se va cere fiecăruia socoteală de ceea ce am făcut cu fratele nostru, care este un mădular al aceluiaşi trup obstesc. De aceea, frica şi cutremurul pe care în mod firesc trebuie să le trezească în noi amintirea Judecătii din urmă nu sunt nicidecum nişte simţăminte josnice şi oarbe, ci ele se nasc, dimpotrivă, din înaltul sentiment al responsabilităţii fată de cei din jur şi fată de mine însumi.

Prin faptul că vom fi chemati să răspundem de noi înşine în faţa lui Dumnezeu se vădeşte pentru mine încredinţarea că eu am o misiune de îndeplinit pe acest pământ, sunt răspunzător de mine însumi, reprezint deci o valoare în ochii Domnului meu. De aceea, trebuie să mă port cu grijă duhovnicească nu numai fată de cei din jur, ci

şi fată de mine însumi (aceasta însemnând cu totul altceva decât egoismul).

În sfârşit, o altă împlinire de sine, prilejuită în acest veac de aşteptarea trezvitoare a Judecătii Viitoare, este îndepărtarea credinciosului de la judecătile dinainte de vreme, adică de la clevetirea şi osândirea aproapelui. De-abia la confruntarea finală a lumii cu Dumnezeu se va descoperi cu adevărat distincţia dintre bine şi rău. Binele şi răul nu sunt cu adevărat limpede deosebite decât în ochii Celui Atoateştiutor; de aceea, Lui singur I se cuvine să facă despărţirea absolută, definitivă, între ele, la sfârşitul veacului. Căci numai Dumnezeu singur cunoaşte planul de ansamblu şi intenţia ultimă a întregii Sale Creaţii.

Noi, făpturile Lui mărginite, trăind o existentă limitată, având posibilităţi restrânse de cunoaştere, nu putem să ne dăm seama de adevăratele urmări şi semnificaţii ale actelor semenilor noştri. Pentru aceasta, oricine judecă pe aproapele său se substituie lui Dumnezeu şi se aşază singur sub osânda Judecătii care este nemilostivă celor ce judecă. În virtutea marii întrebări de la sfârşitul veacului, viaţa noastră se cere trăită în duhul osândirii de sine şi nu de aproapele, singura cale prin care nu avem nimic de pierdut, ci numai de câştigat.

Cum apare călugărul în faţa Judecătii Viitoare?

Am spus mai înainte că, ştiut sau neştiut de noi, adevăratul sens al lumii acesteia stă dincolo de ea, anume la capătul său, în Ziua Judecătii. Atunci va fi ceasul deplinelor şi surprinzătoarelor descoperiri de noi înşine şi de alţii, în faţa întregii zidiri adunate laolaltă. Până atunci nimeni dintre noi nu apare cu adevărat aşa cum este: căci în această viaţă putem înşela pe alţii, ne putem înşela pe noi înşine, dar nu vom putea înşela Dreapta Judecată a lui Dumnezeu. În faţa ei fiecare dintre noi va sta conform propriei aşezări sufleteşti pentru care s-a ostenit.

Care va fi deci poziţia specifică a călugărului la Judecata din urmă? Ce i se va cere şi ce va răspunde el atunci, deosebit de ceilalţi semeni ai săi? Căci într-adevăr

starea monahului la acest prag al veşniciei va fi cu totul aparte fată de starea celorlalţi oameni.

Este îngăduit pentru alţii să se îndeletnicească – desigur, în chip cuviincios – cu treburile acestei lumi şi să-şi pregătească, indirect, răspunsul la Dreapta Judecată şi după felul cum îşi chivernisesc viaţa pământească. De la călugăr însă se aşteaptă să-şi aşeze conştient şi organizat întreaga sa trăire, sub lumina Judecătii din urmă.

Este firesc pentru credincioşii din lume ca să poarte grijă de înfăţişările şi problemele felurite pe care le pune această viaţă. Călugărului însă, ca unuia ce a murit lumii acesteia, îi este firesc să poarte grija, în primul rând, de problemele vieţii celeilalte şi să se ferească de ispitele celei de aici. Altfel spus, în măsura în care un vieţuitor din lume este dator să nu uite că trăieşte în ea şi de aceea trebuie să se poarte cuviincios, după întocmirile ei, în aceeaşi măsură un călugăr este obligat să-şi amintească pururi că el este chemat să trăiască (încă de pe acum) viaţa veacului viitor, adică el are menirea să se poarte după rânduielile acesteia. Aici stă taina şi preţul de nespus al vieţii călugăreşti.

Cinul monahicesc a fost lăsat de Dumnezeu în mijlocul acestui veac ca o solie, o înainte-vestire a Împărăţiei Cereşti ce va să fie. Aşa au înţeles şi au trăit Părinţii viaţa călugărească: ca o pârghie de transformare a lumii după chipul vieţii nestricăcioase de după Judecata Universală, astfel ca oamenii – după chiar cuvântul Mântuitorului – să nu vină la Judecată, ci să se mute din moarte la viaţă.

Adevăratul monah trăieşte, se mişcă şi respiră mereu în văzduhul clipei celei înfricoşate a Dreptei Judecăti şi în acest fel – după cuvântul Sfântului Isaac Sirul – poate pune pe pământ „început Împărăţiei Cerurilor”. Gândul la înfricoşătoarea Judecată îi devine temeiul cel mai puternic al biruinţei şi al desăvârşirii de sine.

„Biserică a harului – spune Sfântul Grigorie Teologul – este cel care s-a pierdut pe sine în Dumnezeu şi trăieşte cu grijă de Judecata Lui.

Dar cum este cel care s-a pierdut în Dumnezeu? Şi ce este grija de Judecată? Ce alta decât să cauţi pururi odihna Lui, să fii mereu cu grijă şi să te întristezi în tot timpul întrucât nu poţi să ajungi la desăvârşire din pricina neputinţei firii tale?! Şi astfel se sălăşluieşte Dumnezeu în suflet, căci îl ai mereu prezent în tine prin aducerea-aminte”.

Faptul că monahul realizează prin viaţa lui o anticipare, o înainte-săvârşire a Dreptei Judecăti, are un neasemuit preţ duhovnicesc pentru întreaga umanitate. Monahismul devine astfel centrul spiritual al lumii acesteia, dincolo de conştiinţa sau vrednicia călugărilor. Aceştia – ca unii ce trăiesc în lume, dar sunt încă de pe acum dincolo de ea – pun în faţa omenirii modelul bun de urmat al întregii vieţuiri creştineşti. Fără îndoială, nu toţi oamenii sunt chemati să devină călugări. Viaţa monahală dăruieşte însă tuturor celor din afara ei un criteriu, un semn veşnic şi neclintit al desăvârşirii creştine”. Cele trei lepădări – spune Sfântul Ioan Scărarul – sunt semnele de biruintă ale călugărilor şi lumea nu le poate cuprinde pe acestea; căci dacă le-ar cuprinde, atunci n-ar mai fi nevoie de monahism şi de fuga din lume”.

Trebuie subliniat şi faptul că răspunderea cu care monahul va veni încărcat în faţa Dreptei Judecăti va fi nespus mai mare decât a oricărui alt om! Cel care nu avea pe pământ nimic deasupra lui care să-l depăşească – fiindcă monahul este un înger în trup – va trebui atunci să dea socoteală în faţa Celui Atoateştiutor de felul cum şi-a chivernisit viaţa spre a fi un îndreptar pentru cei din jurul său. O sarcină uriaşă apasă pe umerii monahului ce se înfăţişează înaintea Nefăţarnicului Judecător. Ne spune Sfântul Ioan în „Scara”: „Lumini pentru monahi sunt îngerii, iar lumina pentru toţi oamenii este vieţuirea monahală. De aceea, monahii să se nevoiască să fie pildă bună întru toate, fără să dea poticnire cuiva în ceva, nici prin fapte, nici prin cuvinte. Iar dacă lumina aceasta e întuneric, apoi întunericul acela – adică cele ce se petrec în lume – cu atât mai mult se întunecă”.

În faţa Judecătii de Apoi călugărul va descoperi un lucru poate nebănuit adesea în această viaţă: deşi lepădat de lume, deşi ieşit din ea – sau mai bine zis tocmai de aceea –, el nu rămâne rupt de soarta duhovnicească a omenirii. Dimpotrivă, am putea spune că de-abia acum el intră mai adânc în viaţă şi într-o legătură vie cu semenii săi.

De grumajii celui mai umil dintre monahi, de felul cum înţelege şi se străduieşte să-şi poarte crucea răscumpărătoare a făgăduinţelor lui, atârnă mântuirea unei părti a semenilor săi. În faţa Dreptei Judecăti, călugărul îşi va da seama cât de apropiată trebuia să fie viaţa lui de a Apostolilor şi de a Mântuitorului, Care a purtat în chip pilduitor jugul păcatelor omenirii. Este adevărat că nu poate fi pentru un om o chemare mai grea decât călugăria, dar nici nu există o altă chemare mai înaltă.

„Un monah neagonisitor – ne spune tot Sfântul Ioan Scărarul – este stăpânul lumii care a încredinţat lui Dumnezeu grija despre sine, iar prin credinţă îi are robi (duhovniceşti) pe toţi”. Călugărul se leapădă de grija lumii şi de grija sa proprie, nu printr-o tăgăduire a vieţii, ci, dimpotrivă, din dragoste faţă de ea. El fuge nu de lume, ci de lumesc, adică de aspectul păcătos, corupt al creaturii, aspect care îl împiedică să se apropie duhovniceşte de ea. Depărtându-se de lume şi de sine însuşi (adică de omul vechi), monahul rămâne liber pentru slujirea lui Dumnezeu şi a vicarului Său: aproapele nostru (căci, într-un anume fel, aproapele nostru este loctiitorul permanent al lui Dumnezeu pe pământ).

În Ziua înfricoşatei Judecăti Fiul Omului va împărţi neamul omenesc în două cete, după cum a fost sau nu slujit cu dragoste într-unul din fraţii săi mai mici. Călugărul va fi în chip deosebit chemat să dea socoteală atât pentru cele trei jurăminte pe care le-a făcut, cât şi pentru felul cum a îngrijit – prin faptă, rugăciune şi întreaga sa viaţă – de cei lipsiţi duhovniceşte ai lumii acesteia, sub chipul cărora se ascundea însuşi Hristos.

Pentru că el este un stăpân duhovnicesc al vieţii de aici, va fi întrebat pentru a răspunde dacă a hrănit cu cuvântul lui Dumnezeu pe cel flămând şi dacă a dat de băut din apa vieţii (a darurilor Duhului Sfânt) celui însetat. Va fi întrebat dacă a primit cu dragoste pe cel străin de Hristos, dacă a îmbrăcat cu puterea credinţei pe cel gol de ea, dacă a căutat cu leacul iubirii de aproape pe cel bolnav sufleteşte şi dacă a cercetat cu răbdare şi pogorământ pe cel aflat în temniţa păcatului (Matei 25, 35 – 36).

În măsura în care monahul va căuta cu seriozitate la propria sa mântuire, în aceeaşi măsură va fi pus în situaţia de a avea grijă, într-un fel sau altul, de mântuirea aproapelui.

Este într-adevăr un lucru cutremurător să fii chemat să răspunzi în faţa lui Dumnezeu, ca unul ce ai îmbrăţişat de bunăvoie, total, cauza Lui şi ai făgăduit să întemeiezi în mijlocul lumii o vieţuire după chipul Său. A trăi după chipul lui Dumnezeu înseamnă să trăieşti în primul rând pentru altul şi nu pentru tine; înseamnă să trăieşti pentru lucrurile mari şi serioase ale vieţii, iar nu pentru cele neimportante, cât şi pentru înţelegerea celor veşnice şi nestricăcioase, iar nu pentru stăpânirea celor pământeşti şi stricăcioase.

Pentru călugărul ce şi-a orânduit întreaga sa viaţă cu temere fată de Ziua Judecătii, se vor împlini aievea spusele Mântuitorului: „Adevărat, adevărat zic vouă: Cel ce ascultă cuvântul Meu şi crede în Cel ce M-a trimis are viaţă veşnică şi la Judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viaţă” (Ioan 5, 24).

Poate că nimeni nu este mai întemeiat decât adevăratul monah să înţeleagă frica sfântă – nu oarbă – ce trebuie s-o avem cu toţii în faţa realităţii Judecătii. Făptura omenească e mai mult sau mai puţin pregătită pentru o mulţime de nenorociri care pot veni asupra ei. Cutremur, foc, revărsare de ape, boli, năvăliri de popoare, diferite alte necazuri sunt intrate de mult timp în gândirea umanităţii şi de aceea ni le putem reprezenta cu destulă uşurintă. Pentru cele ce vor fi la Dreapta Judecată, ca şi

pentru stările sufleteşti prin care vom trece atunci, nu putem însă avea cu adevărat cunoştinţă culegând date din lumea de aici. Pentru aceasta viaţa monahală cere de la cel care o îmbrăţişează să-şi facă o îndeletnicire de căpetenie din crearea unei sensibilităţi, a unei putinţe de a simţi lăuntric – încă de pe acum – teama suprafirească ce ne va stăpâni atunci.

În istoria Bisericii au existat chipuri de călugări care îşi umpleau întreaga lor viaţă cu meditaţii asupra Judecătii, vădite şi prin suspinurile: „Ce-o să fie! Ce-o să fie!"; acestea îi fereau de păcat şi îi păstrau curaţi pentru ceasul din urmă, care într-un fel ajunsese pentru ei familiar.

Tocmai intimitatea lui cu Judecata din urmă îl face pe monahul râvnitor să-şi dea seama de gravitatea cumplită a acelei clipe şi să-şi simtă sufletul împărţit între teamă şi bucurie, între duhovnicească deznădăjduire şi încredere, între cutremur şi fericire. În faţa Dreptei Judecăti, călugărul – fie el cel mai sfânt şi cel mai iscusit – va apărea cu fiinţa sfâşiată de aceste stări, ca răstignit pururi pe o cruce de gând. Şi poate că acesta nu va fi cel mai mic temei al învierii sale, biruitoare, la viaţa veşnică, de către Cel care a frânt cu răstignirea Sa pe cruce, puterea morţii.

„Acum este Judecata acestei lumi".

Ajunşi aici, este momentul să încercăm ca să desprindem – din cele spuse până acum – unele înţelesuri cât mai apropiate de trăirea noastră concretă şi să culegem astfel eventuale îndemnuri valabile pentru viaţa practică în care ne găsim.

Un gând care ne-a călăuzit de la început a fost evidenta adevărului că noi suntem încă de pe acum într-o legătură reală şi vie cu Judecata Finală. Rămâne numai să devenim conştienţi de acest fapt. Desigur, în iconomia istoriei lumii Ziua Judecătii de Apoi are un rost deosebit, un rost unic, pe care nimic nu-l poate înlocui. Însă aceasta nu înseamnă că până atunci faptele noastre nu sunt mereu prezente înaintea divanului Dreptului şi Veşnicului Judecător, că nu sunt nepărtinitor cântărite de El. Însuşi Cuvântul întrupat al lui Dumnezeu face să răsune în

urechile noastre pururea: „Acum este Judecata acestei lumi; acum stăpânitorul lumii acesteia va fi aruncat afară” (Ioan 12, 31).

În orice timp creştinul – şi cu atât mai mult călugărul – este dator să se simtă cu adevărat sub Judecata scrutătoare şi nemincinoasă a Domnului său şi să izgonească din inima lui pe stăpânitorul acestui veac. Iar la momentul Judecătii de Obste vom înţelege cu toţii limpede că de fapt noi am stat mereu în faţa tronului dumnezeirii ascuns în adâncul inimii noastre; iar atunci când am uitat acest lucru, ne-am osândit singuri.

Devenind conştienţi de Ziua Judecătii, ne facem vrednici de cuvântul atât de frumos al Sfinţilor Părinţi: „Nu te teme de moarte, căci iată Dumnezeu poate să te ridice mai presus de ea”.

Dacă toate cele care s-au spus până aici nu ar fi de ajuns ca să ne pecetluiască cugetul nostru, însăşi Biserica vine să ne aducă aminte de Dreapta Judecată, prin rânduiala anului liturgic. Ne găsim în săptămâna premergătoare marelui post. Intrăm într-un timp mai sfânt, mai duhovnicesc decât cel obişnuit. Această săptămână de răscruce este cuprinsă între Duminica înfricoşatei Judecăti şi Duminica Izgonirii lui Adam din Rai.

Se ascunde fără îndoială în această rânduire un înţeles duhovnicesc, asupra căruia se cade să zăbovim o clipă. Judecata din urmă va fi cea mai mare şi ultima sărbătoare duhovnicească a lumii noastre. Ea va fi cu adevărat şi de-a dreptul praznicul lui Dumnezeu, ziua Fiului Omului, cu care se va sfârşi istoria.

Dimpotrivă, duminica ce vine pomeneşte izgonirea lui Adam din Rai, prima zi a omenirii de sub păcat, începutul istoriei ce ne cuprinde încă. Întâi ni se pune înainte sfârşitul lumii, pentru că stă în firea vieţii duhovniceşti să se îngrijească mai mult de acest capăt al vremilor, de unde începe odihna veşnică în Dumnezeu. Apoi ni se aminteşte începutul nostru, păcatul şi neascultarea ce ne-a izgonit din Rai, ca să ne aducem aminte că cele pe care le vedem sunt trecătoare şi că rostul omului este să răscumpere

păcatul firii şi să lupte pentru restabilirea zidirii în prima ei stare, paradiziacă.

Între aceste două stări duhovniceşti – pedeapsa izgonirii din Rai şi înfăţişarea la înfricoşătoarea Judecată – se desfăşoară toată lupta pentru izbăvirea noastră. Timpul dintre ele ne-a fost dat ca să ne ridicăm iarăsi de unde am căzut şi să ne reîntoarcem în Dumnezeu, de unde ne-am desprins. Chezăşia acestor adevăruri este tocmai învierea Domnului, ce ne aşteaptă la capătul Păresimilor.

Vremea sfântului şi marelui post ni se deschide astfel ca o suprafirească prescurtare a celor mai înalte înţelesuri şi fapte duhovniceşti. Gândul la Judecata Viitoare ca şi semnificaţia următoarelor duminici ale Triodului ne aduc aminte de singura cale a mântuirii: de la căderea celui dintâi Adam, părintele omului, trebuie să ne ridicăm la învierea Celui de-al doilea Adam, Hristos Dumnezeu, Fiul Omului.

Dacă orice creştin este dator să urmeze Mântuitorului în toată viaţa lui, cu atât mai mult monahul – şi mai cu seamă în acest timp al Păresimilor – e obligat să înţeleagă şi să ia asupră-şi crucea mântuitoare a Domnului Iisus Hristos. Este obligat să înţeleagă că întreg sensul creştinismului şi toată slujirea monahismului constă în aceste trei fapte: să iei asupra ta răul care este în lume, să mori cu acest rău prin despătimirea de sine şi să reînviezi în curăţie. Pentru toate aceste slujiri este cu deosebire prielnic răstimpul de pocăinţă şi de cunoaştere de sine al marelului post.

Toate învăţăturile prezentate în seara aceasta – pe care cu nevrednicie le-am adunat din scrierile Bisericii – sunt foarte greu de împlinit pentru noi, monahii vremurilor de acum. Să-l cerem însă cu umilinţă ajutorul Bunului Dumnezeu, iar El ne va întări ca să putem fi cât mai aproape de trăirea acestor frumoase învăţăminte şi ca să ne putem însuşi chemarea de foc – înfricoşată şi mântuitoare – cu care fiul tunetului pecetluieşte deopotrivă Sfânta Scriptură şi inimile noastre:

„Amin! Vino, Doamne Iisuse!”

1946, conferinţă ţinută la întâlnirile Rugului Aprins

Şapte îndemnuri pentru a găsi calea adevărului

Mai întâi suntem datori a ne aminti pururea de Domnul Dumnezeu, ca să ne bucurăm de nădejdea în El, urmând fericitului David care zicea despre sine: „Adusu-mi-am aminte de Dumnezeu şi m-am cutremurat” (Psalmi 76, 3).

Al doilea lucru la care suntem chemati să medităm sunt patimile lui Hristos, pentru ca şi noi să suferim toate cu bunăvoinţă pentru El. Este bine să ne gândim cu seriozitate cum Fiul cel veşnic al lui Dumnezeu S-a coborât din înălţimile cereşti, S-a întrupat, iar în cele din urmă a fost înălţat pe cruce în acest Trup Sfânt. Prin toate acestea ne-a deschis cu pace Împărăţia de Sus. Şi-a vărsat prea scump Sângele Său pe pământ şi ne-a deschis prin această jertfă cale spre Muntele lui Dumnezeu, spre a fi acolo împreună-locuitori cu îngerii.

Este foarte important de asemenea să avem o cugetare smerită şi să ne recunoaştem propriile patimi. În acest fel vom dobândi ajutorul lui Dumnezeu pentru a ne putea îndrepta.

Căci, după cuvântul Părinţilor Bisericii, „cine îşi simte păcatele este mai bun decât unul care, prin arătarea sa, este de folos lumii întregi. Şi cine s-a învrednicit să se vadă pe sine aşa cum este, e mai bun decât unul care s-a învrednicit să vadă îngeri”.

În al patrulea rând, este bine să cugetăm la ceasul sfârşitului nostru, ca să fim totdeauna pregătiţi pentru el. Toată înţelepciunea omului stă în gândul la moarte. De această zi s-au cutremurat şi se cutremură chiar şi marii învăţaţi ai tuturor timpurilor.

Apoi, este folositor să avem tot timpul în faţă Ziua Judecătii. Atunci cerul şi acest pământ vor trece şi vor ieşi morţii din morminte şi toate faptele oamenilor se vor învedera. Toţi vor sta la fel înaintea judecătii lui Hristos, „căci nimic nu este acoperit care să nu iasă la iveală şi nimic ascuns care să nu ajungă cunoscut” (Matei 10, 26). Numai păcatele curăţite mai înainte prin pocăinţă şi

spovedanie le va acoperi Domnul la această judecată.

Al şaselea cuget pe care îl găsim des exprimat în Sfânta Scriptură şi în scrierile Sfinţilor Părinţi este teama de chinurile iadului. Despre acestea prorocul Isaia spune: „viermele lor nu va muri şi focul lor nu se va stinge” (Isaia 66, 24). Viermele este conştiinţa celor ajunşi în iad, căci cei osândiţi în acest loc vor cunoaşte că suferă asemenea chinuri pentru faptele lor.

În al şaptelea rând este bine să avem pururea în minte viaţa veşnică, ca să dorim a ajunge acolo unde sfinţii moştenesc bucuria întru Hristos, fericirea de unde a fugit suferinţa şi frica.

Cu aceste şapte cugetări sufletul celui drept se apără de diavol şi cu ele poate să-l învingă pe vrăjmasul mântuirii noastre. Necontenita amintire a acestora şi mai ales cugetarea la Dumnezeu ne fac să-L iubim mai mult decât toate. Iar prin ajutorul şi puterea Sa, după veacul acesta, Îl vom putea iubi în veci cu îngerii, cu arhanghelii şi cu toţi sfinţii. Amin.

Învierea

Într-un an, de Paşti, fiind în închisoare am simţit bucuria învierii şi a rugăciunii mai profund decât în libertate.

La sărbătoarea învierii timpul parcă se opreşte şi credincioşii au alte chipuri, sunt mai luminoşi. Atunci poţi trăi aproape deplin această năvală a dragostei. Toată natura este plină de harul învierii. Dacă suntem cu adevărat pregătiţi pentru acest praznic al praznicelor, firea noastră se deschide şi simţim cum Dumnezeu este deschis total către noi prin iubirea Sa.

„Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu.
Cel ale Cărui urme se văd pe plaja stelelor
La ţărmul lui Dumnezeu
A venit într-un grăunte şi acolo între pustiul mic şi pustiul apei sub măslini a fost răstignit.
Lumea nu are decât o singură justificare – Învierea!”

Fragment din învierea, de Daniel Turcea

Prima grupare studentească creştină

(...) Gruparea studenţilor creştini din Atena s-a făcut cunoscută nu numai în Atena şi Grecia, ci în tot Imperiul Roman. Faima lor se răspândise pretutindeni. Studenţii care veneau aici din toate părţile Imperiului vorbeau, mergând în locurile lor natale, despre activitatea grupării.

Desigur, gruparea studenţilor creştini s-a făcut atât de cunoscută datorită lui Vasile şi Grigorie (este vorba de Sfântul Vasile cel Mare şi Sfântul Grigorie de Nazianz în anii de studenţie din a doua jumătate a secolului al IV-lea – n. red.). Aceştia i-au dat putere spirituală şi strălucire. Datorită celor doi, toţi şi-au întors privirile asupra grupării, unii pentru a o admira – creştinii –, alţii pentru a o invidia – păgânii.

Atât de mult i-au impresionat Grigorie şi Vasile pe profesorii şi colegii lor, încât cei doi au dobândit în lume o faimă asemănătoare celor mai vestiţi profesori din Atena.

Constituirea grupării studenţilor creştini a avut efecte binefăcătoare asupra membrilor acesteia. Tinerii studenţi creştini ajunseseră într-un oraş care rămăsese centrul idolatriei. Niciun oraş nu mai păstra atât de puternică viaţa idolatră ca Atena. Oriunde ar fi ieşit cineva în Atena, se afla într-o pădure de statui ale zeilor şi demonilor. Orice grupare socială ar fi cunoscut, întâlnea distracţii şi desfătări materiale.

Viaţa aceasta îşi găsea sprijinul şi în profesorii păgâni, care adeseori se aflau în primele locuri la ritualurile păgâne în temple sau în locuri deschise, chiar şi pe drumuri. Cu alte cuvinte, mulţi profesori erau iniţiaţi ai zeilor şi ai religiilor păgâne. Viaţa socială constituia iarăsi, pentru studenţii noi, o permanentă provocare spre libertinaj, spre o viaţă uşoară. Studenţii creştini încercau să se opună atracţiei păgânismului şi a imoralităţii. Se întruneau, discutau şi înaintau în cele duhovniceşti. Pentru a evita modul de viaţă imoral, trebuia să cultive un alt mod de viaţă, plăcut şi virtuos. (...)

Prietenia dintre Vasile şi Grigorie era admirată de întreaga comunitate academică ateniană. Drumurile lor erau două: cel care conducea la puţinele biserici creştine

şi cel care ducea la scoală.

Stelianos Papadopoulos.

Vulturul rănit – Viaţa Sfântului Grigorie Teologul

Postfaţă

<Să nu uitaţi, oameni buni, că am plecat cu sufletul curat şi că am murit din prea multă dragoste! Să nu credeţi cumva că n-am ştiut ce fac; toţi am ştiut! Şi, câteodată, când călcaţi mai apăsat, amintiţi-vă că pământul acesta se sprijină pe piepturile noastre.

— Sora martirului Dragoş Mladinovici

(20 de ani, omorât în decembrie 1989), vorbind în numele lui – În toamna anului 2001, câţiva tineri i-am făcut o vizită domnului academician Virgil Cândea. Cu această ocazie i-am relatat despre intenţia noastră de a edita o carte care să reunească o bună parte din cuvintele de folos pe care părintele arhimandrit Sofian Boghiu le-a adresat tinerilor în cadrul întâlnirilor organizate de Asociaţia Studenţilor Creştini Ortodocşi Români (ASCOR). Domnul profesor ne-a sfătuit atunci să adăugăm la cuprinsul acestei scrieri şi o mărturie referitoare la experienţa pe care au acumulat-o în acest mediu misionar studentesc unii dintre membrii reprezentativi ai asociaţiei.

Domnia sa a accentuat faptul că o astfel de mărturie nu trebuie să se piardă, ea putând să devină – peste mulţi ani – foarte utilă. Părintele Sofian, aflând despre o asemenea propunere, a încuviinţat să scriem o postfaţă care, plecând de la problemele cu care ne-am confruntat în ASCOR, să prezinte nişte concluzii cât mai practice pentru tinerii ce doresc să se apropie de Biserică.

Vă întrebaţi, probabil, care este legătura dintre sfaturile părintelui staret şi frământările ascor-iştilor. Răspunsul este simplu: părintele Sofian Boghiu a fost până în 1998 unul dintre cei mai importanţi povăţuitori duhovniceşti ai tinerilor din ASCOR Bucureşti. În această postfaţă vom prezenta felul în care am încercat să aplicăm în viaţa asociaţiei îndemnurile părintelui, precum şi problemele de care ne-am lovit în acest demers.

Putem spune că această carte ne prezintă, poate, cel

mai bine calea pe care au dorit să se menţină tinerii din ASCOR, după 1990.

În acea stare de har, de efervescentă spirituală care predomina în societatea românească imediat după 1989, năzuiam cu toţii să continuăm, într-un duh de sinceritate şi jertfă, lucrarea începută de tinerii martiri din decembrie. Fără sfatul permanent al părintelui Sofian, credem că nu am fi încercat să ne asumăm – la nivelul nostru, studentesc – această linie de echilibru şi deschidere duhovnicească, ce îmbină armonios credinţa practică cu aprofundarea învăţăturii bisericeşti, fapta cu rugăciunea şi care îşi are originea în <veacul de aur al ortodoxiei româneşti>, cum numea Nichifor Crainic epoca Sfântului Paisie Velicikovski.

Ca un fir neîntrerupt, influenta paisiană a ajuns la mănăstirea Obţină din Rusia, iar de aici s-a reîntors pe pământul românesc prin ieromonahul Ioan Kulîghin, duhovnicul atât de iubit al părintelui Sofian. În acest fel ne-am împărtăşit şi noi, după putinţă, din duhul care a însufleţit reînnoirea isihastă românească din secolul al XVIII-lea. Abia mult mai târziu însă aveam să conştientizăm importanta acestei filiaţii duhovniceşti.

Filocalia în mediul studentesc

Una dintre problemele foarte importante care s-au pus în ASCOR, începând cu 1994 – când au avut loc primele întâlniri la nivel naţional –, a fost cum s-ar putea sintetiza cel mai bine orientarea spirituală pe care trebuie să o aibă studenţii creştini care doresc să facă misiune în cadrul acestei organizaţii. După multe discuţii, am căzut cu toţii de acord să înscriem în statut ceea ce am considerat a fi mesajul cel mai actual şi mai necesar al generaţiei noastre: scopul asociaţiei este promovarea în mediul universitar a credinţei ortodoxe, în duhul filocalic redescoperit de părintele profesor Dumitru Stăniloae.

S-a înţeles atunci că încercarea de a ne asuma învăţătura Bisericii, având ca model viaţa şi scrierile Părinţilor filocalici, este calea renaşterii duhovniceşti a neamului românesc.

Această încercare de a merge pe calea filocalică,

legăturile statornice cu marii duhovnici, precum şi lucrarea mărturisitoare (fără niciun interes personal) a celor care s-au implicat cu dragoste şi hotărâre în asociaţie, toate acestea au făcut ca ASCOR-ul să rămână – prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu – o prezentă vie, cu un mesaj aparte pentru studenţii din mai multe centre universitare.

Cum s-a oglindit orientarea filocalică în viaţa lăuntrică a organizaţiei?

Este foarte greu să descrii starea de har, comuniunea şi vioiciunea spirituală pe care au simţit-o în ASCOR mulţi dintre cei care au avut răbdarea şi puterea să se implice câţiva ani cu seriozitate în activităţile asociaţiei. Simţeai în permanentă ajutorul lui Dumnezeu dacă dăruiai totul. Simţeai firescul, bucuria şi frumuseţea nebănuită a relaţiilor personale. Simţeai că te-ai implicat într-o experienţă spirituală (puţin cam neobişnuită pentru unii colegi de generaţie) în care se împletesc armonios sinceritatea tinerilor cu îndrumările duhovnicilor şi în care eşti foarte liber fiind în ascultare.

O şansă cu totul deosebită pentru membrii organizaţiei a fost (şi este) faptul că în ASCOR se întâlneau tineri de la toate facultătile, care erau preocupati de problemele credinţei. Schimburile de experienţă apărute cu aceste ocazii, dialogurile, mărturisirea propriilor frământări, toate alcătuiau un univers dinamic din care ieşeai foarte îmbogăţit.

Calea filocalică s-a concretizat pentru noi şi în concluziile directe privitoare la viaţa sufletească la care ajungeam în urma misiunii practice făcute cu binecuvântare. Vom da un singur exemplu: din experienţă am observat că biruinta cea mai grea (dar şi cea mai folositoare) a credinciosului este aceea de a recunoaşte – în primul rând în faţa lui Dumnezeu şi a propriei conştiinţe – că a greşit. Acest lucru este afirmat de către Părinţii Patericului atunci când ne arată că cea mai sigură cale a mântuirii pentru tot omul este „a se prihăni şi a se defăima pe sine totdeauna”.

În mod inerent, drumul căutărilor ascor-iste a fost presărat şi cu greşeli, deziluzii, căderi şi ispite. Chiar şi din acestea însă puteai să ieşi întremat sufleteşte, dacă îţi asumai deficientele, dacă renunţai la propriul tău orgoliu şi te lăsai purtat de mâna lui Dumnezeu. Atunci realizai că fără astfel de încercări nu se poate ajunge pe calea Adevărului şi a vieţii veşnice.

Pentru cei din exterior ASCOR-ul putea părea o poezie, însă când începeai să pătrunzi în frământările cotidiene ale organizaţiei, îţi dădeai seama că era vorba de o lucrare misionară care se îndeplinea foarte greu, cu multe sacrificii. Realizai că numai cerând stăruitor şi permanent ajutorul lui Dumnezeu, puteai merge mai departe.

Prin iconomie dumnezeiască, prindeai putere văzându-i pe tinerii care mărturiseau că pelerinajele noastre, colindele în spitale sau conferinţele de la <Serile filocalice> i-au ajutat să descopere seninătatea vieţii creştine şi să scape de anumite patimi.

Ne întâlneam uneori cu foşti studenţi pe care nu-i remarcaserăm până atunci, dar care ne spuneau că unele din acţiunile ASCOR-ului au fost pentru ei o adevărată scoală duhovnicească care le-a schimbat cursul vieţii, determinându-i să se spovedească pentru prima dată, să se înscrie la Facultatea de Teologie, să renunţe la yoga, la secte sau la muzica rock etc.

Ar mai fi multe de istorisit… Adăugăm doar mulţumirea noastră adresată ierarhilor şi duhovnicilor care au sprijinit cu adevărat organizaţiile de tineret ale Bisericii. Contactul direct cu aceşti părinţi a însemnat pentru mulţi tineri o limpezire decisivă a propriei lor existente.

De s-a pierdut entuziasmul de la Revoluţie?

Pentru un tânăr care se află în anii studenţiei la începutul mileniului al treilea, cele spuse până aici îi pot părea nişte relatări de acum cel puţin patru-cinci decenii. În doar 10 – 12 ani lucrurile s-au schimbat mult în întreaga societate. De la an la an misiunea creştină în mediul

studentesc se face parcă tot mai greu, fiindcă la nivel general românii şi-au pierdut mult din entuziasmul şi suflul tineresc care îi anima în primii ani de după 1990.

Cauzele acestei scăderi spirituale se pot găsi şi în plan politic, economic sau social. Însă cele mai importante explicaţii ale acestei neîmpliniri româneşti sunt cele de ordin duhovnicesc. Într-o discuţie avută cu părintele Sofian, Prea Cuvioşia sa ne-a atras atenţia asupra faptului că lipsa de smerenie şi de pocăintă autentică care există astăzi la întregul popor, ne-a adus pe toţi în această stare. Să ne amintim numai de absenta căintei fată de milioanele de crime făcute prin avorturi imediat după Revoluţie. Sau să ne gândim la totala împietrire a multora dintre cei care – în ultimul deceniu – au participat (sau participă) la jafurile uriaşe din economia românească.

În contextul descris mai sus lucrarea ASCOR-ului este mult mai anevoios de împlinit acum în comparaţie cu perioada anilor 1990 – 1995. Totuşi nu trebuie uitate cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, Care ne îndeamnă să-l cerem ajutor, pentru a depăşi necazurile şi greutăţile ce par de neînvins: <La oameni aceasta este cu neputinţă, la Dumnezeu însă toate sunt cu putinţă> (Matei 19, 26).

Revenind la încercarea asumării practice de către tinerii din ASCOR a mesajului Filocaliei, trebuie spus că în acest demers ne-am văzut confruntaţi – în special la nivelul mentalităţilor – cu tot felul de ispite pe care a trebuit să le depăşim, învăţând din sfaturile duhovnicilor încercaţi şi din propriile greşeli. Despre aceste tendinţe deviante de la învăţătura creştină pe care le-am întâlnit (pietismul, zelotismul, intelectualismul, ecumenismul rău înţeles), ca şi despre alte şase probleme pe care a trebuit să le luăm în considerare, vom vorbi în continuare, fără să avem pretenţia că dăm lecţii cuiva. Dorim doar să împărtăşim şi altor tineri câte ceva din propria noastră experienţă, având nădejdea că rândurile următoare îi vor interesa pe toţi cititorii.

Pietismul

În cartea <Ortodoxie şi Occident>, teologul şi

filosoful grec Christos Yannaras afirmă că <pietismul este răsturnarea adevărului Bisericii. Dacă adevărul Bisericii reprezintă un mod de existentă în comuniune, înseamnă a fi în comuniune de iubire, atunci antipodul acestui mod de existentă este acela de a trăi ca individ, a fi ca individ. Din acest punct de vedere, pietismul, care dă prioritate virtuţilor individuale, se situează la antipodul vieţii şi realităţii Bisericii (...). Trăim un mod de viaţă occidental şi, în acelaşi timp, vrem să fim ortodocşi. Adică, trăim cu civilizaţia pe care pietismul a produs-o şi vrem, în acelaşi timp, să fim fiinţe ecleziale, adică să vieţuim în comunitatea de iubire a Bisericii.

Acesta e motivul pentru care am vorbit de schizofrenie. Dacă ajungem să avem conştiinţa acestei schizofrenii, cred că se întrezăreşte o speranţă. Acum situaţia este foarte dificilă, pentru că pietismul domneste aproape peste tot>. Am dat acest citat pentru a ne da seama că noţiunea de pietism cuprinde mai multe semnificaţii decât pare a avea la prima vedere.

Mai departe ne vom referi doar la felul cum am perceput noi această ispită, fiind în contact direct cu tineri de la diferite facultăţi. La început am respins doar sentimentalismul ieftin – echivalat de obicei cu pietismul – prin care se promova tabloul religios în locul icoanei şi corala în locul muzicii psaltice.

Apoi din lucrarea practică misionară am observat că pietismul se mai caracterizează prin cel puţin una din următoarele trei însuşiri: individualism, incapacitatea de a sesiza esenţialul şi risipirea într-un sentimentalism nerealist, ignorant, superstiţios şi dulceag.

Putem spune că suntem pietişti şi atunci când observăm în viaţa noastră religioasă alte simptome, precum: încăpăţânare orgolioasă, ifose de trăire <autentică>, mimarea comuniunii, duhul contrazicerii, obsesia amănuntelor, confuzia valorilor şi a planurilor (în sensul de neîncadrare corectă a unei probleme), artificialitate spirituală datorată şi abuzului de termeni sau sfaturi duhovniceşti, bănuială cronică, formalism al

gesturilor bisericeşti, zăpăceală şi lipsă de coerentă, nesinceritate bine camuflată, instabilitate duhovnicească (ce ne face uşor manipulabili tocmai de către cei care nu trăiesc în duh ortodox), activism misionar – sau dimpotrivă pasivitate – fără discernământ, superficialitate, stilul contradictoriu şi sucit, dulcegării şi superstiţii de orice nuantă, ignorantă suficientă siesi unită cu părerea de sine, neînţelegere a felului cum trebuie împletită dragostea cu fermitatea şi neputinţă de a vedea o problemă în ansamblul ei. De obicei pietiştii rămân cu o idee fixă, pe care nu o pot schimba ani de-a rândul.

Ne-am oprit cu stăruinţă asupra unora dintre trăsăturile pietismului din cauza nocivităţii pe care acesta o are asupra vieţii creştine de astăzi, nu numai în cadrul unor organizaţii misionare. Gândirea pietistă poate fi şi un revers la dimensiunea ideologică şi impersonală a societăţii moderne, fiind boala sufletească a omului ce-şi doreşte să aibă o viaţă religioasă, dar căruia nu-i este încă clar ce înseamnă acest lucru.

Dintr-o perspectivă realistă, putem spune că majoritatea persoanelor care descoperă Biserica şi doresc să se apropie de ea trec, în devenirea lor spirituală, printr-o etapă caracterizată de pietism; el poate îmbrăca diverse forme, de la cele uşor sesizabile, până la cele profund patologice, de tip sectar.

Într-o asociaţie formată în general din tineri fără experienţă duhovnicească, care se deosebeau de ceilalţi colegi ai lor printr-un anumit gen de lucrare mărturisitoare, această rătăcire putea foarte uşor să ia amploare. Datorită însă sfaturilor părinţilor duhovnici, a ascultării de ierarhie şi mai cu seamă prin iconomia lui Dumnezeu – vădită şi în mustrările pe care le primeam, cu sau fără dreptate, de la cei din jur – credem că am reuşit, cel puţin la nivelul majorităţii acţiunilor asociaţiei, să fim păziţi de această ispită. La nivelul vieţii duhovniceşti personale, sperăm că Bunul Dumnezeu ne va ajuta mereu pentru a putea vedea unde greşim şi pentru a ne putea îndrepta.

Zelotismul

Referitor la problema zelotismului este necesar să rememorăm puţin momentul în care s-a decis răstignirea Mântuitorului. Pontiu Pilat a pus în faţa mulţimii iudeilor următoarea alternativă: să elibereze pe Domnul Iisus Hristos sau pe Baraba, cel ce fusese închis împreună cu o seamă de răzvrătiti <care în răscoală săvârşiseră ucidere> (Marcu 15, 7). Evreii dezlănţuiţi au preferat să fie liber zelotul Baraba – cel care, în aşteptarea lui Mesia, apăra Legea veche cu arma în mână – în locul Celui care era chiar <împlinirea legii> (Romani 13, 10). Orbirea zelotistă i-a împins atunci pe iudei atât de departe încât au strigat cu acele înfricoşătoare cuvinte: „Sângele Lui asupra noastră şi asupra copiilor noştri!”

De ce am dat acest exemplu? Întrucât există o categorie de creştini care merg pe această linie zelotistă a unui puritanism militant, însă, neavând dreaptă socoteală, pun înaintea dragostei sabia legii şi a dreptăţii, făcând astfel ca râvna lor pentru credinţă să fie confiscată de diavol, care o îndreaptă în cele din urmă împotriva Domnului Iisus Hristos. Tot la fel s-a întâmplat în cazul lui Baraba şi a altor conaţionali de ai săi, care – mergând după litera legii, iar nu după duhul dragostei – nu L-au recunoscut pe Mesia, pe care îl aşteptau cu înfrigurare de atâta timp.

Zelotiştii sunt activi şi bine intenţionaţi. Ei vor să apere creştinismul, însă, din cauza stilului lor exaltat, răzvrătit, încrâncenat, repezit şi încremenit în clişee, mai rău încurcă lucrurile. Prin acţiunile lor nechibzuite trezesc reacţii adverse foarte categorice şi astfel ajung să facă deservicii Bisericii pe care vor să o slujească.

Aceştia promovează în general o atitudine care favorizează concentrarea pe exterioritate în detrimentul interiorităţii, o asemenea stare fiind vizibilă în dorinţa lor de a face în primul rând schimbări pozitive în jur, iar nu în propriul suflet. Credincioşii cu o gândire zelotistă sunt oricând gata să ţină lecţii celor cu care se întâlnesc, fiindcă ei oricum „se pricep” să abordeze aproape orice

temă.

Zelotiştii observă foarte uşor unde greşesc ceilalţi, dar mai greu unde greşesc ei. De asemenea, ei nu conştientizează faptul că exagerarea şi orice fel de teribilism sunt o formă de a (te) minţi (de altfel, aceştia sunt fermi convinşi că toate verdictele pe care le dau în aproape orice problemă sunt „foarte sigure”, „definitive” şi „în deplină cunoştinţă”). Deşi pot să susţină cu îndârjire unele adevăruri teologice, istorice sau de altă natură, nefiind însă atenţi la dimensiunea duhovnicească a vieţii, ajung totuşi să producă dezbinare sau certuri.

Zelotiştii, de obicei, nu înţeleg şi mai ales nu simt în profunzime faptul că pe un creştin trebuie să-l intereseze în primul rând dreptatea prin iubirea şi voia lui Dumnezeu, iar nu dreptatea după mintea omenească sau reforma socială ori bisericească. În unele cazuri, aceştia nu analizează cu atenţie dacă jertfa pe care sunt dispuşi să o facă pentru binele obstesc este cu adevărat întemeiată pe ascultarea de Dumnezeu, dacă este cu adevărat plăcută lui Dumnezeu.

Zelotismul este o reacţie superficială (dar care poate prinde uşor la tineri), apărută în urma constatării creşterii vizibile a lucrărilor malefice în lumea contemporană. Problema la care trebuie să medităm se rezuma însă la următoarea întrebare: militantismul ortodox este acelaşi lucru cu calea duhovnicească a Sfinţilor Părinţi? Cu alte cuvinte, demascarea agitată a racilelor social-bisericeşti este acelaşi lucru cu asumarea răului din lume ca avându-şi izvorul principal în propriile mele păcate?

În concluzie, putem depista în noi înşine tendinţe zelotiste în cel puţin trei cazuri:

1. atunci când ne propunem cu o înfumurare zgomotoasă lucruri mult mai mari decât putem duce;

2. atunci când facem confuzia între a fi activ şi foarte hotărât în virtutea unor principii moral-civice, şi a avea o lucrare fermă pentru şi întru Hristos;

3. atunci când abordăm ostentativ problemele credinţei, dar ne lipsesc blândeţea şi modestia, care îşi au

izvorul în rugăciunea curată.

Este foarte greu, atunci când eşti tânăr, când eşti plin de ardoare şi dinamism, dar eşti lipsit de frâna dreptei măsuri, să nu aluneci în această ispită. Ceea ce ştim însă cu siguranţă este că rugăciunea sinceră şi bunăvoinţa, smerenia şi dragostea, călăuzite de duhovnic prin spovedanie, sunt paveze sigure în biruirea acestui vrăjmas al mântuirii.

Intelectualismul

Cu toate că din ASCOR fac parte studenţi de la diverse facultăţi, care au prin urmare un orizont cultural mai larg decât cel religios, ispita aceasta a intelectualismului – a unui creştinism livresc, raţional, abstract, suficient siesi – a marcat puţin viaţa asociaţiei noastre.

Acest lucru s-a datorat, poate, faptului că majoritatea tinerilor care s-au apropiat de Biserică după 1990 şi au intrat în ASCOR au făcut aceasta nu în urma unui demers intelectual, pur raţional, ci ca un răspuns la o chemare tainică a lui Dumnezeu, manifestată într-o sete neostoită de religios, de sens şi adevăr. Şi dintre noi am fost totuşi câţiva care am avut la început tendinţe intelectualiste şi o viziune pur culturalistă asupra creştinismului. Odată însă cu integrarea noastră în ASCOR, s-a produs simultan şi o îmbrăţişare treptată a teologiei practice ce presupune în primul rând participarea la slujbele Bisericii, menţinerea legăturii cu mănăstirile şi cu marii duhovnici, spovedania regulată şi conştientizarea propriilor neputinţe în lucrarea de mărturisire a adevărului creştin în faţa colegilor de generaţie.

Au existat de asemenea influente intelectualiste mai ales la filialele care erau în contact direct cu creştinismul apusean, prin întâlnirile ecumenice.

Vorbind în general despre intelectualism gândul ne duce în primul rând la intelectualii care nu doresc să cunoască până la capăt învăţătura şi trăirea creştină, în multe situaţii aceştia având o viziune formalistă, abstractă şi criticistă în ceea ce priveşte viaţa Bisericii. Pentru

asemenea creştini se potrivesc foarte bine cuvintele Mântuitorului: „Cum puteţi voi să credeţi, când primiţi slavă unii de la alţii, şi slava care vine de la unicul Dumnezeu nu o căutaţi?” (Ioan 5, 44).

Totuşi, prin intermediul ASCOR-ului s-a putut observa destul de uşor că există şi mulţi intelectuali tineri care, atunci când simt că în faţa lor se află un interlocutor sincer şi serios, manifestă în mod firesc o deschidere foarte mare fată de trăirea creştină.

De aceea trebuie să recunoaştem că, în unele cazuri, aşa cum remarca părintele Dumitru Stăniloae, <nu densitatea în elementele proprii face teologia neagreată de intelectuali, ci prezentarea ei în clişee stereotipe, fără adâncire personală, fără trecerea ei prin intimitatea sufletească a teologului, de unde să se îmbrace în dogoarea convingerilor>.

Din experienţă putem şi noi spune că cele mai subtile influente intelectualiste asupra tinerilor din ASCOR au venit, într-un mod oarecum neaşteptat, chiar din partea unora dintre cei care, studiind teologia (fără a fi anume interesaţi de „dogoarea” vieţii duhovniceşti), o priveau mai mult ca o filosofie captivantă decât ca o învăţătură mântuitoare.

Pentru asemenea persoane a prezenta teologia fără clişee înseamnă să ai un limbaj cât mai căutat, dar lipsit de duh, şi idei moderniste, pentru a te face înţeles de oamenii de acum; înseamnă să foloseşti din plin informaţii filosofice sau ştiinţifice; înseamnă să fii la curent cu ceea ce au spus teologi catolici sau protestanţi. Iar în cele din urmă, făcând o sinteză între toate acestea şi învăţătura tradiţională a Bisericii – utilizându-se expresii specializate şi concepte înalte –, să le arăţi intelectualilor cât de actuală este ortodoxia. Cu alte cuvinte, teologia devine în acest fel o depănare perpetuă de cunoştinţe, iar nu o lucrare vie de trăire şi vorbire sub puterea harului.

Fără să tăgăduim necesitatea unei pregătiri culturale a studentului teolog, totuşi această viziune raţionalistă ce-şi propune să cunoască învăţătura creştină, dar nu are ca

punct de plecare conlucrarea directă a credinciosului cu harul dumnezeiesc, ci doar nişte informaţii, poate fi numită intelectualism teologic. Aceasta este o tendinţă care apare inevitabil la toţi cei care dobândim multe cunoştinţe duhovniceşti, dar, din păcate, ele rămân la un nivel pur cerebral deoarece nu încercăm să ni le asimilăm pe toate prin trăire.

Intelectualismul teologic este o ispită – foarte greu de ocolit – a însuşi sistemului teologiei academice din aproape toate timpurile şi de aceea el poate influenta negativ viaţa tinerilor din Biserică.

Ecumenismul rău înţeles

Problema implicării în mişcările internaţionale ecumenice a frământat câţiva ani ASCOR-ul, la nivel naţional. Ştiam că cei mai mari dogmatişti ortodocşi ai secolului XX – părintele Dumitru Stăniloae şi părintele Justin Popovici – au numit ecumenismul <panerezia timpului nostru>. Desigur, aceştia nu s-au referit la ecumenismul înţeles ca dialog sincer, de frăţietate şi iubire, ce trebuie să existe la nivel local şi personal între membrii diferitelor religii sau confesiuni, fără a fi nevoie de un cadru special finanţat de interesele politice. Nu s-au referit în vreun fel nici la încărcătura semantică pe care o moştenesc din primul mileniu creştin expresiile „ortodoxie ecumenică” (adică universală, sobornicească) şi „sinod ecumenic” (a toată Biserica). Distinsii părinţi profesori au vizat prin această afirmaţie în special <nevinovatele> şi mai ales <apoliticele> mişcări internaţionale ecumenice care îşi desfăşoară activitatea sub umbrela sincretistă a directivelor politico-masonice.

Fără să existe o hotărâre sau măcar o dezbatere a membrilor ori a conducerii ASCOR, printr-o iniţiativă individuală, mânată de anumite interese, asociaţia noastră a devenit membră afiliată la Federaţia Mondială a Studenţilor Creştini (WSCF) prin anii 1990 – 1991. Această organizaţie cuprindea peste 90% asociaţii protestante şi reprezentanţi de tineret ai câtorva culte neoprotestante.

Ispita întâlnirilor ecumenice organizate de WSCF

consta în faptul că tinerilor din ASCOR li se propuneau călătorii în străinătate, mese festive şi alte avantaje materiale; astfel că începuseră deja să apară câţiva oportunişti care voiau să facă <misiune> în Occident şi care ar fi putut schimba orientarea asociaţiei, transformând-o într-o agenţie ortodoxă de turism.

Dincolo de faptul că majoritatea ascor-iştilor nu aveau vârsta şi pregătirea necesară pentru a reprezenta Biserica Ortodoxă la acest tip de întâlniri politico-ecumenice, însăşi participarea lor la asemenea manifestări, compromisurile, experienţele pe care le aveau îi schimbau mult, până la pierderea aproape cu desăvârşire a duhului ortodox. Prin urmare, la sfârşitul anului 1993, ASCOR Bucureşti, pentru a înlătura riscurile pe care le presupuneau legăturile cu WSCF, a întrerupt orice contact cu această asociaţie. După această dată, la întâlnirile pe ţară, o singură filială (care derula multe activităţi peste hotare) susţinea, în mod constant, implicarea în WSCF.

În toamna anului 1995, la Bucureşti, a avut loc o Consfătuire Naţională în care s-a hotărât să se discute oportunitatea rămânerii noastre în această internaţională ecumenică studentească. ASCOR Bucureşti a adunat o serie de materiale prin care demonstra că WSCF este o organizaţie politică cu puternice tendinţe sincretiste şi apostate. Discuţiile au fost încinse, reproşându-ni-se că nu acceptăm dialogul între confesiuni. Răspunsul firesc a fost că este normal ca, mai întâi, noi, ortodocşii, să ne cunoaştem unii pe alţii, să dialogăm şi să aflăm problemele cu care se confruntă fraţii noştri ortodocşi din alte ţări. Iar după aceea putem să depunem eforturi pentru a-i recupera – atât cât este posibil – pe cei care au ieşit din sânul Bisericii Ortodoxe Române şi au trecut la alte confesiuni sau chiar la alte religii.

Printre cele mai importante argumente împotriva menţinerii legăturii cu această federaţie a fost faptul că în broşurile editate sau răspândite de WSCF se găseau tot felul de ciudăţenii. De exemplu, la un moment dat, în <liturghia> femeilor, se spunea: <Doamne, nu mai vreau

să mi te închipui ca un bărbat, vreau să mi te închipui ca o femeie şi să mă rog Ţie>; în altă parte Mântuitorul apărea cu coroana de spini şi cu o ţigară în gură, iar dedesubt scria: co nouă viziune asupra lui Hristos>; într-una din broşurile răspândite de WSCF chiar în România şi intitulată <Teologia homosexualilor şi a lesbienelor>, li se propunea tinerilor să ia legătura cu diverşi homosexuali şi lesbiene din întreaga lume…

Până la urmă s-a votat, în unanimitate – eram aproximativ 50 de reprezentanţi din majoritatea centrelor universitare – pentru ieşirea din WSCF.

ASCOR-ul şi unele ispite de-a dreapta

Dorinţa noastră de a respecta întru totul predania ortodoxă a fost pândită în unele cazuri de pericolul ispitelor de-a dreapta.

De pildă, exista riscul de a fi elitişti; adică există pericolul de a ne considera mai buni decât cei care nu încearcă şi ei să urmeze linia filocalică.

Sau, încercând să facem activităţi cu caracter duhovnicesc care aveau o desfăşurare şi o finalitate bine calculate, se ajungea uneori la o instituţionalizare de tip occidental, ce dizolva tocmai vioiciunea tinerească şi relaţiile personale. Adică se tindea spre o organizare perfectă în ceea ce priveşte lucrarea misionară în mediul studentesc, dar câteodată neglijam involuntar tocmai problemele sufleteşti ale celui de lângă noi.

Instituţionalizarea este una dintre cele mai profunde amăgiri care poate îmbolnăvi aproape orice aspiraţie de propovăduire a credinţei la nivel colectiv. Ea îmbracă multiple faţete, dintre care mai amintim doar promovarea cantităţii în defavoarea calităţii duhovniceşti, precum şi folosirea cu precădere pentru combaterea răului din jur a gândirii şi mijloacelor lumeşti, atunci când, în cele mai multe cazuri, prioritatea (sau chiar exclusivitatea) trebuie să o aibă armele Duhului.

Pe de altă parte, pentru a se păstra în viaţa asociaţiei spontaneitatea şi pentru a se evita instituţionalizarea şi activismul, se aluneca în unele situaţii într-o altă extremă:

dezorganizare enervantă, lipsă de iniţiativă şi de responsabilităţi precise.

Cei care au pus suflet pentru realizarea comunităţii ASCOR speră ca pe viitor noile generaţii să aibă discernământul necesar pentru a ocoli orice ispită şi pentru a merge pe calea de mijloc, calea împărătească recomandată de Sfinţii Părinţi.

Ar mai trebui făcute câteva precizări necesare: capcanele spirituale descrise în această postfaţă nu sunt prezentate de pe o poziţie elitistă, a unor credincioşi adevăraţi care nu au greşit, iar acum dau sfaturi. Dimpotrivă!

De asemenea, este foarte important să înţelegem din aceste rânduri că trebuie să ne ferim de anumite boli sufleteşti şi nu că trebuie să judecăm anumiţi oameni.

Oricare dintre aceste tendinţe deviante de la învăţătura creştină ne pot influenţa fără să ne dăm seama. Uitându-ne cu maximă sinceritate în noi înşine şi dându-ne seama că avem asemenea deficiente, ne putem însă îndrepta cu ajutorul lui Dumnezeu, iar aceasta este – aşa cum remarca părintele Nicolae Steinhardt – cea mai mare minune care i se poate întâmpla unui om; putem oricând să ne (re) venim în fire, ajungând la dreapta socoteală.

Criticismul – o soluţie?

Criticismul este una dintre bolile grave ale societăţii româneşti. Nu am înţeles niciodată cum au reuşit unii să scape atât de repede de propriile patimi, încât să le rămână timp şi energie pentru a-i critica obsesiv pe alţii şi a produce dezbinare la nesfârşit. De mai multe ori l-am întrebat pe părintele Sofian din ce cauză suntem un popor atât de dezbinat. Sub diferite forme, părintele ne-a dat acelaşi răspuns: din mândrie!

Unele persoane îşi întemeiază stilul de a critica încontinuu pe ideea că, procedând în acest fel, lucrurile sunt mai dinamice şi putem depăşi mentalitatea comunistă, unde nu era voie să critici pe nimeni, întrucât totul era considerat perfect.

Pentru a ne da însă seama dacă critica noastră este

sau nu plăcută lui Dumnezeu este necesar, în primul rând, să vedem roadele acesteia. Când critica noastră insistentă produce tulburare (în jur sau înăuntrul nostru) şi nu îndreptare, este foarte posibil ca ea să nu fie după voia lui Dumnezeu, ci să-şi aibă izvorul în propriul nostru orgoliu.

Câteodată este firesc să dezbati critic o problemă, oferind cu dragoste şi soluţii. Criticismul însă produce o tulburare inutilă, dacă prin el înţelegem o atitudine încrâncenată prin care depistăm milimetric răul din jurul nostru, din societate sau din viaţa Bisericii, dar nu-l punem în legătură cu neajunsurile din sufletul nostru. Adică nu conştientizăm faptul că principalele cauze ale existentei răului care ne apasă sunt propriile noastre păcate.

Sfânta Biserică ne reaminteşte mereu că, pentru a scăpa de boala criticii delirante, ne stau la îndemână şi următoarele medicamente ale spiritualităţii ortodoxe: a vedea partea bună şi frumoasă a oamenilor, a ne frământa numai pentru problemele care sunt în puterea şi răspunderea noastră, a ne concentra asupra propriilor greşeli, precum şi asupra împlinirii unei lucrări pozitive, în duhul Evangheliei. Aceste modalităţi de gândire şi acţiune – binecuvântate prin experienţa Sfinţilor Părinţi – constituie de fapt temelia oricărei schimbări (făcută în duh ortodox) a vieţii bisericeşti. O astfel de schimbare are marele avantaj de a nu produce sminteală, căci Mântuitorul ne avertizează foarte limpede: „Iar cine va sminti pe unul dintre aceştia mici care cred în Mine, mai bine i-ar fi lui să i se atârne de gât o piatră de moară şi să fie afundat în adâncul mării”. Aceste ultime consideraţii reprezintă motivaţii importante pentru ca tinerii din ASCOR să încerce să adopte o atitudine inspirată din „reţeta prescrisă” mai sus, ori de câte ori ei observă nereguli în interiorul Bisericii.

Trebuie spus faptul că în organizaţia noastră nu prea se luau în seamă criticile nesincere (privitoare la problemele asociaţiei), adică cele care ascundeau o altă motivaţie decât cea afisată. De exemplu, unii erau supăraţi pe noi fiindcă nu îi invitasem niciodată să conferenţieze,

dar, când ne criticau, invocau cu totul alte motive; alţii păstrau ceva resentimente de pe vremea când li se tăiase avântul prin ASCOR, datorită oportunismului, trufiei exagerate sau vicleniei de care dăduseră dovadă.

Cei care puneam umărul să realizăm o acţiune făceam şi greşeli sau nu eram tot timpul de acord între noi. Însă prin discuţii, polemici, diferite întâmplări, se rezolvau problemele apărute, fiindcă aproape nimeni nu se supăra când era criticat, cu dragoste şi simplitate, de un coleg, mai ales că lucrul cel mai important care ne-a interesat dintotdeauna a fost să facem lucrurile după voia lui Dumnezeu şi nu după voia noastră.

Întrucât ştim că nu am reuşit întotdeauna să facem ceea ce trebuie, ne cerem iertare faţă de toţi cei care sunt supăraţi pe noi într-un fel sau altul, fie din cauza unor acţiuni ale asociaţiei, fie din cauza felului nostru de a fi.

Viaţa cetăţii

Foarte criticate au fost manifestările organizaţiei în arena social-politică (deşi ele nu au constituit nici pe departe centrul preocupărilor noastre aşa cum li se poate părea unora). Una dintre acuzele care ni se aduceau era ideea nerealistă – şi în acelaşi timp foarte comodă – conform căreia nu există vreo legătură între filocalie, duhovnicie şi faptul de a lua atitudine faţă de o gravă incorectitudine politică sau socială, care vine într-o contradicţie flagrantă cu învăţătura Mântuitorului. Ca şi cum cel care este preocupat de rugăciune nu se mai implică deloc în viaţa cetăţii, atunci când, lângă el, se întâmplă ceva foarte important, care pune într-un mare pericol viaţa sufletească a semenilor săi.

Bineînţeles că în această implicare este foarte necesar ca valorile şi exigentele duhovniceşti să primeze; adică în primul rând punctul de pornire al unor asemenea manifestări să fie convingerea că Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat pentru a-l ajuta pe om să se schimbe şi nu pentru ca să reformeze societatea.

La temelia unor astfel de atitudini este necesar să existe în acelaşi timp un anumit simt al proporţiilor şi

discernământ, pentru a nu te arunca orbeşte cu capul înainte. Aceasta mai ales în zilele noastre, când ipocrizia şi cinismul politic au atins poate, la nivel global, cotele cele mai rafinate din întreaga istorie a umanităţii, iar majoritatea creştinilor – fiind intoxicaţi cu atâtea informaţii false – nu mai înţeleg aproape nimic din adevărata fată a propagandei politice (iar câteodată nici măcar nu mai pot bănui existenta nenumăratelor metamorfoze ale intruziunii politicului).

În ceea ce ne priveşte, se vede foarte clar acum că aproape toate manifestările noastre publice de după 1992 – cu privire la anumite probleme social-politice – au fost perfect justificate. Vom da un singur exemplu: lupta împotriva legalizării homosexualităţii.

Criticile adresate cu această ocazie ascor-iştilor din partea societăţii <curat> civile au fost foarte virulente, iar unora (chiar dintre cei care, în mod normal, ar fi trebuit să ne sprijine) li s-a părut că am exagerat cu acţiunile noastre în această privinţă. Însă broşura pe care am editat-o cu această ocazie şi am înmânat-o oamenilor politici – ca şi alte iniţiative – a avut un impact destul de puternic, contribuind în mod semnificativ la amânarea cu câţiva ani a oficializării sodomiei, după cum au lăsat să se înţeleagă unii parlamentari şi reprezentanţii de la Comisia Internaţională a Drepturilor Homosexualilor şi Lesbienelor. România a fost astfel, pentru câtva timp, printre foarte puţinele state europene unde se mai sancţiona penal homosexualitatea, acest lucru fiind atunci pentru noi o speranţă că nu ne va părăsi ajutorul lui Dumnezeu. Acţiunile noastre nu au fost însă suficiente pentru a se putea stopa răul.

Pentru a ne da mai bine seama cât de „exageraţi” am fost în această problemă, vom prezenta pe scurt situaţia la care s-a ajuns în momentul de fată (iunie 2002).

În privinţa legiferării inversiunilor sexuale, lucrurile au avansat nepermis de mult, într-un sens negativ. Aleşii noştri, după ce s-au văzut cu sacii în căruţă (parlament), au şters cu totul din Codul Penal referirea la sodomie,

nelăsând-o nici măcar la perversiuni (ca să nu mai vorbim şi de o altă iniţiativă la fel de „benefică": oficializarea prostituţiei). Cu alte cuvinte, pentru prima dată în istorie statul român – prins acum între ciocan şi nicovală – încearcă prin presiunea legilor să prezinte anormalitatea ca normalitate, să modifice conştiinţa poporului care de două mii de ani consideră homosexualitatea un păcat strigător la cer.

Odată lăsată deschisă poarta răului, au început deja să apară primele complicaţii evidente. În toamna anului 2001 am reuşit cu toţii să ne dăm mai bine seama cât de „mărinimos" reacţionează stăpânii acestei lumi atunci când sunt contrazişi în privinţa unor legi pe care vor să le impună în toate ţările. Astfel, românilor li s-a adus la cunoştinţă că Statele Unite au trimis în România un ambasador homosexual, cu tot cu amantul său. Interesant este faptul că, deşi majoritatea populaţiei României nu a fost, nu este şi nu va fi de acord cu o asemenea anomalie, aproape nimeni nu a avut curajul să ia atitudine în mod public. Trăim o epocă înfloritoare, de libertate şi democraţie, nu-i aşa?

Continuitatea

Ascor a continuat după 1990, în mediul studentesc, lucrarea spirituală începută de Asociaţia Studenţilor Creştini din România (A.S.C.R.), înfiinţată la Bucureşti în 1921. Ca un arc peste timp între cele două organizaţii studenteşti se pot găsi mai multe trăsături importante în comun, dintre care amintim: apolitismul şi încercarea de a promova ortodoxia autentică prin manifestări culturale (conferinţe, reviste etc.).

Din A.s.c.R. au făcut parte diverse personalităţi care se vor impune peste ani în cultura românească sau chiar universală, printre care se numără: Mircea Vulcănescu, Gheorghe Racoveanu, Arsavir Acterian, Eugen Ionescu, Sergiu Condrea, Maria Droc sau Constantin Noica.

Ceea ce se ştie mai puţin este faptul că iniţiatorul întâlnirilor de la „Rugul Aprins", poetul Sandu Tudor, a fost unul dintre membrii marcanti ai asociaţiei; de altfel, la

acele conferinţe duhovniceşti din incinta mănăstirii Antim s-au reîntâlnit după 1945 o parte dintre vechii A.s.c.R. – isti, cum ar fi scriitorul Paul Sterian, cunoscutul bizantinist Alexandru Elian sau arhitectul Constantin Joja. Este impresionant şi faptul că cei doi tineri care au condus câtva timp întâlnirile A.s.c.R. – iste – Mircea Vulcănescu şi Sandu Tudor – aveau să împărtăşească, în cele din urmă, un acelaşi sfârşit mucenicesc în temniţele comuniste.

La rândul său, „Rugul Aprins” a constituit una dintre cele mai profunde forme de rezistentă spirituală pe care le-a dat poporul român în faţa agresiunii bolşevice, atât prin tematica duhovnicească abordată la aceste întâlniri, cât şi prin importanta participanţilor. Aici au conlucrat, sub acoperământul mănăstiresc, trei categorii sociale care au avut întotdeauna un rol cheie în perpetuarea valorilor româneşti: clericii (dimpreună cu monahii), cărturarii şi studenţii. În acest sens, părintele arhimandrit Roman Braga – unul dintre foştii studenţi care s-au format în acele timpuri la conferinţele de la mănăstirea Antim – observa în 1991: „Guvernul comunist de la Bucureşti intrase în panică. S-a speriat de „Rugul Aprins” mai mult decât de toate centrele de rezistentă din Carpaţi. Pentru partizani exista pedeapsa cu închisoarea şi moartea. Dar ce te faci cu acel „centru” din om pe care nimeni nu-l poate controla şi despre care Lunacearski îi spunea lui Lenin într-o scrisoare: „Dacă vrei să-l stăpâneşti pe om, ucide-i intimitatea!” >.

Luând în considerare toate cele spuse mai sus, cât şi noul tip de război care se duce – cel puţin la nivel cultural şi informaţional – împotriva poporului român, începând cu anul 1990, se poate înţelege într-o altă lumină importanta pe care au avut-o şi o au multe din acţiunile ASCOR-ului; acestea vizează tocmai construirea unor punţi de legătură între mediile universitare şi slujitorii sfinţiţi ai Bisericii, ele situându-se în prelungirea nu numai a râvnei a.s.c.R. – iste, ci şi – la o altă dimensiune – a problematicii şi fervoarei duhovniceşti prezente la „Rugul Aprins”.

Într-o discuţie pe care am avut-o cu părintele Sofian,

referitoare la perioada de dinainte de 1945, Prea Cuvioşia sa ne-a atras atenţia că, pentru a fi cu adevărat în continuitatea celor de atunci, trebuie să aprofundăm atât viaţa duhovnicească, cât şi pregătirea culturală; după care, a adăugat:

„Pe vremea aceea românii erau liberi; acum, după ce s-au amestecat comuniştii (care au fost duşmanii credinţei), lucrurile sunt foarte schimbate. Mulţi dintre tinerii din perioada interbelică aveau o râvnă duhovnicească aproape naturală, cum este a copiilor; parcă Dumnezeu i-a ridicat aşa şi parcă El se ocupa direct de ei, mai mult decât părinţii lor. Parcă Dumnezeu îi pregătea şi le dădea înţelepciune, ca şi unor tineri din vremea noastră. Tinerii de atunci au fost pregătiţi pentru această grea încercare – comunismul; s-ar putea ca, într-un fel, lucrurile să se repete şi în zilele noastre.

Lucrul cel mai important pe care ar fi bine să-l învăţăm din aceşti peste 40 de ani de ocupaţie comunistă este că trebuie să încercăm tot timpul să fim buni creştini, să încercăm să avem mai multă dragoste”.

România Reală

Am observat că de multe ori criticismul se împleteste cu o viziune pesimistă şi dezarmantă privitoare la verticalitatea poporului nostru, la societatea în care trăim, la viitorul care ne aşteaptă. Niciodată nu am aderat la o asemenea stare de spirit; dar nici nu am susţinut în schimb neaoşismul sau vreo altă variantă a nationalismului demagogic.

Poate că motivul principal al apropierii noastre de firescul creştin şi national românesc a fost tocmai cunoaşterea – în special prin intermediul ASCOR-ului – a unor români adevăraţi, din toate categoriile sociale. Cu purtarea de grijă a dragostei lui Dumnezeu, am reuşit ca prin aceşti oameni – de o calitate sufletească excepţională – să descoperim o cu totul altă lume decât România oficială sau România manualelor alternative. Pentru noi, aceştia reprezintă România Reală şi nu bâlciul care ni se oferă zilnic, cu cinism şi cobiectivitate>, la posturile de

televiziune sau în ziare. De aceea ne dor văicărelile dezgustătoare ale unor oameni care cred că, lovind în poporul din care s-au născut, îşi rezolvă propriile complexe de inferioritate.

Adevărata Românie am întâlnit-o şi în atmosfera foarte vie, realistă, plină de sensibilitate, comuniune şi căldură sufletească din ASCOR şi din paraclisul studentesc ocrotit de Sfântul Nicolae. În aceste două medii prielnice creşterii duhovniceşti, s-au legat prietenii pentru întreaga Viaţă, care ne-au ajutat să depăşim multe obstacole.

Tot aici am descoperit cu bucurie, la unii studenţi din domenii diferite, o dorinţă puternică şi oarecum instinctivă de a avea, laolaltă cu alţi tineri, o împreună-lucrare misionară în duhul ortodoxiei autentice promovate de către Marii Apostoli şi Părinţi ai Bisericii, precum: Sfântul Apostol Andrei, Sfântul Grigorie Palama, Sfântul Paisie Velicikovski, Sfântul Serafim de Sarov, Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica, Părintele Dumitru Stăniloae, Părintele Justin Popovici, Cuviosul Serafim Rose sau Sfântul Siluan Athonitul. Interesant este că unii dintre tinerii pe care i-am cunoscut simţeau mai întâi o chemare tainică spre aceşti Sfinţi sau Părinţi şi de abia după aceea le citeau scrierile.

Ţinând cont şi de toate aceste realităţi, gândindu-ne şi la rugăciunile pe care le fac pentru poporul nostru martirii de la Revoluţie, mucenicii din închisorile comuniste şi toţii sfinţii acestui pământ binecuvântat, nu înţelegem de ce ar trebui să fim pesimişti, atunci când sensul vieţii noastre este dobândirea Împărăţiei lui Dumnezeu, după cum ne spune însuşi Mântuitorul: <căutaţi mai întâi Împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui>!

Omul duhovnicesc

Majoritatea tinerilor preocupati cu adevărat de credinţă nu mai sunt acum impresionaţi de discursurile frumoase. După atâtea deziluzii apărute în ultimii ani în societatea românească, dar şi pe fondul unei febrile căutări spirituale în întreaga lume creştină, aceşti tineri îşi

orientează tot mai mult viaţa după oamenii duhovniceşti. Fără prezenta acestora din urmă, creştinismul ar deveni o simplă ideologie colorată religios, fariseică, activistă social şi moralizatoare.

Ce să facem pentru a deveni oameni duhovniceşti?

Sfântul Siluan Athonitul – ale cărui scrieri părintele Sofian le recomandă imediat după Sfânta Scriptură şi Vieţile Sfinţilor – ne îndeamnă să ascultăm de preotul la care ne spovedim, arătându-ne că „ascultătorul care crede duhovnicului său şi nu crede siesi se va tămădui degrab de orice vătămare sufletească”, scăpând mai ales de amăgirea trufiei care ne secătuieşte spiritual.

Sfântul athonit ne atenţionează de asemenea că în tot războiul pe care-l ducem pentru a ne înduhovnici – adică pentru a fi conştienţi şi pentru a ne elibera de patimile care zac în noi – ne sunt necesare în primul rând două arme: ascultarea şi smerenia.

Ce înseamnă a te smeri?

Sfântul Siluan ne lămureşte, uimitor de frumos: „Sunt multe feluri de smerenie. Unul este ascultător şi se învinuieşte pe sine însuşi întru toate; şi aceasta este smerenie. Un altul se căieşte pentru păcatele sale şi se socoteste un nemernic înaintea lui Dumnezeu; şi aceasta este smerenie. Dar alta este smerenia celui care a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt; cunoaşterea şi gustul celui ce a cunoscut pe Domnul prin Duhul Sfânt sunt altele.

Când, în Duhul Sfânt, sufletul vede cât de blând şi smerit este Domnul, atunci se smereste pe sine până la capăt. Şi această smerenie e cu totul deosebită şi nimeni nu o poate descrie. Dacă oamenii ar cunoaşte prin Duhul Sfânt ce fel de Domn avem, s-ar schimba cu toţii: bogaţii ar dispreţui bogătiile lor, savanţii ştiinţa lor, ocârmuitorii slava şi puterea lor, şi toţi ar trăi în mare pace şi iubire şi mare bucurie ar fi pe pământ”.

În numele mai multor foşti membri ASCOR

Tudor Popescu, Preşedinte ASCOR Bucureşti între anii 1995 – 1999

Iunie 2002, Sărbătoarea Pogorârii Duhului Sfânt

Simbolismul Crucii

<Mă bucur, iubiţi tineri, că preţuiţi atât de mult Sfânta Cruce şi vreţi să ridicaţi aceste cruci ca un simbol al orientării voastre în viaţă şi ca o cinstire a memoriei celor care şi-au însuşit crucea, primind moartea pentru neamul acesta. Crucea reprezintă pentru noi – pentru creştini, pentru poporul care îşi face semnul înainte de orice faptă şi la toate rugăciunile – suprema iubire a unuia pentru altul şi suprema iubire a fiilor pentru neamul lor.

Crucea înseamnă că mergi până la moarte, de bunăvoie, pentru ceilalţi. Hristos, prin cruce, a mers de bunăvoie până la moarte pentru noi, ca să învingă moartea. Numai primind crucea de bunăvoie, nu silit, ci din iubirea supremă pentru celălalt, numai aşa capeti şi tu viaţă veşnică şi te înalţi spre desăvârşire, prin unirea cu Hristos, ajutându-i şi pe ceilalţi să facă aceasta.

Crucea este semnul iubirii dintre noi şi semnul iubirii lui Dumnezeu pentru noi. Ridicând aceste cruci, manifestaţi hotărârea de a vă iubi neamul, de a vă iubi unul pe altul, de a lupta pentru unitatea poporului nostru până la moarte.

Cuvânt adresat de părintele Dumitru Stăniloae tinerilor din ASCOR care au ridicat în 1993

crucile din Piaţa Universităţii

Cuprins